

Ett maktskifte med konsekvenser?

Fransk utrikes- och säkerhetspolitik
under president Sarkozy

ANNA SUNDBERG

Ett maktskifte med konsekvenser?

Anna Sundberg

FOI är en huvudsakligen uppdragsfinansierad myndighet under Försvarsdepartementet. Kärnverksamheten är forskning, metod- och teknikutveckling till nytta för försvar och säkerhet. Organisationen har cirka 1000 anställda varav ungefär 800 är forskare. Detta gör organisationen till Sveriges största forskningsinstitut. FOI ger kunderna tillgång till ledande expertis inom ett stort antal tillämpningsområden såsom säkerhetspolitiska studier och analyser inom försvar och säkerhet, bedömning av olika typer av hot, system för ledning och hantering av kriser, skydd mot och hantering av farliga ämnen, IT-säkerhet och nya sensorers möjligheter.

FOI
Totalförsvarets forskningsinstitut
Försvarsanalys
164 90 Stockholm

Tel: 08-555 030 00
Fax: 08-555 031 00

www.foi.se

FOI-R--2590--SE Användarrapport
ISSN 1650-1942 Oktober 2008

Försvarsanalys

Anna Sundberg

Ett maktskifte med konsekvenser?

Fransk utrikes- och säkerhetspolitik under president Sarkozy

Titel	Ett maktskifte med konsekvenser? Fransk utrikes- och säkerhetspolitik under president Sarkozy
Title	Nicolas Sarkozy and the French foreign- and security policy
Rapportnr/Report no	FOI-R--2590--SE
Rapporttyp Report Type	Användarrapport User report
Månad/Month	Oktober/October
Utgivningsår/Year	2008
Antal sidor/Pages	96 p
ISSN	ISSN 1650-1942
Kund/Customer	Försvarsdepartementet
Forskningsområde Programme area	1. Analys av säkerhet och sårbarhet 1. Security, safety and vulnerability analysis
Delområde Subcategory	11 Forskning för regeringens behov 11 Policy Support to the Government.
Projektnr/Project no	A12003
Godkänd av/Approved by	Nils Olsson
FOI, Totalförsvarets Forskningsinstitut Avdelningen för Forskningsstöd	FOI, Swedish Defence Research Agency Division of Defence Analysis
164 90 Stockholm	164 90 Stockholm

Sammanfattning

Det övergripande syftet med rapporten har varit att mot bakgrund av maktskiftet i Frankrike analysera fransk utrikes- och säkerhetspolitik och att fastställa vilka prioriteringar landet gör idag samt att diskutera huruvida några förändringar kan skönjas. Fokus har lagts på EU och ESFP, USA och Storbritannien samt NATO. I slutsatserna har konsekvenserna och effekterna av den förda politiken diskuterats.

Analysen visar att politiken i många avseenden är sig lik trots att det funnits en uttalad reformambition hos den nya ledningen. De förändringar som kunnat konstateras rör snarare retorik, stil och intensitet än innehåll och ideologiska omsvängningar.

Nyckelord: Frankrike, Nicolas Sarkozy, utrikes- och säkerhetspolitik, försvarspolitik, EU, ESFP, NATO, transatlantiska länken, USA, Storbritannien, Tyskland, Vitboken, EU-ordförandeskap

Summary

The aim of this report is to analyse French foreign- and security policy and the implications of the change of President and government. What are the consequences for the EU, ESDP, NATO and for the relationship with Great Britain and the United States?

The analysis shows that the policy in many ways has remained unchanged. The changes that have occurred concern mainly style, rhetoric and intensity and do not constitute any ideological U-turns.

Keywords: France, Nicolas Sarkozy, foreign- and security policy, defence policy, EU, ESDP, NATO, transatlantic relations, the United States, Great Britain, Germany, Livre blanc, White Paper, EU-Presidency

Innehållsförteckning

Förord	6
Rapporten i sammandrag	7
1 Inledning.....	11
1.1 Bakgrund	11
1.2 Syfte och genomförande	14
1.3 Material.....	16
2 Frankrike och Europa	18
2.1 Frankrike och EU - Den traditionella franska motorn	18
2.2 Frankrike och EU – Efter maktskiftet?.....	22
2.3 Frankrike och ESFP – Ett balanserande europeiskt försvar	33
2.4 Frankrike och ESFP – Efter maktskiftet?	36
3 Frankrike och den anglosaxiska relationen	45
3.1 Frankrike, USA och Storbritannien – En komplex relation.....	45
3.2 Frankrike, USA och Storbritannien – Efter maktskiftet?.....	49
3.3 Frankrike och NATO – En medlem med särstatus	57
3.4 Frankrike och NATO – Efter maktskiftet?.....	61
4 Slutsatser	71
4.1 <i>Une rupture?</i> – Komparativ analys.....	71
4.2 <i>Et puis?</i> - Konsekvensanalys	76
Källförteckning.....	81

Förord

Under 2007 fick Frankrike en ny ledning med en uttalad förändringsvilja och med många reformambitioner. Att återta sin ledande position i EU och blåsa nytt liv i ESFP samt att återupprätta relationen till USA och återinträda i NATO:s integrerade militära strukturer var några av målsättningarna. Huvudbudskapet var att Frankrike var tillbaka. Sommaren 2008 övertog Frankrike ordförandeskapet i EU och presenterade en ny försvars- och säkerhetspolitisk Vitbok.

Förhoppningen med denna rapport är att den ska ge en samlad överblick av situationen efter maktskiftet och konsekvenserna av eventuella förändringar. Rapporten har skrivits inom ramen för FOI-projektet ASEK (Atlantisk säkerhet och europeisk krishantering) som finansieras av Försvarsdepartementet. Projektet har som huvudsakliga forskningsområden EU och ESFP, NATO samt USA:s utrikes- och försvarspolitik. Det övergripande målet med projektet är att genom kvalificerade underlag stötta Försvarsdepartementet och övriga delar av regeringskansliet.

Författaren vill tacka alla de personer i Stockholm och Paris som bidragit till denna rapport genom att dela med sig av sin kunskap vid intervjuer, seminarier och rapportgranskning. Ett särskilt tack riktas till Gunilla Herolf (SIPRI) som granskat rapporten.

Fredrik Lindvall

Projektledare

Rapporten i sammandrag

I maj 2007 fick Frankrike en ny president när Jacques Chirac efterträddes av Nicolas Sarkozy. Den nye presidentens budskap präglades av en stark reformvilja och en ambition att bryta med det gamla.

Det övergripande syftet med denna rapport som skrivits under 2008 är att analysera fransk utrikes- och säkerhetspolitik efter maktskiftet. Fokus har lagts på EU och ESFP, USA och Storbritannien samt NATO. Vilka prioriteringar gör Frankrike idag? Kan några förändringar konstateras i förhållande till hur det traditionellt har sett ut? Vilka effekter kan det ha på EU och på ESFP? Vilka konsekvenser kan det ha för landets relation till USA och Storbritannien? vad betyder det för NATO?

När det gäller EU konstateras i rapporten att EU även fortsatt, i linje med traditionell fransk politik, har mycket hög prioritet. EU beskrivs som ett nödvändigt verktyg för länderna i Europa att möta hot och utmaningar. Däremot har den nya ledningen valt att tona ned den tidigare så vanligen förekommande beskrivningen av EU som en balanserande kraft i förhållande till USA. Frankrike vill fortfarande att EU ska vara en fullfjädrad stormakt inom alla områden, men detta ställs snarare i relation till världen som helhet och till EU-medlemmarnas väl och ve än specifikt i relation till USA.

Frankrikes roll i EU har förändrats till följd av folkomröstningen 2005. Traditionellt har Frankrike beskrivits som ett av de mest EU-centrerade länderna och haft en naturlig ledarroll, denna bild har dock tonats ned idag. Den nya ledningen vill visserligen ta nya tag och bevisa sin plats i EU och sitt engagemang men den uttalade ambitionen är att det ska ske med något högre grad av lyhördhet både i förhållande till den egna befolkningen och till andra länder. Det tycks inte heller vara lika angeläget att lyfta fram landets historiska roll och rida på gamla meriter i EU-sammanhang. Istället betonas framåtblickande resonemang.

Synen på Tyskland, den traditionella huvudpartnern i EU, har förändrats. Den fransk-tyska motorn betonas visserligen även idag men behovet av en bredare bas och samarbete med fler länder framhålls. Såväl Italien och Spanien som länder i Öst- och Centraleuropa lyfts fram. Samtidigt tycks den fransk-tyska relationen i nuläget inte vara av det mest hjärtliga och intensiva slaget. Den mest troliga utvecklingen är dock att man på samma sätt som vid tidigare svackor även denna gång tar tag i saken och ser till att hålla lågan vid liv.

Ett aktivt Frankrike som är tillbaka i EU med ny energi borde kunna få positiva återverkningar för EU som helhet och för ESFP. Därtill kommer en ny öppenhet för breda lösningar och en positiv inställning till samarbeten med fler länder utanför den traditionella inre cirkeln. Frankrike skulle därmed ha goda möjligheter att åter ikläda sig den traditionella rollen av motor och initiativtagare i EU men med en större bas än tidigare. Den svaga franska ekonomin kan inom vissa områden, som försvarsmateriel, vara ännu en faktor som accelererar utvecklingen genom att driva på mer av samarbete i EU. Viss irritation och tal om fransk arrogans har dock redan börjat höras igen och möjligen skulle Frankrike på detta sätt återigen kunna hamna i en sids då landet bromsar den utveckling man förespråkar. Det kan också sättas ett frågetecken för hur långt Frankrike i realiteten är berett att gå inom områden som poolning och specialisering. Det nationella oberoendet är och har traditionellt varit en nyckelingrediens i fransk syn på försvaret och försvarssamarbete.

ESFP behåller även idag sin ställning som ett av Frankrikes mest prioriterade politikområden. Argumenten går liksom tidigare ut på att EU behöver en egen fullgod förmåga för att med trovärdighet värna sin egen säkerhet och kunna bidra till internationell fred och säkerhet. Till skillnad mot tidigare läggs inte längre fokus i deklARATIONERNA lika ofta på bristerna och hindren för ESFP:s utveckling. Oftare talas om att EU redan är en global spelare som på många sätt bidrar till internationell fred och säkerhet. Samtidigt är blicken även inom detta område riktad framåt. Det är enligt Frankrike hög tid att ta nästa steg, bli än mer effektiv och förbättra kapaciteten ytterligare. Lissabonfördraget beskrivs som ett viktigt medel men även försvarsindustri-samarbeten. Det hinder som kvarstår är ur franskt perspektiv framför allt oviljan hos medlemsstaterna att verkligen satsa på en förbättring av kapaciteten. Förhoppningen är att det tidigare så ofta framträdande hindret i form av misstro mot Frankrike och franska avsikter i stor utsträckning, åtminstone för tillfället, ska vara avvärjt i och med landets närmande till USA och NATO.

När det gäller relationen till USA hävdar den nya ledningen att den genomför en medveten förändring av de transatlantiska förbindelserna för att som det uttrycks vinna USA:s hjärta tillbaka. Den återupprättade relationen till USA kan, precis som den franske presidenten hoppas, medverka till att Frankrike vinner i inflytande såväl globalt som i EU och i NATO. USA är en mäktig vän att ha vid sin sida som dessutom ger Frankrike ökad trovärdighet i mångas ögon som tidigare betvivlat fransk lojalitet med USA. Samtidigt kan Frankrike i delar av världen få betala ett pris för sin återupprättade relation med USA.

Det är dock inte så enkelt som det kan synas att kalla den nya ledningens hållning mot USA för en omsvängning. Vad som är tydligt, förutom det uttalade budskapet om en förnyad relation, är att det finns en ny form av hjärtlighet. Men skillnaden ligger framför allt i hur budskapet förpackas och framförs än i några större omsvängningar i sak. Medan Jacques Chirac försökte kombinera tal om det europeiska stormaktsbygget och fransk storhet med tal om fransk lojalitet med USA avstår Nicolas Sarkozy från att lika starkt ge uttryck för sådana idéer som i amerikanska öron lätt kan uppfattas som irriterande och typiskt franska i en negativ bemärkelse. Därtill kommer att den förra presidenten inte lika tydligt som den nuvarande beskrev landets hemvist i den västerländska världen utan var mer otydlig på denna punkt. Landets särstatus i NATO spädde ytterligare på bilden av en särling.

När det sedan gäller NATO har det de facto skett en förändring i och med att det idag finns en uttalad ambition att återinträda i de integrerade militära strukturerna. Den nya ledningen uttrycker att det finns ett behov av NATO och att Frankrike till fullo vill delta i alliansen för att öka sitt inflytande och sin roll. Det är dock viktigt att understryka att detta i sin tur inte tycks handla om någon stor ideologisk omsvängning eller om en ny syn på alliansen och på USA. Frankrike vill fortfarande inte ha ett NATO dominerat av USA utan vill se en jämbördig relation mellan Europa och USA. Frankrike förespråkar, i likhet med tidigare, reformer av NATO och vill att ESFP fortsätter att stärkas och utvecklas.

Det franska närmandet till NATO, och i slutändan ett formellt återinträde i de integrerade militära strukturerna, kan komma att medföra en nytändning av NATO och ge alliansen en ny trovärdighet. Även Frankrikes trovärdighet kan öka och detta kan, precis som president Sarkozy uttryckt förhoppning om, föda *goodwill* som kan spilla över på ESFP så att intresset från andra mer skeptiska länder kan växa. I sammanhanget kan också hävdas att Frankrike genom sin nya ställning och sin nya inställning stärker den europeiska flanken i NATO så att jämvikten ökar, vilket för övrigt varit ett franskt önskemål under decennier.

De mer praktiska konsekvenserna av ett franskt återinträde kommer troligen inte att vara särskilt märkbara i jämförelse med dagens situation, även om Frankrike rent numerärt kommer att öka sin närvaro i NATO-strukturerna. Frankrike deltar redan idag i stor utsträckning och i alla avseenden.

Slutligen, vad gäller relationen mellan Frankrike och Storbritannien konstateras i rapporten att budskapet i de officiella deklARATIONERNA i det närmaste är identiskt med tidigare. Nu som då betonas att det är en viktig relation och att Frankrike vill se ett nära samarbete, både inom ramen för EU men också bilateralt och i internationella forum. Nu som då talas också om en frustration i Frankrike över att Storbritannien är alltför passiv i EU i allmänhet och i synnerhet när det gäller ESFP. Vinner EU-kritiska Tories i det brittiska valet kommer den fransk-brittiska relationen påverkas mycket märkbart. Mycket talar för att Frankrike då inte längre kommer att besvärmas av ett passivt Storbritannien utan av ett Storbritannien som aktivt bromsar EU:s utveckling och ESFP:s framsteg.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

År 2007 fick Frankrike en ny president och en ny regering som öppet talade om att en ny era i fransk utrikespolitik var att vänta. President Nicolas Sarkozy gjorde sig tidigt känd för sina många politiska utspel och uttalade redan under presidentvalskampanjen sin ambition att bryta med gamla traditioner. Hans budskap präglades av löften om förnyelse och en brytning med gamla tabun. *La rupture* blev något av hans signum.¹

Även i media framställdes han som något nytt efter den avgående presidenten, Jacques Chirac.² Denne hade mycket lång erfarenhet i det politiska rampljuset och hade länge präglat det franska politiska livet som huvudstadens borgmästare, landets premiärminister och slutligen under två mandatperioder som landets president. När det våren 2007 var dags att göra avslut var domen relativt hård. Det talades om växande sociala klyftor, en svag ekonomi med låg köpkraft och mycket hög arbetslöshet men också om ett påtagligt politikerförakt hos befolkningen och en trött, åldrad president.³

Nicolas Sarkozy kommer visserligen från samma gaullistiska parti, UMP, som sin företrädare Jacques Chirac men anses allmänt tillhöra en annan falang, längre ut på högerkanten. Noterbart är också att Sarkozy ingick i Chiracs sista regering, i egenskap av finans- respektive inrikesminister, men att deras relation allmänt brukar beskrivas som spänd.⁴ Han har dessutom en i franska ögon ovanlig bakgrund genom att han dels har utländskt påbrå, dels inte har gått på elitskolan

¹ Élysée den 8 januari 2008, European Security Review 35 2007 s. 5 och Rieker, Pernille, 2008. Se även The New York Times den 20 september 2007. Noterbart är att det i rapporten talas om att ett maktskifte har ägt rum trots att det är samma politiska parti som behåller makten, med en president och en regering av samma politiska färg som tidigare. Eftersom det i många avseenden rör sig om ett skifte - en ny president, nya ministrar, representanter för en ny falang i partiet som dessutom har en uttalad ambition att bryta med det gamla - betecknas situationen som ett maktskifte.

² Courrier International den 9 maj 2007b), European Security Review 35 2007 s. 5-8 och FT.com den 24 oktober 2007.

³ Grant, Charles, den 23 april 2007, Holm, Ulla, 2006, s. 9-11 och The Economist den 17 mars 2007a) samt The Economist den 17 mars 2007b).

⁴ The Economist den 17 mars 2007b). Nämnvärt är att Sarkozy har 60 % av parlamentarikerna i ryggen och att det endast är fjärde gången under den femte republiken som ett parti haft absolut majoritet. Det är också första gången sedan 1978 som det regerande partiet blivit återvalt. Se The Economist den 23 juni 2007 s. 29. UMP står för *L'Union pour un Mouvement Populaire*.

ENA, École Nationale de l'Administration, vilket annars är en mycket vanlig inkörsport till landets högsta poster.⁵

I presidentvalets sista omgång besegrade Nicolas Sarkozy Socialistpartiets kandidat Ségolène Royale och i det efterföljande parlamentsvalet sommaren 2007 fick hans parti majoritet. Han hade därmed till synes mycket goda förutsättningar att driva sin politik.⁶ Noterbart är att Nicolas Sarkozy även utmärkte sig när det gäller tillsättningen av ministrar till den nya regeringen. För att, som han uttryckte det, bli *hela* Frankrikes president valde han att aktivt ta in ministrar från vänstern och representanter för minoriteter. Som exempel kan nämnas utrikesminister Bernard Kouchner som tidigare varit en välkänd och populär minister i en socialistregering och inte minst förkämpe för mänskliga rättigheter och grundare av organisationen Läkare utan gränser.⁷

Sarkozy brukar beskrivas som tillhörande en ny generation politiker och tillskrivas epitet som ”energisk”, ”frenetisk” och ”hyperpresident”. Tidigt efter sitt tillträde fick han ett rykte om sig att vilja vara överallt hela tiden och att engagera sig i alla frågor på dagordningen, från bondedemonstrationer till internationella toppmöten.⁸

När det i april 2008 var dags att utvärdera Sarkozys första år vid makten var kritiken hård mot presidenten. Opinionsmätningar har under hela året visat på ett sviktande stöd och i april 2008 var siffrorna de lägsta som någon president under den femte republiken uppmätt efter ett år vid makten. En mätning visar att 72 % av de tillfrågade var missnöjda med hans agerande.⁹ Mycket kritik luftades om den fortsatt svaga ekonomin och vad som av många uppfattades som i det närmaste ett enväldigt styre. Det talades i media om den nye kejsaren, en vald monarki och en utpräglad förmåga att bara lita till sig själv och därmed vilja kontrollera och styra i alla frågor vilket fått till följd att regeringen, inklusive premiärminister François Fillon, hamnat i skymundan och tappat i inflytande.¹⁰

⁵ BBC News den 8 februari 2008 och BBC News den 6 maj 2007.

⁶ The Economist den 23 juni 2007.

⁷ European Security Review 35 2007 s. 5-6, Élysée den 6 november 2007c) och Élysée den 6 november 2007b). Det bör i sammanhanget nämnas att andra talar om att detta var ett strategiskt val som skapar splittring och ytterligare försvagar oppositionen. SvD den 2 september 2008.

⁸ Rieker, Pernille, 2008 och Libération.fr den 21 september 2007, The Economist den 23 juni 2007 s. 29 samt The Economist den 30 juni 2007 s. 32-33.

⁹ Le Monde.fr den 23 april 2008 och FT.com den 17 maj 2008. För en mycket ingående översikt av Sarkozys första år vid makten se specialbilagan ”*La folie Sarkozy*” i Courrier international den 17-23 april 2008 nr 911.

¹⁰ L'Express den 23 april 2008 och Le Monde.fr den 24 april 2008. Se även Élysée den 8 januari 2008 och Le Monde.fr den 13 november 2007a).

Mycket kritik riktades också mot presidentens privatliv och att Sarkozy själv hamnat i rampljuset på ett sätt som gjort att han kallats för *media-obsessed*.¹¹

Ett av få områden där den franska befolkningen sa sig känna förtroende för presidenten var utrikespolitiken.¹² När det gäller utrikespolitiska frågor har den nya ledningen hållit en hög och aktiv profil, men inte alltid helt okontroversiell. Under sitt första år har president Sarkozy öppnat dörren för ett franskt återinträde i NATO:s integrerade militära strukturer, fått stående ovationer i den amerikanska kongressen och sänt fler franska trupper till Afghanistan. Han har talat om behovet av att återupprätta relationen med USA och att bryta med anti-amerikanska traditioner. Nicolas Sarkozy har även förespråkat reformer av FN:s säkerhetsråd och G8 för att göra dem mer representativa. Han säger sig vilja stå för en politik av dialog och försoning, *ouverture et réconciliation*, men har fått kritik för sina kontakter med kontroversiella ledare som Libyens Muammar Khadaffi och Syriens president al-Assad.¹³

EU och ESFP har traditionellt haft hög prioritet för Frankrike, inte minst som ett viktigt medel för Europa att bli en inflytelserik aktör som kan balansera USA och NATO. Frankrike, som ett av EU:s grundarländer, brukar tillsammans med Tyskland betraktas som en viktig motor för den europeiska integrationen, både i egna och andras ögon. Frankrikes engagemang i ESFP har alltid varit stort och landets inflytande över områdets utveckling påtagligt. Detta har skett genom konkreta initiativ som St Malo-överenskommelsen, men också mer indirekt genom den tyngd landet har genom att vara en viktig militärmakt i Europa.

När det gäller EU hade Sarkozy redan under presidentvalskampanjen gjort sig känd för att vara negativ till ett turkiskt EU-medlemskap. Han hade också sagt sig vilja verka för ett förenklat minifördrag för att driva EU vidare och lyfta unionen ur stagnation. Under det andra halvåret 2008 är Frankrike ordförande i EU. ESFP har förts fram som en av landets fyra viktigaste prioriteringar för ordförandeskapet.

Tidigare studier har visat att såväl den franska europavisionen som drivkrafterna och bevekelsegrunderna för fransk EU-politik varit relativt oförändrade genom åren, obeaktat av vilken politisk ledning landet haft.¹⁴ Mot bakgrund av den nu uttalade reformviljan och förändringsambitionen är frågan vad detta egentligen

¹¹ Le Monde.fr den 23 april 2008, Courier International den 6 mars 2008 och L'Express den 24 april 2008 samt FT.com den 14 september 2007.

¹² Paris Match den 22 april 2008, L'Express den 22 april 2008a) och L'Express den 22 april 2008b).

¹³ Élysée den 6 december 2007, Élysée den 8 januari 2008 och Élysée den 24 september 2007 samt Le Monde.fr den 11 december 2007a) och Libération den 9 juni 2008, Le Point.fr den 4 december 2007 och Élysée den 18 januari 2008 samt Élysée den 27 augusti 2007a).

¹⁴ Rieker, Pernille, 2006, s. 510 och Sundberg, Anna, 2003, s. 107-110.

betyder för landets EU-politik och därmed för unionens och ESFP:s fortsatta utveckling. Vilka effekter kan det ha på relationen till USA och till Storbritannien? Vad betyder det för NATO?

1.2 Syfte och genomförande

Det övergripande syftet med denna rapport som har skrivits under 2008 är att utifrån fyra teman analysera fransk utrikes- och säkerhetspolitik efter maktskiftet. Vilka prioriteringar gör Frankrike idag? Kan några förändringar konstateras och i så fall vilka? Vilka konsekvenser medför dessa förändringar (eller avsaknaden av förändringar)? Fokus läggs på följande fyra teman:

1. EU;
2. ESFP;
3. Den anglosaxiska relationen;
4. NATO.

Frankrike innehar, såsom det redan nämnts, under det andra halvåret 2008 ordförandeskapet i EU och ingår i samma ordförandetrio som Sverige som blir ordförande hösten 2009. En utgångspunkt för studien är att det som en del i regeringskansliets förberedelser inför denna period och som en följd av ett allt tätare samarbete kring internationella insatser redan finns god kännedom om fransk EU-politik. Syftet är mot denna bakgrund inte att i detalj redogöra för fransk hållning i olika sakfrågor utan att mer se till vilka visioner och ambitioner som efter maktskiftet har uttrycks.

I avsnittet om EU diskuteras bl.a. följande frågor: Vilken roll ser Frankrike för EU i världen? Vilken roll har det egna landet att spela i EU och omvänt, vilken betydelse har EU-medlemskapet för Frankrike? Hur ser framtidsvisionerna ut gällande EU? I avsnittet om ESFP diskuteras hur Frankrike ser på ESFP:s fortsatta utveckling och fokus. Vilket syfte har ESFP? Vilken uppgift har Frankrike inom detta område?

Därefter fokuseras på relationen till USA samt till Storbritannien. Vad utmärker dessa relationer? Vilken utrikes- och säkerhetspolitisk betydelse tilldelar Frankrike relationerna? Slutligen berörs i ett avslutande avsnitt relationen till NATO. Hur ser Frankrike på sin plats i NATO? Vilken roll ser Frankrike för NATO? Hur uppfattar Frankrike NATO i relation till ESFP?

I kapitel 2 och 3 finns både avsnitt som innehåller diskussion om och analys av de traditionella förhållandena inom respektive frågeområde och avsnitt som diskuterar hur det ser ut under den nya ledningen. I avsnitten som beskriver den aktuella situationen förekommer underrubriker för att underlätta för en läsare

som i texten snabbt vill identifiera ett avgränsat område. Detta har dock inte bedömts vara nödvändigt i de kortare bakåtblickande avsnitten.

I slutsatserna följer sedan en jämförande analys av vad som framkommit i föregående kapitel och en framåtblickande diskussion med fokus på vilka konsekvenser som de eventuella förändringarna för med sig för Frankrike, för EU och för EFSP. Här diskuteras även vilka effekterna blir för relationen till USA och Storbritannien men även konsekvenserna för NATO.

En viktig aspekt att beakta i en betraktelse över tid är svårigheten att identifiera *vad* som orsakat en eventuell förändring och *när* den i så fall skett. I det aktuella fallet är avsikten som bekant att studera eventuella förändringar i och med maktskiftet. Om en förändring konstateras är det dock långt ifrån säkert att den har föranletts av den nya presidenten och dennes aktiva politik. Det finns en möjlighet att förändringen har skett strax innan president Sarkozys tillträde eller att den har skett under hans mandatperiod men har föregåtts av en längre, successiv process exempelvis till följd av den europeiska integrationen.¹⁵ Det är i sammanhanget viktigt att understryka att syftet här inte är att identifiera *vad* som har drivit fram en förändring eller att exakt tidsbestämma *när* den har skett utan att se om något överhuvudtaget har förändrats under senare år och vad detta har medfört. Maktskiftet blir en naturlig startpunkt för en sådan analys eftersom det är en period då det funnits en uttalad ambition till förändring.

Rapportens tidsmässiga fokus sträcker sig från april 2007, då presidenten valdes, fram till och med juli 2008, då Frankrike övertog ordförandeskapet i EU. Presidentvals kampanjen berörs kort, men syftet är då enbart att ge en bakgrund genom att diskutera Nicolas Sarkozys löften och visioner, men också vilka stämningar i det franska samhället som anses ha lett fram till att Sarkozy valdes.

När det gäller vilken tidsperiod som i någon mån ska tjäna som referenspunkt och jämförelseobjekt med den nuvarande, efter maktskiftet, är det svårare att direkt tidsbestämma och avgränsa dess omfattning. För att kunna få en bild av kontinuitet respektive förändring i prioriteringarna kommer de bakåtblickande avsnitten att till stor del bygga på en FOI-rapport om fransk försvars- och säkerhetspolitik som publicerades 2003.¹⁶ Rapporten, som till omfattning och underlag var mer omfattande än den nu aktuella studien och delvis hade ett annat syfte, byggde främst på officiellt franskt material och ett brett urval av forskningslitteratur och artiklar. Ett 20-tal intervjuer genomfördes också med franska civila och militära tjänstemän samt med forskare under det år som arbetet med rapporten

¹⁵ Se t.ex. Rieker, Pernille, 2006.

¹⁶ Sundberg, Anna, 2003.

pågick, varav fem månader på ett franskt forskningsinstitut i Paris, Fondation pour la Recherche Stratégique.

Det bör samtidigt framhållas att det inte rör sig om att göra en rak jämförelse av situationen 2003, då den förra rapporten skrevs, med situationen 2007-2008, som är den period som är i fokus för den nu aktuella rapporten. Syftet är snarare att ställa traditionella visioner, som har varit framträdande under en mycket lång period, och så även 2003, mot eventuella förändringar.

Arbetet med rapporten inleddes i april och löper in i september 2008. En intervjuresa har genomförts till Paris i mitten av maj. En skriftlig delrapportering i form av ett FOI-memo gjordes i juni inför det franska ordförandeskapet i EU.¹⁷ Rapporten har i september granskats av en extern granskare från forskningsinstitutet SIPRI.

1.3 Material

Rapporten bygger i huvudsak på skriftligt material, med särskilt fokus på franskt material. För att komplettera de skriftliga källorna och få en uppdaterad och bredare bild har intervjuer genomförts med tjänstemän och forskare i Paris. Sex seminarier om fransk utrikes- och säkerhetspolitik har också besökts i Stockholm under perioden november 2007 till september 2008.

De skriftliga källorna utgörs av officiella franska dokument, i form av linjetal och deklamationer av presidenten. Att fokus har lagts på denne är en följd av att det är presidenten som i enlighet med författningen och traditionen har ett särskilt ansvar för området i fråga (*le domaine réservé*) men också på grund av den nuvarande presidentens mycket aktiva och framträdande roll. Ett mindre antal framträdanden av EU-ministern, Jean-Pierre Jouyet, utrikesministern, Bernard Kouchner och försvarsministern, Hervé Morin, har dock beaktats när de har bedömts ha särskild relevans för studien ifråga.

Slutligen, är givetvis den nya försvars- och säkerhetspolitiska Vitboken och ett mindre antal andra franska officiella dokument som beskriver de stora dragen i politiken intressanta att beakta. Bland dessa kan särskilt nämnas det franska ordförandeprogrammet för EU och den utrikespolitiska Vitboken.¹⁸ Såsom redan har framgått kommer studien till del att utgå från en FOI-rapport om Frankrike från 2003. Denna rapport utgör framför allt ett viktigt underlag för de bakåtblickande avsnitten. I dessa avsnitt finns nästan uteslutande noter med sidhänvisningar till

¹⁷ Sundberg, Anna, 2008.

¹⁸ För ordförandeprogrammet se UE2008.fr och för mer om den utrikespolitiska Vitboken se www.diplomatie.fr.

den tidigare FOI-rapporten. Om en läsare vill få en uppfattning om vilket material som i sin tur utgör källorna för den texten hänvisas till noter och källförteckning i rapporten från 2003. Det bör dock särskilt framhållas att den förra rapporten inte på något sätt är den enda referenspunkten när det gäller tidigare fransk politik eller traditionella franska visioner utan att det i underlaget även inkluderas ett antal forskningsrapporter, böcker och nyhetsartiklar med ett liknande fokus på fransk politik.

De intervjuer och de seminarier som ingår i underlaget har främst varit ett komplement till de skriftliga källorna. Tio intervjuer har genomförts i Paris vid forskningsinstitut, försvarsministeriet och utrikesministeriet samt den svenska ambassaden. Intervjuerna har utgått från samma uppsättning frågor. Urvalet av intervjupersoner har gjorts mot bakgrund av personernas tjänsteställning och placering. En lista över vilka personer som har intervjuats, liksom vilka seminarier som har besökts, finns i källförteckningen. I enlighet med vad som avtalats och av hänsyn till de intervjuade som inte har haft möjlighet att ta del av rapporten och göra eventuella korrigeringar eller förtydliganden förekommer inga direkta citat eller hänvisningar i rapporten. Det bör i sammanhanget återigen framhållas att studiens huvudsakliga fokus ligger på de officiella källorna och i huvudsak på president Sarkozy. I den mån det varit görligt och ansetts ha relevans framgår det av noterna huruvida det är en tjänsteman och/eller forskare som har gjort ett uttalande.

I rapporten förekommer några engelska men framför allt franska citat från de skriftliga källorna som kan försvåra läsningen för en läsare utan kunskap i det franska språket. Det bör därför framhållas att citaten endast finns med för att komplettera och illustrera övriga resonemang i texten och att tanken är att det även utan en direkt översättning ska kunna gå att ta del av andemeningen i uttalandet. Citaten är för övrigt inte på något sätt oombärliga utan kan givetvis förbises.

2 Frankrike och Europa

I kapitel 2 fokuseras på Frankrikes relation till EU i allmänhet och till ESFP i synnerhet, både så som den sett ut traditionellt och så som den ser ut idag efter maktskiftet. Vilken roll ser Frankrike för EU i världen – vilken roll kan och bör EU spela? Vilken roll har det egna landet att spela i EU och omvänt, vilken betydelse har EU-medlemskapet för Frankrike? I avsnitten om ESFP diskuteras hur Frankrike ser på ESFP:s fortsatta utveckling och fokus. Vilket syfte har ESFP? Vilken uppgift har Frankrike inom detta område?

2.1 Frankrike och EU - Den traditionella franska motorn

Frankrike är ett av EU:s grundarländer och har traditionellt hållit en hög och aktiv profil i EU. I den förra studien, från 2003, kunde konstateras att Europa och EU ständigt lyftes fram som Frankrikes främsta utrikespolitiska prioritet och var det politikområde som både nämndes på första plats och fick det största utrymmet i så gott som alla anföranden oavsett sammanhang. Frankrike beskrevs ofta av andra som ett av de mest EU-centrerade länderna i Europa. Samtidigt fanns också bilden av Frankrike som en konservativ medlem som genom att prioritera nationella hänsyn och vara motståndare till överstatliga inslag ibland bromsade utvecklingen av det EU som man sa sig förespråka.¹⁹

Redan president de Gaulle beskrev EU som ett medel och ett verktyg för att skapa en mer balanserad världsordning. På hans tid handlade det om att Europa skulle bli en plattform mellan de två rivaliserande supermakterna, medan det senare kom att handla om att samarbeta för att möta globaliseringen, öka Europas inflytande och att balansera USA men också andra framväxande stormakter som t.ex. Kina.²⁰

En viktig del av detta resonemang var den franska visionen om *Europe puissance*, stormakten Europa.²¹ Detta var länge ett projekt som både skrämde och irriterade andra länder. I franska ögon misstolkade omgivningen franska intentioner och läste felaktigt in både anti-amerikanism och maktfullkomlighet i vad som ur ett franskt perspektiv var en välbehövlig och naturlig utveckling. Världen behövde ett starkt Europa. Under början av 2000-talet uttryckte flera källor att förståelsen ökat något och att allt fler medlemsstater delade denna

¹⁹ Sundberg, Anna, 2003, s. 48-49.

²⁰ Holm, Ulla, 2006, s. 40-41 och Sundberg, Anna, 2003, s. 49-50.

²¹ Aggestam, Lisbeth, 2006, s. 9 och Sundberg, Anna, 2003, s. 50.

franska vision om ett mäktigt Europa. 11 september-attentaten, Irakkrisen och USA:s ointresse av NATO angavs som förklaringar.²²

Vid den tiden beskrev franska politiker i sina tal ofta EU och Frankrike som en odelbar enhet. Detta kan synas oväntat av ett land som gjort sig känt för att vilja hävda sin nationella särart. Denna paradox förklarades genom den franska ekvationen: delad suveränitet leder till ökad suveränitet. Dåvarande presidenten, Jacques Chirac menade att det var samma sak att verka för europeisk integration som att verka för ett starkt Frankrike. Genom samarbete kunde de ingående staterna vinna oberoende och inflytande.²³

När franska politiker beskrev Frankrikes roll och uppgift i EU användes framför allt begrepp som ledare, motor och inspirationskälla. Resonemangen tog ofta sin utgångspunkt i historien och i den franska statens väsen. De politiska talen och deklARATIONERNA var fulla av hänvisningar bakåt i tiden. Frankrike som en bildad stormakt med en uppgift och ett ansvar. Europa behövde franska idéer och värderingar. EU beskrevs därmed också som ett instrument för att föra ut franska idéer. Att Frankrike är ett av EU:s grundarländer menade man gav landet ytterligare en särställning i förhållande till nya medlemmar. De sex första medlemmarna betraktades i någon mån fortfarande som det riktiga EU.²⁴

En viktig komponent i den franska ledarrollen i EU var det nära och utvecklade samarbetet med Tyskland. Franska och tyska politiker framhöll det egna samarbetets betydelse både för sina respektive länder och för EU som helhet. De beskrev sig i termer av motor för den europeiska integrationen och som den centrala axel kring vilken Europa snurrade. Det återkommande budskapet var att det endast var när Frankrike och Tyskland kommit överens som Europa kunde gå framåt och utvecklas. Både franska och tyska talare framhöll gärna att deras samarbete vid den aktuella tiden, i början av 2000-talet, var viktigare än någonsin. Det beskrevs som en förutsättning för de då förestående förändringarna i form av utvidgning och reformer av EU:s institutioner.²⁵

Det bör dock framhållas att det fransk-tyska samarbetet regelbundet har stött på patrull från andra medlemsstater och gemensamma initiativ ibland bemötts med skepsis och kritik om stormaktsdominans och försök till hegemoni.²⁶ Detta är intressant att relatera till de två ländernas egen bild av sig som EU:s naturliga ledarduo. Ett argument som vid tiden hördes i debatten var att bara för att Frankrike och Tyskland tidigare haft en ledarroll betyder inte det att de för alltid

²² Sundberg, Anna, 2003, s. 50.

²³ Holm, Ulla, 2005, s. 3, Holm, Ulla, 2006, s. 46 och Sundberg, Anna, 2003, s. 51-52.

²⁴ Sundberg, Anna, 2003, s. 51 och s. 58. Se även Wedin, Lars, 2007, s. 1-2.

²⁵ Sundberg, Anna, 2003, s. 70-72.

²⁶ Aggestam, Lisbeth, 2006, s. 32 och Sundberg, Anna, 2003, s. 80-81.

kommer att ha det. De två kan inte förvänta sig att andra ska gå i deras ledband. Den typen av argument bemöttes dock i Frankrike med att andra länder var vana vid att Frankrike och Tyskland leder dem och även om de kanske inte alltid tycker om det så har de lärt sig att acceptera det och inser att det är effektivt.²⁷

I anslutning till diskussioner om att den fransk-tyska relationen var alltför exklusiv och uteslutande höjdes i Frankrike, både i media och hos politiker, ibland röster för att landet måste inse att det behövde fler bundsförvanter. År 2004 skulle åtta nya länder från Öst- och Centraleuropa välkomnas in i EU-gemenskapen och resonemangen gick ut på att inget land kan klara sig med bara en riktigt nära partner. En stark fransk-tysk motor bör kompletteras med andra nära relationer samtidigt som Frankrike behöver vara öppen för andra länders ståndpunkter.²⁸

När det gäller vilken utveckling Frankrike önskade för EU på längre sikt så var det trots att Frankrike gärna framhöll sin visionära förmåga inte helt enkelt att mer i detalj utläsa detta i början av 2000-talet. Detta beskrevs ibland som ett exempel på en ny pragmatism. De franska idéerna var enligt detta synsätt ofta mer långtgående än andras. Av praktiska skäl drev franska politiker därför inte dessa idéer utan avvaktade att andra skulle vinna samma insikt.²⁹

I grova drag hade dock den franska synen på EU sedan de Gaulles dagar kännetecknats av mellanstatlighet och ett EU bestående av nationalstater. Alla tankar om en federation eller superstat avvisades bestämt.³⁰ Även om denna linje låg fast och framhölls i retoriken spekulerades det vid tiden ibland om att Frankrike i praktiken hade lättat på sitt motstånd och hade lättare att överse med överstatliga inslag. Vissa förslag kunde också tolkas i denna riktning. Huvuddelen av förslagen kunde för övrigt ses som ett medel att möta den förestående utvidgningen av EU.³¹

Det officiella franska budskapet var att utvidgningen välkomnades med öppna armar. Att EU-kretsen utökades beskrevs som en historisk och fantastisk utveckling, där nya länder var beredda att ta plats i den europeiska familjen. Opinionsundersökningar visade samtidigt att den franska befolkningen var mycket skeptisk till utvidgningen. Även det politiska stödet för utvidgningen ifrågasattes ibland och franska politiker brukade, i strid med sin egen beskrivning, betecknas som i grunden ovilliga till utvidgningen.³² En påtaglig oro över vilka konse-

²⁷ Sundberg, Anna, 2003, s. 80-81.

²⁸ Sundberg, Anna, 2003, s. 80-81.

²⁹ Sundberg, Anna, 2003, s. 53.

³⁰ Aggestam, Lisbeth, 2006, s. 21 och Sundberg, Anna, 2003, s. 53.

³¹ Sundberg, Anna, 2003, s. 55.

³² Holm, Ulla, 2006, s. 78-79 och Sundberg, Anna, 2003, s. 55-56.

kvenser utvidgningen kunde få för EU och för Frankrike kunde konstateras. Ur franskt perspektiv framhölls ofta att EU skulle vara ett politiskt projekt och att EU-samarbetet riskerade att urvattnas när antalet medlemmar utökades med följden att EU istället för att bli en stormakt bara blev en stor marknad. Beslutsfattandet riskerade också att kompliceras samtidigt som de nya medlemmarna skulle komma att ta utrymme från de nuvarande medlemmarna.³³

Ytterligare en oro som ofta berördes i olika sammanhang, om än inte så öppet i officiella deklARATIONER, var risken för att Frankrikes ställning skulle komma att förändras i och med utvidgningen och de nya medlemmarnas fokus. Att kandidatländerna kände lojalitet med Tyskland och att detta skulle öka Tysklands inflytande, på bekostnad av Frankrikes, tycktes de flesta avvisa. Resonemangen gick ut på att oavsett historien, var dagens Tyskland mer riktat mot väst, Frankrike och EU än mot öst. Däremot nämndes ofta i Frankrike att kandidatländerna gärna blickade mot USA och satte mycket stort värde på den transatlantiska länken. En åsikt som hördes var att de i grund och botten var mer intresserade av NATO än av EU. Storbritannien skulle därmed få nya bundsförvanter och det anglosaxiska inflytandet öka vilket i sin tur skulle kunna innebära en för Frankrike kännbar ombalansering av EU.³⁴

I och med kandidatländernas agerande under Irakkrisen och deras i det närmaste totala uppslutning bakom USA och Storbritannien växte irritationen och återspeglades i Jacques Chiracs uppmärksammade uppläxning av kandidatländerna i februari 2003. President Chirac kallade då länderna för oansvariga, ouppfostrade och obetänksamma som genom sitt stöd till USA satte sitt EU-inträde på spel.³⁵

Franska framtidsvisioner rymde för övrigt en sammansvetsad, kraftfull fransk-tysk ledarduo i EU. Därutöver fanns det vid den aktuella tiden framför allt en lösning som Frankrike förespråkade för att hantera utvidgningens alla tänkbara följd effekter: differentiering.

Vid upprepade tillfällen och i olika termer förde Frankrike fram tankar om ett EU i olika hastigheter, med en inre kärna av pionjäre länder som tar integrationen vidare i avvaktan på att andra medlemmar ska följa. Huvudtanken med dessa idéer, som även hördes på François Mitterrands tid vid makten, var att de som ville framåt och längre inte skulle bromsas av de som ville gå långsammare fram. Argumenten gick ut på att flexibiliteten måste öka i samarbetsformerna och möjligheten till förstärkt samarbete öppnas för fler områden. Ur franskt perspek-

³³ Rieker, Pernille, 2005a) s. 7-8 och Sundberg, Anna, 2003, s. 55.

³⁴ Rieker, Pernille, 2005a) s. 7-9, Holm, Ulla, 2005, s. 9-10 och Sundberg, Anna, 2003, s. 56.

³⁵ Sundberg, Anna, 2003, s. 56.

tiv presenterades differentiering närmast som en absolut nödvändighet. Utan denna möjlighet skulle EU-samarbetet att stanna upp efter utvidgningen.³⁶

2.2 Frankrike och EU – Efter maktskiftet?

En genomgång av ett stort antal deklamationer och andra dokument visar entydigt att EU även efter maktskiftet har mycket hög prioritet för Frankrike. Den nya ledningen upprepar gång på gång att Frankrike nu är tillbaka i EU, "*La France est de retour en Europe*".³⁷ Folkomröstningen 2005, då en majoritet av den franska befolkningen sade nej till det då föreslagna konstitutionella fördraget för EU, beskrivs både som en erfarenhet som tillfälligt fick Frankrike att tappa sin politiska trovärdighet och ledarroll i EU och som en viktig tankeställare för politikerna. I flera tal framhålls att det är viktigt att inte svika det franska folket som man menar haft ett budskap med sitt nej, "*trahir le message des Français*".³⁸ Den nya ledningens budskap är dock att den nu är beredd att gå vidare för att med ny energi engagera sig i EU. Ibland talas det om att Frankrike ska återta sin roll som motor och sin plats i hjärtat av EU.³⁹ President Sarkozy beskriver sig som en övertygad europé och uttrycker redan under sina första månader som president sin avsikt att personligen se till att saker blir gjorda och utlovar att han till fullo ska engagera sig i EU.⁴⁰

Stormakten EU - EU:s roll och betydelse för Frankrike och världen

EU lyfts ofta och gärna fram i olika sammanhang och framställs som ett viktigt verktyg för att möta den pågående globaliseringen, inklusive klimatförändringar, säkerhetspolitiska hot, migrationsströmmar osv. EU blir mot denna bakgrund ett medel för att skydda invånarna men också stärka medlemsstaterna för att de tillsammans ska bli konkurrenskraftiga, få en gynnsam arbetsmarknad, en stark ekonomi och få leva i fred och säkerhet.⁴¹ Frankrike och EU beskrivs i de poli-

³⁶ Holm, Ulla, 2006, s. 66 och Sundberg, Anna, 2003, s. 57-58.

³⁷ Diplomatie den 26 februari 2008, Élysée den 2 juli 2007 och Diplomatie den 28 augusti 2007. Nämnvärt är en parlamentsledamots beskrivning av perioden 2005-2007 som "*la plus sombre de la France en Europe*", se Libération.fr den 7 februari 2008.

³⁸ Élysée den 10 juli 2008 och SvD den 13 september 2007 samt Élysée den 2 juli 2007.

³⁹ Élysée den 27 augusti 2007b), Élysée den 2 juli 2007, Élysée den 26 mars 2008a) och Élysée den 13 november 2007.

⁴⁰ Élysée den 14 december 2007 och Élysée den 2 juli 2007.

⁴¹ Diplomatie den 28 augusti 2007, Diplomatie den 24 april 2008 och Élysée den 2 juli 2007. Nämnvärt är att Frankrike lanserade "protection" som något av ett ledord för sitt ordförandeskap i EU, men att detta begrepp långt ifrån är okontroversiellt i flera andra medlemsstater som exempelvis Storbritannien. Se Centre for European Reform juli 2008.

tiska deklarationerna för övrigt som icke separerbara. Frankrike är oundvikligen en del av Europa och Europa en del av Frankrike.⁴²

Ibland förekommer skrivningar där det från fransk sida framhålls att EU är och ska vara en viktig stormakt med en betydelsefull internationell roll och ett ansvar. Det är dock värt att nämna att dessa uttalanden inte tycks vara lika frekventa som tidigare och framför allt inte i samma utsträckning kopplas till USA. Tvärtom säger president Sarkozy att EU i hans ögon inte är "*une machine à se méfier des États-Unis...*".⁴³ När Sarkozy i ett tal ger sin bild av omvärlden talar han om en multipolär värld inte som ett mål utan som ett faktum och där EU, om viljan finns, kan bli en av maktsfärerna.⁴⁴ Att den nya ledningen valt att inte föra fram dessa stormaktsvisioner i så stor omfattning menar en del franska forskare och tjänstemän skulle bero på taktkänsla och pragmatism. Visionen är den samma menar de, men den uttrycks inte på samma sätt eftersom franska politiker insett att motståndet är för stort. Andra hävdar att hela talet om *Europe puissance* blivit omodernt och tjänat ut sitt syfte. EU är redan en stormakt.⁴⁵

Nära relationer och en ökad maktbas – Samarbeten inom EU

När den förra studien skrevs stod EU inför en stor utvidgning österut. Sarkozy beskriver den som en historisk och viktig händelse som har samlat familjen Europa: "*La famille est réunie, il ne faut pas le regretter.*".⁴⁶ EU har i hans ögon ett särskilt behov av dessa länder som står för dynamik och ungdom. Den nya ledningen understryker också att det är av största vikt för Frankrike att öka samarbetet med dem och det talas om att president Sarkozy under sin första tid vid makten inledde vad som har liknats vid en charmoffensiv österut.⁴⁷ Detta kan både tolkas som en insikt om att Frankrike behöver en bredare bas, men ses ibland också som en effekt av Sarkozys delvis ungerska påbrå. Sarkozy själv hävdar att han tack vare sitt ursprung har en särskild förståelse för länderna i Öst- och Centraleuropa och deras relation till EU och NATO. Hur kan någon som

⁴² Élysée den 2 juli 2007. I sammanhanget är det värt att nämna att det i Frankrike sällan eller aldrig görs någon åtskillnad mellan EU och Europa utan att dessa används synonymt, se exempelvis Holm, Ulla, 2006, s. 126 not 1.

⁴³ Élysée den 26 mars 2008b).

⁴⁴ Élysée den 27 augusti 2007a), Élysée den 18 januari 2008 och Diplomatie den 24 juli 2007.

⁴⁵ Intervjuer med forskare och tjänstemän i Paris maj 2008.

⁴⁶ Élysée den 10 juli 2008.

⁴⁷ Élysée den 18 januari 2008, Élysée den 13 november 2007, Élysée den 26 mars 2008b) och Intervjuer med forskare och tjänstemän i Paris maj 2008 samt Centre for European Reform juli 2008.

känner till deras historia förebrå dem deras lojalitet mot NATO och USA, frågar han sig.⁴⁸

När det gäller relationen till den i EU-sammanhang traditionella bundsförväntan Tyskland står det klart att landet beskrivs som en nära vän och partner av den nya ledningen. President Sarkozy understryker att relationen är av yttersta vikt för EU: "*L'amitié franco-allemande est à l'origine de l'Union européenne. Elle en restera le ciment à jamais.*"⁴⁹ Den nära relationen återspeglas också i bilaterala toppmöten och i gemensamma initiativ. Nämnvärt är att Nicolas Sarkozy, redan första dagen som Frankrikes president, gjorde ett besök i Berlin som en symbolisk markering av den vikt han säger sig tillmäta samarbetet.⁵⁰ Forskningsinstitutet IISS skrev i en analys sommaren 2007 att den tyska förbundskanslern Angela Merkel och den franske presidenten är mer på samma politiska våglängd än vad som varit fallet med ländernas ledare sedan åttiotalet.⁵¹

Samtidigt förekommer i media uppgifter om att relationen mellan de två ledarna skulle vara kylig.⁵² De orsaker som anges handlar om ensidiga franska utspel utan förankring hos den tyska partnern och om divergerande uppfattningar i olika sakfrågor. Det pekas ibland också på att det är en ny generation av politiker som helt enkelt inte har samma syn på behovet av en nära relation länderna emellan eftersom de inte lika påtagligt bär på erfarenheter av den konfliktyllda historien på samma sätt som deras företrädare gjorde.⁵³ Franska bedömare som analyserar den fransk-tyska relationen lägger ingen vikt vid att personkemin mellan de två ledarna inte skulle fungera. De pekar istället på att relationen alltid gått upp och ner. De menar även att det är ett stort maskineri med otaliga tjänstemän och kontaktytor som ser till att relationen aldrig avsomnar.⁵⁴

Det förekommer dock även en del uttalanden som föranleder tolkningen att den nya ledningen avsiktligt skulle vilja tona ned den fransk-tyska relationens speciella status i EU-sammanhang. Det understryks att Tyskland visst är viktigt men att Frankrike inte kan nöja sig med *en* partner utan behöver ett bredare

⁴⁸ Élysée den 26 mars 2008b).

⁴⁹ Élysée den 2 juli 2007, Élysée den 16 maj 2007 och Diplomatie den 24 april 2008.

⁵⁰ Élysée den 16 maj 2007, Élysée den 23 juni 2008 och Élysée den 6 december 2007.

⁵¹ IISS Strategic Comments Augusti 2007. IISS står för the International Institute for Strategic Studies.

⁵² Le Monde.fr den 1 oktober 2007, Élysée den 3 mars 2008 och Élysée "*Entretien de Monsieur le Président de la République au Figaro*".

⁵³ Intervjuer med forskare i Paris maj 2008, The Economist den 11 augusti 2007 s. 23-24, Courrier international den 17-23 april 2008a) och Centre for European Reform juli 2008.

⁵⁴ Intervjuer med forskare och tjänstemän i Paris maj 2008, se även The Economist den 11 augusti 2007 s. 24.

kontaktnät än så för att nå resultat.⁵⁵ I samband med förhandlingarna om Lissabonfördraget sommaren 2007 medgav president Sarkozy att den fransk-tyska duon, åtminstone för tillfället, hade utökats till en kvartett med Spanien och Storbritannien:

*”La seule chose qui marque peut-être une évolution est que j’ai tout fait pour que les Anglais et les Espagnols soient associés à ce couple franco-allemand. C’est toujours ce que j’ai pensé, le couple franco-allemand est essentiel. Mme Merkel a fait un travail remarquable mais il ne devait pas être exclusif et le soutien permanent de M. Zapatero et de M. Blair a renforcé les choses.”*⁵⁶

Dessutom, hävdar president Sarkozy, är det förlegat att tro att två medlemsstater ska kunna ”påtvinga” de andra 25 medlemsstaterna sina lösningar. EU är en familj av 27 länder och alla ska vara med på tåget, är hans budskap.⁵⁷ EU-minister Jouyet understryker även han att den fransk-tyska relationen är viktig men att den inte får vara exklusiv. Tvärtom kan den stärkas av att samarbetet med andra länder ökas:

*”Elle [la dynamique franco-allemande] reste centrale sans être exclusive. Elle est d’autant plus forte et utile à l’Europe qu’elle va de pair avec des relations fortes avec chacun des États européens.”*⁵⁸

I sammanhanget kan nämnas att den nya ledningen även har valt att tona ned det traditionella budskapet om EU:s grundarländer och att dessa skulle ha en särskild status. EU-minister Jouyet säger exempelvis uttryckligen att det idag inte längre är aktuellt att tala om gamla och nya medlemsstater.⁵⁹ President Sarkozy understryker även han att länderna i Öst- och Centraleuropa har samma rättigheter som övriga medlemmar, inklusive grundarländerna: *”Ce n’est pas parce que l’histoire a condamné des peuples d’Europe à rejoindre l’Europe plus tard qu’ils ont moins de droits! Ils ont autant de droits que les pays fondateurs.”*⁶⁰ När försvarsminister Hervé Morin under regeringens första tid vid makten talade i traditionella termer av nya och gamla medlemmar kritiserades han i Frankrike för att vara omodern.⁶¹

⁵⁵ Diplomatie den 13 maj 2008, Élysée den 23 juni 2007, Élysée den 26 mars 2008b) och Élysée den 24 september 2007.

⁵⁶ Élysée den 23 juni 2007.

⁵⁷ Élysée den 3 mars 2008 och Élysée den 27 mars 2008a).

⁵⁸ Diplomatie den 28 augusti 2007.

⁵⁹ Diplomatie den 28 augusti 2007.

⁶⁰ Élysée den 13 november 2007.

⁶¹ Intervjuer med forskare i Paris maj 2008.

En aktiv ledare - Frankrikes roll i EU

I några sammanhang förekommer visserligen skrivningar där Frankrikes särskilda betydelse för EU:s utveckling, såväl bakåt i tiden som i framtiden, framhålls. President Sarkozy pekade i ett tal i Strasbourg exempelvis på Frankrikes särskilda engagemang i den europeiska integrationen och dess betydelse för utvecklingen: ”*C’est la France qui a le plus voulu l’Europe et qui l’a rendue possible en prenant l’initiative du geste fraternel qui allait changer le cours de l’histoire.*”⁶² I en intervju med New York Times använder den franske presidenten mycket traditionella termer för att beskriva Frankrikes framträdande roll och ansvar i EU som ett stort grundarland:

*”On ne peut pas me reprocher de vouloir la première place [en Europe]. Je pense que la France a une responsabilité particulière en Europe. Pays fondateur, un des pays les plus peuplés, si la France ne prend pas d’initiative, qui le fera?”*⁶³

Men i jämförelse med den tidigare ledningen är sådana formuleringar och antydningar om Frankrikes unika betydelse för EU inte lika vanligt förekommande och ställs inte direkt i kontrast till nyare medlemmars betydelse. I jämförelse med traditionellt synsätt uttrycks ibland till och med vad som närmast skulle kunna uppfattas som ödmjukhet, ofta med referens till folkomröstningen 2005.⁶⁴ Samtidigt vill, såsom har framkommit ovan, även president Sarkozy att Frankrike ska vara en aktiv EU-medlem som genom initiativ är med och formar och leder utvecklingen. EU-ordförandeskapet under det andra halvåret 2008 framställs som ett givet tillfälle för detta.

Med stora ambitioner för EU – Det franska ordförandeskapet

I flera deklARATIONER beskriver franska politiker sin syn på ordföranderollen och de speciella krav som ställs på landet under ett halvår. Det uttalade budskapet är att Frankrike inte avser att företräda franska särintressen utan att syftet är att företräda hela EU. I sammanhanget bör också nämnas att vikten av kontinuitet framhålls och att samarbetet inom den s.k. ordförandettrion, med Tjeckien och Sverige, lyfts fram.⁶⁵ Pragmatism beskrivs av flera franska talare som ett viktigt ledord för perioden. I några deklARATIONER uttrycks en vilja att bryta med den tidigare ganska vanligt förekommande bilden av Frankrike som ett arrogant

⁶² Élysée den 2 juli 2007.

⁶³ Élysée den 24 september 2007.

⁶⁴ Élysée den 2 juli 2007, Élysée den 10 juli 2008. För mer om retoriken se The Economist den 1 september 2007 s. 23.

⁶⁵ Diplomatie den 13 maj 2008 och Élysée den 10 juli 2008, Diplomatie den 23 januari 2008 och Élysée den 20 juni 2008b).

land.⁶⁶ Ambitionen sägs också vara att agera mer än att diskutera. Insikten finns att det med nuvarande medlemsantal och rotationsperioder kan komma att dröja länge innan det blir dags för Frankrike att ikläda sig ordföranderollen igen.⁶⁷

Mot denna bakgrund är ordförandeprogrammet mycket ambitiöst och välfyllt. Frankrike har för sitt ordförandeskap identifierat fyra områden som särskilt prioriterade:

1. Klimat och energi;
2. Immigration;
3. ESFP;
4. Jordbrukspolitiken.⁶⁸

I skuggan av det irländska folkets nej till Lissabonfördraget i juli 2008 seglade dock den institutionella frågan upp som en viktig prioritering. Den franske presidenten var snabb med att ge sin syn på den uppkomna situationen och talade om att EU återigen befann sig i en institutionell kris men att ratificeringsprocessen i övriga länder skulle fortgå. Han inledde tidigt en dialog med den irländska ledningen för att försöka få till stånd en lösning så snart som möjligt. Samtidigt som den franske presidenten hävdade att han inte ville blanda sig i den interna irländska processen eller skynda på den menade han att en lösning bör vara funnen i god tid innan valet till Europaparlamentet sommaren 2009. Det är i hans ögon synnerligen viktigt att EU:s medlemmar häver den nuvarande stagnationen och visar handlingskraft.⁶⁹

Inför övertagandet av ordförandeskapet luftades en del förväntningar på Frankrike och framför allt på Sarkozys ledarskap. Han har som bekant ett rykte om sig att vara energisk och en del bedömare hoppades att det skulle genomsyra även Frankrikes tid som ordförandeland. Kanske kunde det franska ordförandeskapet bli en kickstart för EU?⁷⁰ Samtidigt uttrycktes farhågor om Sarkozys kompromissvilja och förmåga att smidigt ena medlemsstaterna utan att ensidigt

⁶⁶ Diplomatie den 13 maj 2008, Élysée den 20 juni 2008b) och Intervjuer med forskare och tjänstemän i Paris maj 2008. Se även Ministère de la Défense ”*Discours du ministre à Munich*” och Libération.fr den 6 september 2007.

⁶⁷ Intervjuer med forskare och tjänstemän i Paris maj 2008.

⁶⁸ Det officiella ordförandeprogrammet finns att tillgå på http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/ProgrammePFUE/Programme_FR.pdf

⁶⁹ Élysée den 10 juli 2008 och Élysée den 20 juni 2008b). Se även Le Monde.fr den 10 juli 2008 och FT.com den 7 juli 2008. I sammanhanget bör situationen i Tjeckien nämnas och den där uppskjutna ratificeringen. Den tjeckiska presidenten Klaus gick i samband med folkomröstningen i Irland ut och ”dödförklarade” Lissabonfördraget. Han har senare meddelat att han kommer att avvakta en irländsk ratificering innan han skriver under det tjeckiska beslutet. Författningsdomstolen ska nu granska huruvida Lissabonfördraget överensstämmer med den tjeckiska konstitutionen. Se SvD den 15 juni 2008.

⁷⁰ Diplomatie den 13 maj 2008 och FT.com den 3 juli 2008.

se till franska intressen. Forskningsinstitutet Centre for European Reform skrev i en analys om förutsättningarna för det franska ordförandeskapet följande: ”Successful EU presidents usually have to be self-effacing, avoid controversy and seek consensus – not characteristics that tend to be associated with President Sarkozy.”⁷¹ Redan under de inledande veckorna av ordförandeperioden seglade ett antal konflikter av varierande storlek upp till ytan. Det handlade bl.a. om den franske presidentens kritik av den Europeiska Centralbanken (ECB) och av Peter Mandelson, EU:s handelskommissionär. President Sarkozy får också utstå en del kritik för sin hantering av Irlands nej, en hantering som enligt en del kritiker inte varit tillräckligt neutral.⁷²

Full fart framåt - Framtiden för EU

När det gäller vilken utveckling Frankrike vill se för EU på längre sikt är det tydligt att de politiska deklARATIONERNA innehåller färre av historiska tillbakablickar än vad som varit fallet under tidigare ledning. Det finns istället en uttalad vilja och ambition att blicka framåt. Rörelse, utveckling och framsteg är ledord som ständigt återkommer. Att invänta och avvakta likställs med stagnation och orörlighet.⁷³ Samtidigt hävdas från fransk sida att EU under lång tid befunnit sig i kris och att det i medlemsstaterna finns en stor osäkerhet om hur EU:s framtid ska se ut.⁷⁴ I kölvattnet efter nej i folkomröstningen 2005, efterlyser president Sarkozy därför mer av debatt och folklig förankring för EU-projektet som helhet. Detta ligger i sin tur i linje med hans analys av det franska folkets avvisande av det konstitutionella fördraget som han menar bl.a. berodde på en alltför stor distans till medborgarna men också på grund av en känsla av att EU saknade gränser och kunde komma att utvidgas i oändlighet.⁷⁵

Han avstår således för att måla upp alltför tydliga visioner och öppnar istället upp för reflektion och diskussion.⁷⁶ Ett av presidentens förslag under det gångna året var att det inom EU skulle tillsättas en grupp av ”vise män”, *Comité des sages*, som skulle reflektera över just EU:s framtida roll och utveckling. Vilket EU vill vi se? I december 2007 beslutade Europeiska rådet i enlighet med denna idé att

⁷¹ SvD den 14 november 2007, DN den 6 maj 2008 och Centre for European reform juli 2008.

⁷² FT.com den 28 juli 2008, FT.com den 5 juli 2008, E24.se den 5 oktober 2007 och FT.com den 6 juli 2008 samt FT.com den 21 juli 2008. Mer om Sarkozys samarbetsförmåga se Courier International den 9 maj 2007a).

⁷³ Se exempelvis Élysée den 16 maj 2007.

⁷⁴ Élysée den 10 juli 2008, Élysée den 23 juni 2007 och Élysée den 23 maj 2007.

⁷⁵ Friends of Europe den 8 september 2006, Élysée den 27 augusti 2007a) och Élysée den 2 juli 2008. Se även Rieker, Pernille, 2005a), s. 11-13.

⁷⁶ Élysée den 13 november 2007.

utse en reflektionsgrupp som ska fundera kring EU:s framtid på 20 års sikt.⁷⁷ Innan gruppen tillsattes uttrycktes vissa farhågor om att den franske presidenten i själva verket ville väcka en diskussion som riskerade att underminera utvidgningen av EU. I och med att gruppens fokus tydligt avgränsades tycks dock den kritiken ha tystnat.⁷⁸

Utvidgningen – En kontroversiell fråga

Den fortsatta utvidgningen av EU är givetvis en viktig framtidsfråga och det är ett ämne som president Sarkozy redan före men framför allt under valrörelsen har berört genom att uttrycka sitt motstånd mot ett framtida turkiskt EU-medlemskap. I sin bok, närmast ett valmanifest, från april 2007 var han mycket kategorisk vad gäller Turkiet. Ett turkiskt EU-inträde skulle i hans ordalag undergräva hela idén med den europeiska integrationen och utgöra dödsstöten mot talet om en europeisk identitet:

*”L’entrée de la Turquie tuerait l’idée même de l’intégration européenne. Elle la réduirait au libre-échange et au droit de la concurrence. Elle enterrerait définitivement l’objectif d’une Europe puissance, des politiques communes et d’une démocratie européenne. Elle porterait un coup fatal à la notion même d’identité européenne.”*⁷⁹

Opinionsmätningar visar att motståndet mot ett turkiskt EU-inträde är stort hos den franska befolkningen. En opinionsmätning från juni 2007 visade att endast 16 % var för ett turkiskt EU-medlemskap.⁸⁰ Vissa bedömare hävdar till och med att Nicolas Sarkozys öppna motstånd i denna fråga var ett av skälen till att han blev vald. President Sarkozy har också meddelat att han skulle låta det franska folket folkomrösta om ett turkiskt EU-medlemskap om frågan skulle aktualiseras under hans tid vid makten.⁸¹

⁷⁷ Élysée den 14 december 2007, Élysée den 27 augusti 2007a) och Le Monde.fr den 11 december 2007b).

⁷⁸ Élysée den 14 december 2007.

⁷⁹ Sarkozy, Nicolas, 2007, s. 95 och Le Monde.fr den 23 maj 2007.

⁸⁰ Barysch, Katinka, juni/juli 2007, s. 1 och 3. Se även the German Marshall Fund Q21-23 för noteringar avseende 2008.

⁸¹ I sammanhanget bör nämnas att det i Frankrike 2005 instiftades en lag om att varje ny utvidgning av EU, av länder med en befolkning som motsvarar 5 % av EU:s sammanlagda befolkning, skulle föregås av en folkomröstning. Under 2008 höjdes dock flera röster, bl.a. från den nuvarande ledningen, om att lagen borde avskaffas eftersom den riskerade att fördröja all fortsatt utvidgning av EU. Under sommaren 2008 röstade parlamentet för ett upphävande av lagen. I fallet Turkiet är dock president Sarkozy fortsatt för en folkomröstning. Portail du Gouvernement den 25 april 2008 och Intervjuer med forskare i Paris maj 2008, Rieker, Pernille, 2005a), s. 11-13 och s. 17 samt Holm, Ulla, 2006, s. 80-81. Se även EurActiv.com den 25 juni 2008 och den 3 april 2008 samt International Herald Tribune den 24 juni 2008.

Argumenten mot ett turkiskt medlemskap har från fransk sida handlat om religion, geografi, historia, men också om landets storlek och förväntade inflytande i EU.⁸² Under president Sarkozys första tid vid makten oroade sig vissa mer positivt inställda medlemsstater om att den franske presidenten skulle försöka stoppa fortsatta förhandlingar med Turkiet.⁸³ Detta har dock inte skett, utan under sitt första år vid makten har president Sarkozy snarare valt att tona ned denna fråga. Han talar istället gärna i positiva termer när det gäller en fortsatt utvidgning av EU, även om han då explicit snarast åsyftar Balkan. Utvidgningen blir då ett medel för att skapa stabilitet.⁸⁴

En del tolkar detta som att han har insett att ett eventuellt EU-inträde för Turkiet är en fråga som i realiteten ligger mycket långt fram i tiden och att han inte behöver spilla krut på den idag. Det är dessutom en fråga som kräver enhällighet och Frankrike har därmed fortfarande möjlighet att i framtiden lägga in sitt veto. Andra menar att presidenten skulle ha påverkats av mer utvidgningsvänliga medlemmar i regeringen som utrikesminister Kouchner och EU-minister Jouyet. En forskare uttryckte saken på följande sätt: Det har varit en intern strid och presidenten gick inte segrande ur denna.⁸⁵ Ytterligare andra källor hävdar att det har pågått en kohandel mellan EU:s medlemsstater. Frankrike har fått stöd för sina förslag om det förenklade fördraget respektive en reflektionsgrupp och har därmed åtagit sig att inte stoppa den pågående processen med Turkiet även om president Sarkozy fortsatt främst förespråkar någon form av lösare partnerskapsavtal med Turkiet snarare än ett fullvärdigt medlemskap.⁸⁶ I samband med att presidenten redogjorde för de franska prioriteringarna för det franska ordförändskapet meddelade han också sin avsikt att fortsätta de pågående förhandlingarna.⁸⁷

⁸² Holm, Ulla, 2005, s. 6-7 och Le Monde.fr den 7 oktober 2007 samt Barysch, Katinka, juni/juli 2007, s. 3-4.

⁸³ Barysch, Katinka, juni/juli 2007 och Grant, Charles, den 8 maj 2007. Noterbart är att dåvarande presidenten Jacques Chirac vid EU-toppmötet i december 2004 godkände att förhandlingar med Turkiet skulle inledas under hösten 2005. Under 2005 förekom dock uppgifter om att Frankrike försökte förhålla processen. Den dåvarande premiärministern, Dominique de Villepin, menade bl.a. att Turkiet först måste erkänna Cypren innan förhandlingarna kunde inledas, se Rieker, Pernille, 2005a) s. 17 och Holm, Ulla, 2005, s. 7 samt Grant, Charles, den 23 april 2007.

⁸⁴ Élysée den 20 juni 2008a) och Élysée den 20 juni 2008b). Se även Le Monde.fr den 1 oktober 2007. Det är även nämnvärt att Frankrike inte valt att helt stoppa förhandlingarna men att förhandlingarna begränsats till sin omfattning så att kapitel tills vidare uteslutits, se exempelvis The Economist den 30 juni 2007 s. 33 och Le Point.fr den 6 december 2007.

⁸⁵ Intervju med forskare i Paris maj 2008 och Élysée den 27 augusti 2007a).

⁸⁶ Intervjuer med forskare i Paris maj 2008, Le Monde.fr den 23 april 2008 och Élysée den 27 augusti 2007a) samt SvD den 13 september 2007.

⁸⁷ UE2008.fr s. 24.

Mer om framtiden – Lissabonfördraget och en enad familj

Det kan konstateras att diskussionerna om EU:s gränser och fortsatta utvidgning tog ny fart i och med att ratificeringen av Lissabonfördraget åtminstone tillfälligt hakade upp sig efter den irländska folkomröstningen. Den franske presidenten, och för tillfället EU:s ordförande, menade att detta automatiskt fick konsekvenser för kommande utvidgningar. Samtidigt som han underströk sin i grunden positiva inställning till den fortsatta utvidgningen av EU hävdade han att det vore ett fatalt misstag att släppa in fler medlemsstater när det saknas ett fungerande institutionellt ramverk. Han jämförde också med situationen 2004. Även om presidenten idag menar att den utvidgningen var mycket betydelsefull borde EU:s medlemsstater först ha enats om fungerande strukturer innan medlemsantalet utökades. Det vore i hans ögon oacceptabelt att idag göra om samma misstag som medlemmarna gjorde 2004.⁸⁸

Det kan i sammanhanget nämnas att det var den franske presidenten som tidigt förde fram idéerna om ett förenklat fördrag och att det ofta har beskrivits som en personlig framgång för honom när detta antogs av övriga medlemsstater vid EU-toppmötet i juni 2007.⁸⁹ Lissabonfördraget är enligt president Sarkozy både en nödvändig nyckel för att lösa den institutionella kris som EU hamnat i och ett medel för att ta sig ur den stagnation och det paralyserade tillstånd i vilket EU enligt Sarkozy har befunnit sig.⁹⁰ Den franske presidenten uttrycker särskild optimism kring de förändrade omröstningsreglerna och de utökade möjligheterna till majoritetsbeslut inom fler områden välkomnas särskilt. Enhällighet beskriver han som ett sätt för några att tvinga på andra sina lösningar och utesluter alla möjligheter till storverk eftersom allt bara kan handla om den minsta gemensamma nämnaren. Han sätter till och med ett likhetstecken mellan *l'unanimité* och *l'impuissance*, dvs. enhällighet och maktlöshet.⁹¹

Differentiering och ett EU i olika hastigheter har av franska politiker tidigare gärna beskrivits som en möjlighet och ett intressant framtidsscenario för EU. Nicolas Sarkozy talade innan han valdes om ett EU där "the Big Six", dvs. Frankrike, Tyskland, Storbritannien och Italien, Spanien och Polen, skulle inta en ledarroll. Vid ett annat tillfälle talade han om ett direktorat tillsammans med

⁸⁸ Élysée den 10 juli 2008 och Élysée den 20 juni 2008a). Se även Rieker, Pernille, 2005a) s. 17-18.

⁸⁹ Friends of Europe den 8 september 2006 och Sarkozy, Nicolas, 2007, s. 102 samt Élysée den 23 juni 2007, Diplomatie den 28 augusti 2007 och Élysée den 23 maj 2007. Nämnvärt att Sarkozy redan under presidentvalskampanjen meddelat att han inte avsåg hålla en folkomröstning om ett nytt fördrag om han skulle bli vald till president. Det franska parlamentet ratificerade Lissabonfördraget vintern 2008, se Élysée den 13 november 2007 och SvD den 8 februari 2008.

⁹⁰ Élysée den 2 juli 2007, Élysée den 10 februari 2008 och Friends of Europe den 8 september 2006 samt Élysée den 16 maj 2007

⁹¹ Élysée den 2 juli 2007 och Friends of Europe den 8 september 2006 samt Élysée den 16 maj 2007.

Storbritannien, Italien, Benelux, Spanien och Polen.⁹² Den nya ledningen väljer dock idag hellre att tala om EU som en familj om 27 länder. I flera uttalanden, i synnerhet efter att Irland röstat nej till Lissabonfördraget, understryks att alla medlemmar ska med och att alla behövs. Ett EU i olika hastigheter kan bara bli en sista utväg, menar Sarkozy.⁹³ Det understryks också att EU även i framtiden ska bestå av nationalstater som tillsammans utövar sin suveränitet. EU ska inte utvecklas till *"un super État, un seul pays, une seule nation, un seul peuple."*⁹⁴

Med Medelhavet i fokus – Unionen för Medelhavet

Avslutningsvis, några ord om den s.k. Medelhavsunionen, eller Unionen för Medelhavet som den kommit att kallas. Unionen är värd att nämna eftersom Frankrike har givit den hög prioritet. Redan under valrörelsen lanserade Nicolas Sarkozy sin idé om ett närmare samarbete mellan länderna kring Medelhavet.⁹⁵ Förslaget stötte dock snabbt på patrull, inte minst från Tyskland som menade att det var både olyckligt och olämpligt att skapa ännu en union och i det närmaste utesluta vissa länder på grund av deras geografiska läge. Även Turkiet protesterade och det diskuterades huruvida det franska initiativet skulle ses mot bakgrund av Sarkozys uttalade motstånd mot ett turkiskt EU-inträde och om den nu föreslagna unionen skulle tolkas som en alternativ lösning på denna fråga.⁹⁶ Efter bilaterala samtal med Tyskland gick den franske presidenten med på att låta projektet omfatta så många som möjligt och att inlemma samarbetet i EU genom att koppla det till den s.k. Barcelonaprocessen.⁹⁷ Ett första toppmöte med ett fyrtiotal länder hölls i Paris i mitten av juli 2008. Ännu återstår att se vad som mer konkret kommer att komma ut ur samarbetet.⁹⁸

⁹² Holm, Ulla, 2006, s. 120 och Aggestam, Lisbeth, 2006, s. 35. Se även uttalanden från hans tid som finansminister, EurActiv.com den 28 juni 2004, och exempel på fransk debatt, Le Figaro den 31 januari 2008.

⁹³ Élysée den 10 juli 2008, Élysée den 23 juni 2008 och Élysée den 20 juni 2008a) samt Élysée den 20 juni 2008b).

⁹⁴ Élysée den 2 juli 2007.

⁹⁵ Sarkozy, Nicolas, 2007, s. 102-107. Se även Élysée den 27 augusti 2007a).

⁹⁶ Élysée den 6 december 2007 och Élysée den 3 mars 2008. Se även Fokus den 5-13 juni 2008 s. 34-35, Grant, Charles, den 8 maj 2007 och Centre for European Reform juli 2008.

⁹⁷ Élysée den 6 december 2007 och UE2008.fr s. 24. Den s.k. Barcelonaprocessen inom EU tillkom 1995 som ett medel för att förbättra samarbetet med de Medelhavsländer som inte är EU-medlemmar, se bl.a. Fokus den 5-13 juni 2008 s. 34-35.

⁹⁸ Élysée den 13 juli 2008a), Élysée den 13 juli 2008b) och Le Monde.fr den 14 juli 2008a-c).

2.3 Frankrike och ESFP – Ett balanserande europeiskt försvar

ESFP har av tradition varit en mycket viktig fråga för Frankrike. I den förra studien konstaterades att ESFP med franska ögon var en absolut nödvändig komponent av EU-projektet och beskrevs som ett naturligt steg i den pågående integrationsprocessen. Framför allt var ESFP ett medel och ett instrument. Argumenten handlade om trovärdighet, balans och oberoende. Bara med en trovärdig militär förmåga skulle medlemmarna kunna hävda och försvara Europas intressen och värderingar. Tiden ansågs vara inne för Europa att växa upp och ta ansvar för sin egen säkerhet och sluta luta sig mot USA. ESFP beskrevs allmänt, både av franska och utländska källor, som något av ett franskt ”hjärteprojekt”. Till och med när andra länder tog initiativ inom detta område beskrevs det åtminstone i media i termer av att en fransk dröm gick i uppfyllelse. I franska officiella deklARATIONER framhölls också gärna Frankrikes betydelse för ESFP:s utveckling. Frankrike ville vara både en ledare och en förebild.⁹⁹

Vid sidan om sin egen ledarroll lyfte Frankrike gärna fram både Storbritannien och Tyskland. Länge hade framför allt den fransk-brittiska relationens betydelse för ESFP-samarbetet framhållits och Storbritannien beskrevs som en inspiration på det försvars- och säkerhetspolitiska området. Även om uttalanden fortfarande gjordes som underströk Storbritanniens betydelse hördes i början av 2000-talet allt fler uttalanden om att Frankrike och Tyskland skulle leda utvecklingen inom ESFP. Frankrike och Tyskland uttryckte också vid flera tillfällen sin ambition att gjuta nytt liv i ESFP och presenterade gemensamma förslag vilket tolkades som ett tecken på att Frankrike tyckte se en ökad roll för den fransk-tyska motorn även inom det säkerhetspolitiska området. Ett annat konkret utslag för det fransk-tyska samarbetet var den enade fronten under Irakkrisen. Denna kris som skapade splittring i Europa kom att bli ännu en enande faktor mellan Frankrike och Tyskland när de tillsammans motsatte sig USA:s och Storbritanniens krigsplaner i Irak.¹⁰⁰

I övrigt underströk franska talare gärna med emfas att EU redan var en stormakt inom många områden och hänvisade till officiell statistik över befolkningsstorlek, handelsströmmar och teknisk nivå. Samtidigt beklagade de att ESFP fortfarande var otillräckligt utvecklad vilket ansågs vara ett stort avbräck för det europeiska stormaktsbygget och den franska strävan efter internationell balans och europeiskt oberoende. Fransk analys identifierade många hinder av varierat slag. Ett hinder sades vara andra medlemmars ovilja att satsa seriöst på försvaret

⁹⁹ Sundberg, Anna, 2003, s. 59-60.

¹⁰⁰ Sundberg, Anna, 2003, s. 70-75.

och att bygga upp sin kapacitet. Detta förklarades med ekonomiska hänsyn, men framför allt politiska. Medlemmarna hade ännu så disparata intressen och skilda prioriteringar. USA utgjorde både direkt och indirekt ett hinder. Vissa bedömare antydde att amerikanska politiker hade utfört faktiska påtryckningar som bl.a. lett till att Storbritannien skulle ha bromsat sitt engagemang i ESFP. Officiella källor gick inte lika långt men medvetenheten var vid tiden säkerligen stor om att andra medlemmar var rädda för att stöta sig med USA och att detta bromsade utvecklingen av ESFP. I franska ögon handlade det också om en upplevd brist på insikt hos övriga medlemmar att prioritera Europa, europeisk förmåga och europeiska vapensystem.¹⁰¹

Ett annat hinder för ESFP:s utveckling, som framför allt icke-franska källor brukade lyfta fram, var paradoxalt nog Frankrike. Misstron hade länge varit stor mot franska idéer om ett europeiskt försvarssamarbete och det hade spekulerats om franska baktankar, anti-amerikanism och konkurrens med NATO. Denna misstro hade efter hand tonats ned men tycktes ligga latent under ytan och dyka upp i spända situationer. Både under Irakkrisen och i reaktionerna på det som av andra något föraktfullt kallats för Pralinmötet i Bryssel i april 2003, om ett europeiskt försvarssamarbete mellan fyra av EU:s medlemmar, hördes åter dylika anklagelser om franska bevekelsegrunder.¹⁰²

Mot denna bakgrund förde Frankrike gärna och upprepade gånger fram differenciering som en tänkbar lösning för ESFP:s framtid. Försvarsområdet pekades ut som särskilt lämpligt för denna typ av samarbete. Ett exempel var det fransk-tyska förslaget om förstärkt samarbete inom ramen för ESFP. Det var i linje med detta förslag som det ovannämnda minitoppmötet hölls i Bryssel mellan Frankrike, Tyskland, Belgien och Luxemburg.¹⁰³

Även i övrigt var den franska ledningen mycket aktiv och delade rikligt med sig av sina idéer. Gemensamma initiativ och deklARATIONER på försvarsområdet presenterades med bl.a. Tyskland, Storbritannien, Belgien och Luxemburg. Exempelvis kan nämnas det förslag som fördes fram av Frankrike tillsammans med Tyskland om införandet av en solidaritetsklausul i det nya fördraget.¹⁰⁴

I övrigt lät Frankrike huvuddelen av sina förslag om ESFP ta avstamp i kapacitetsområdet. Att tillsammans bygga upp en trovärdig och stark kapacitet borde enligt franska politiker ges högsta prioritet i Europa. Kapacitet beskrevs som ett medel för att ingjuta respekt och bevara Europas oberoende. Genom en kapacitet

¹⁰¹ Sundberg, Anna, 2003, s. 60-61.

¹⁰² Holm, Ulla, 2005, s. 10 och Sundberg, Anna, 2003, s. 61.

¹⁰³ Sundberg, Anna, 2003, s. 62-63, s. 66.

¹⁰⁴ Sundberg, Anna, 2003, s. 63.

till analys, beslutsfattande och genomförande skulle också valfriheten, valmöjligheterna och manöverutrymmet öka. EU skulle därmed kunna välja att agera på egen hand eller tillsammans med NATO.¹⁰⁵

Den franska ledningen uppmanade gärna andra medlemmar att i likhet med Frankrike öka sin försvarsbudget. Det underströks dock att det inte bara handlade om att satsa mer utan om att satsa bättre. Europa måste bli bättre på att samordna sina satsningar och att samarbeta för att ta till vara kompetens, skapa synergieffekter och hålla kostnaderna nere. I detta ingick bl.a. att satsa på försvarsindustriellt samarbete i Europa och att köpa europeisk materiel.¹⁰⁶

Många av de franska resonemangen om europeisk kapacitet tog sin utgångspunkt i USA. Franska bedömare framhöll att Europa inte borde jämföra sig med USA och den amerikanska försvarsbudgeten. Europa behövde inte uppnå samma nivå och kapacitet som USA. Inofficiella källor framhöll ibland också att det omtalade gapet mellan Europas och USA:s försvarsförmåga var överdrivet. Även om insikten i Frankrike var stor om att många kapacitetsbrister kvarstod framhölls att EU:s samlade förmåga redan var imponerande och att EU kunde genomföra insatser. För Frankrike hade de tidiga insatserna i Makedonien, Bosnien och Kongo viktigt symbolvärde. Det handlade om att övertyga omvärlden om EU:s politiska vilja, förmåga och kapacitet.¹⁰⁷

Det definitiva slutmålet för ESFP och vilken grad av överstatlighet Frankrike var berett att acceptera var vid tiden svårt att utläsa. Franska politiker valde hellre att presentera konkreta, stegvisa lösningar som i deras ögon skulle föra utvecklingen framåt. Detta brukade i sin tur hänföras till vad som från franskt håll kallades för en ny form av pragmatism. Precis som när det gäller övrigt EU-samarbete syftade denna strategi till att ligga lågt och ta utvecklingen i små steg. Det handlade också om att inte ta strid i onödan.¹⁰⁸

Slutligen, franska politiker tycktes allmänt mycket medvetna om de potentiella hinder som ESFP hade att passera innan Europa skulle kunna bli den fulländade stormakt som Frankrike önskade – utvidningens effekter, de nya kandidatländernas ifrågasatta lojalitet, medlemmarnas divergerande intressen, motståndet mot differentiering, oviljan till försvarssatsning. Irakkrisen kom att på flera sätt tydligt illustrera många av dessa punkter. I omvärlden talades om slutet för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Splittringen mellan det nya och

¹⁰⁵ Sundberg, Anna, 2003, s. 64-65.

¹⁰⁶ Sundberg, Anna, 2003, s. 65.

¹⁰⁷ Sundberg, Anna, 2003, s. 65.

¹⁰⁸ Sundberg, Anna, 2003, s. 62.

gamla Europa var påtaglig och framför allt Frankrike utsattes för mycket häftig kritik från flera håll.¹⁰⁹

I Frankrike beklagades visserligen den uppkomna situationen men den beskrevs närmast som en möjlighet. Resonemangen gick ut på att EU alltid har drivits framåt av kriser och att det även skulle kunna bli fallet denna gång. Istället för att tala om EU:s undergång talades om nytändning och väckarklocka. ESFP kunde gynnas av att medvetenheten ökade om behovet av en stark europeisk förmåga, som en följd av den konkretisering av hotbilden som redan 11 september-attentaten hade lett till, men också som en effekt av USA:s unilaterala agerande utanför FN och negligering av NATO.¹¹⁰

2.4 Frankrike och ESFP – Efter maktskiftet?

Argumenten som idag hörs för ett starkt ESFP går från fransk horisont ut på att EU:s medlemsstater måste kunna försvara och skydda det de har byggt upp. Detta beskrivs som något naturligt och självklart. ”Har man skapat gemensamma värden och intressen har man ett gemensamt intresse av att försvara dem.” ESFP blir också ett medel för oberoende och för att med trovärdighet kunna hävda sig internationellt.¹¹¹ En annan dimension som förs fram är vikten av att EU ska bidra till och ta ansvar för internationell fred och säkerhet, inte minst som ett stöd för FN. Det finns en efterfrågan och ett behov av EU:s hjälp ute i världen. Enligt försvarsminister Hervé Morin har EU en särskild roll att spela internationellt i och med att unionen inte uppfattas som ett hot och har en unik bredd av instrument finns goda möjligheter att skapa stabilitet.¹¹² Försvarsminister Morin pekar också på att EU:s medlemsstater delar hotbildsanalys och han säger sig vara övertygad om att de gör bäst i att möta alla dessa hot och utmaningar tillsammans. ESFP blir en ”*multiplicateur de puissance des moyens des Européens*”, tillsammans blir medlemmarna starkare och effektivare.¹¹³ Det bör i sammanhanget också nämnas att det ur franskt perspektiv är av yttersta vikt att stärka ESFP inför det planerade franska återinträdet i NATO:s integrerade militära strukturer. Detta framhålls av den politiska ledningen som ett direkt villkor för att Frankrike ska överväga ett återinträde, mer om detta i kapitel 3.4.¹¹⁴

¹⁰⁹ Sundberg, Anna, 2003, s. 65-66.

¹¹⁰ Sundberg, Anna, 2003, s. 65-66.

¹¹¹ Élysée den 13 november 2007, Élysée den 17 juni 2008 och Ministère de la Défense den 10 mars 2008 samt Ministère de la Défense ”*Discours du ministre à Munich*”.

¹¹² Ministère de la Défense den 10 mars 2008. Se även Portail du Gouvernement ”*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale*” s. 82.

¹¹³ Ministère de la Défense den 10 mars 2008 och Diplomatie den 24 april 2008.

¹¹⁴ Se exempelvis Élysée den 24 september 2007.

ESFP – En prioritet för ordförandeskapet

ESFP framhålls som tidigare har nämnts som ett av fyra särskilt prioriterade områden för det franska ordförandeskapet i EU. Ordförandeskapet beskrivs som ett tillfälle att återlansera ESFP och inför det franska ordförandeskapet presenterades ett antal ambitioner och prioriteringar för detta område.¹¹⁵ President Sarkozy uttrycker att hans ambition är att kämpa för att EU ska få en gemensam försvarspolitik:

*”Nous nous battons pour obtenir une politique commune de la défense, mais qui peut penser que l’Europe, région l’une des plus riches au monde, puisse vivre sans se défendre? Et qui peut souhaiter une Europe indépendante, mais qu’est-ce que l’indépendance si on n’a pas la capacité de se défendre par soi-même?”*¹¹⁶

Enligt EU-minister Jouyet handlar det om att få ett funktionellt, bättre integrerat och mer operativt ESFP.¹¹⁷

Det franska ordförandeprogrammet innehåller ett stort antal punkter som Frankrike har för avsikt att driva under ”sitt” halvår.¹¹⁸ Bland dessa kan särskilt nämnas insatser för förbättrad och mer trovärdig kapacitet, en uppdaterad Europeisk säkerhetsstrategi och en översyn av relationen till NATO.

Förbättrad kapacitet och förmåga är mycket viktiga målsättningar för Frankrike, enligt ordförandeprogrammet är det till och med den mest centrala av det franska ESFP-prioriteringarna för ordförandeskapet. Det handlar både om att stärka den civila och den militära krishanteringsförmågan, om att lösa problemet med konkreta kapacitetsbrister men också om att medlemsstaterna ska ha en uppdaterad, gemensam analys av omvärlden och aktuella hot. Frankrike har därmed ambitionen att i samarbete med andra föreslå kompletteringar och utökningar av den europeiska säkerhetsstrategin från 2003. Målet är att ett dokument ska finnas färdigt i december 2008.¹¹⁹

¹¹⁵ Élysée den 6 december 2007 och Ministère de la Défense den 11 september 2007.

¹¹⁶ Élysée den 9 januari 2008.

¹¹⁷ Diplomatie Printemps 2008.

¹¹⁸ Det officiella ordförandeprogrammet finns att tillgå på http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/ProgrammePFUE/Programme_FR.pdf

¹¹⁹ UE2008.fr s. 22. Noterbart är att Frankrike i den nya försvars- och säkerhetspolitiska Vitboken uttrycker sin vision om en europeisk försvars- och säkerhetspolitisk Vitbok, vilken bl.a. föreslås innehålla en sammanställning av gemensamma intressen, en gemensam doktrin kring våldsanvändning och en gemensam hotbildsanalys. Se Portail du Gouvernement, *Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale* s. 97

En viktig nyckelfråga ur franskt perspektiv, och tillika en traditionell stötesten, är EU:s planerings- och ledningskapacitet. Frankrike uttrycker i ordförandeskapsprogrammet återigen sin ambition att stärka EU:s planerings- och ledningskapacitet genom ett permanent högkvarter i Bryssel.¹²⁰ En tjänsteman vid franska försvarsdepartementet menar att detta är ren logik och en följd av erfarenheter som dragits under EU:s genomförda insatser. Att som idag utnyttja nationella högkvarter ger i franska ögon alltför lång startsträcka inför varje ny operation. Även traditionella argument som handlar om kapacitet som ett medel för oberoende och trovärdighet förekommer idag. Det framhålls samtidigt att vad som eftersträvas inte är en ersättning för NATO:s SHAPE utan ett mindre men lika fullt funktionsdugligt högkvarter för både civila och militära insatser.¹²¹ När det gäller insatsförmågan meddelar Frankrike att man vill att EU ska ha ambitionen att kunna genomföra en större insats om 60 000 man på ett år. Denna ambition fastslogs redan i samband med att medlemsstaterna 1999 antog det s.k. Helsinki headline goal. Frankrike menar att det nu är läge att återlansera detta mål och att uppfylla det.¹²²

Frankrike vill under sitt ordförandeskap också verka för ett utökat europeiskt försvarsindustrisamarbete och nya lösningar för att komma till rätta med kapacitetsbrister. Specialisering är ett exempel som nämns.¹²³ Behovet av bättre försvarsindustriell samordning kring projekt, forskning och utveckling mellan EU:s medlemsstater betonas särskilt. Det är ur franskt perspektiv inte ekonomiskt försvarbart att det finns så många parallella materielprojekt i olika medlemsstater. Målet bör vara att skapa en europeisk konkurrenskraftig försvarsindustri och en inre försvarsindustrimarknad. Samarbetsorganet OCCAR och den europeiska försvarsbyrån EDA lyfts fram som viktiga aktörer, men i franska ögon måste EDA få en utökad ekonomisk ram och en tydligare roll.¹²⁴ Försvarsminister Morin menar att det i sammanhanget är viktigt att påminna sig om att medlemsstaterna kanske tappar i individuell suveränitet men att de kan vinna så mycket mer i kollektiv suveränitet.¹²⁵

¹²⁰ Ministère de la Défense den 11 september 2007.

¹²¹ Utrikespolitiska institutet den 5 september 2008, Intervjuer i Paris maj 2008 och Portail du Gouvernement, *Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale* s. 90. SHAPE står för Supreme Headquarters Allied Power Europe, se <http://www.nato.int/shape/>

¹²² UE2008.fr s. 22. Se även Portail du Gouvernement " *Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale* " s. 101.

¹²³ UE2008.fr s. 22

¹²⁴ För mer om OCCAR, Organisation conjointe de coopération en matière d'armement, se www.occar-ea.org För mer om EDA, European Defence Agency, se www.eda.europa.eu.

¹²⁵ Ministère de la Défense den 11 september 2007, Ministère de la Défense den 10 mars 2008, UE2008.fr s. 23 och Intervjuer i Paris maj 2008.

En annan aspekt av kapaciteten är behovet av ökad interoperabilitet. Ett europeiskt militärt ERASMUS för officersutbildning är ett förslag i linje med detta och som Frankrike nu vill ska implementeras.¹²⁶ En översyn av den s.k. Athenamekanismen för finansiering av ESFP-insatser planeras också.¹²⁷

EU och NATO beskrivs i ordförandeprogrammet som komplement till varandra och det framhålls att EU behöver se över relationen till NATO. Det betonas att omständigheterna i många avseenden har förändrats sedan Berlin+ överenskommelsen slöts, inte minst eftersom de båda organisationerna allt oftare befinner sig i samma insatsområde. Eventuellt behöver Berlin+ revideras för att få till stånd ökad effektivitet.¹²⁸

Vitboken – En ny försvars- och säkerhetspolitisk doktrin utan överraskningar

Det franska ordförandeskapet i EU sammanfaller med presenterandet av en ny fransk försvars- och säkerhetspolitisk doktrin i form av en Vitbok men också med en pågående försvarsreform och föreslagna nedläggningar och neddragningar.¹²⁹

I Frankrike har det under den femte republiken, dvs. sedan 1958, endast presenterats två tidigare Vitböcker, 1972 och 1994.¹³⁰ Efter sitt tillträde tog Nicolas Sarkozy initiativ till en ny försvars- och säkerhetspolitisk Vitbok.¹³¹ Detta motiverades med att det är en föränderlig tid med nya hot och nya framväxande stormakter som kräver att Frankrike ser över sina prioriteringar och analyser. Den uttalade avsikten med den nya Vitboken var att göra en ambitiös heltäckande och uppdaterad beskrivning av omvärldsläget, aktuella hot och konsekvenser för Frankrike.¹³² En kommitté under Jean-Claude Mallet tillsattes i juli

¹²⁶ Ministère de la Défense den 11 september 2007 och Portail du Gouvernement "Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale" s. 91.

¹²⁷ UE2008.fr s. 23. Se även Portail du Gouvernement "Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale" s. 91.

¹²⁸ UE2008.fr s. 23 och Intervjuer med tjänstemän i Paris i maj 2008.

¹²⁹ För mer om de pågående och annonserade reformerna se exempelvis Le Monde.fr den 16 juni 2008a) och b), Le Figaro den 16 juni 2008 eller Libération.fr den 17 juni 2008. Det bör även nämnas att presidenten startat en process för att reformera den femte republiken och de befintliga institutionerna, se exempelvis Le Monde.fr den 13 november 2007b) och Libération.fr den 24 april 2008.

¹³⁰ Nämnvärt är att det i juli 2008 för första gången presenterades en utrikespolitisk Vitbok, "Le Livre Blanc sur la politique étrangère et européenne de la France 2008-2020"

www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/2LIVREBLANC_DEF.pdf Se även Diplomatie den 27 augusti 2007 och Diplomatie den 11 juli 2008.

¹³¹ Vitbokskommitténs hemsida http://www.premier-ministre.gouv.fr/information/les_dossiers_actualites_19/livre_blanc_sur_defense_875/

¹³² Ministère de la Défense den 11 september 2007.

2007 och sammanlagt sju arbetsgrupper med representanter för bl.a. försvaret, underrättelsetjänsten, polisen men även ett antal forskare och parlamentariker påbörjade under hösten sitt arbete. Kommittén har återkommande haft avstämningar med presidenten för att informera men även försäkra sig om hans prioriteringar. Kritiska röster inom kommittén beskriver det som att arbetet varit fjärrstyrt av Nicolas Sarkozy, vilket dock tillbakavisas av andra.¹³³

I mitten av juni 2008 presenterades den nya försvars- och säkerhetspolitiska Vitboken, *Le Livre Blanc sur la défense et la sécurité nationale*.¹³⁴ Den internationella kontexten beskrivs i Vitboken som präglad av osäkerhet och oförutsägbarhet. Den hotbild som målas upp handlar framför allt om olika former av terrorism och spridning av massförstörelsevapen. Mot denna bakgrund läggs ett särskilt fokus på underrättelseverksamhet och en femte strategisk funktion eller uppgift införs, *connaissance et anticipation*, kunskap och förebyggande.¹³⁵ Uppdelningen i inre säkerhet och nationellt försvar försvinner och ett nytt säkerhetsråd som ska ledas av presidenten skapas. Ambitionen att återinträda i NATO:s integrerade strukturer vidmakthålls. I Vitboken identifieras ett antal geografiska zoner av strategiskt intresse, vilket bl.a. innebär att Frankrike lägger ett ökat fokus på Asien, öppnar en bas i Abu Dhabi samtidigt som man omprioriterar sin närvaro i Afrika och omförhandlar de befintliga bilaterala avtalen. När det gäller internationella insatser uttrycks ambitionen att kunna sända 30 000 man, vilket är en minskning från den nuvarande nivån om 50 000 man.¹³⁶

I Vitboken framhålls att ESFP är av yttersta vikt och att EU aldrig kan nöja sig med att vara NATO:s civila gren. EU har ett mycket bredare spektrum och mål än så. EU ska bli en viktig krishanteringsaktör på den internationella scenen. Målet är, såsom det redan framkommit, att EU ska kunna deployera 60 000 man samtidigt utanför sina gränser under ett år. EU bör även ha förmågan att genomföra två till tre simultana fredsbevarande eller fredsskapande insatser samt ett antal civila insatser runt om i världen. I övrigt läggs fokus, i likhet med det franska ordförandeskapsprogrammet, på behovet av att stärka EU:s planerings- och ledningsförmåga, på förbättrandet av medlemsstaternas kapacitet samt på

¹³³ Élysée den 17 juni 2008 och Le Monde.fr den 16 juni 2008b) samt Le Monde.fr den 18 juni 2008.

¹³⁴ Portail du Gouvernement "*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale*".

¹³⁵ Sedan tidigare har följande fyra funktioner funnits: *dissuasion* (avskräckning), *protection* (skydd), *prévention* (förebyggande) och *projection* (styrkeprojektion). Notera den engelska översättningen av den femte funktionen, *knowledge and anticipation*.

¹³⁶ För en bra sammanfattning av Vitboken se exempelvis Élysée den 17 juni 2008 alternativt Élysée "*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale – Dossier de Presse*" eller Le Monde.fr den 17 juni 2008. När det gäller Frankrikes Afrikapolitik se Sörensson, Karl, 2008 och Rieker, Pernille, 2008.

främjandet av försvarsindustriellt samarbete på alla nivåer och av skilda slag.¹³⁷ Behovet av poolning framhålls, exempelvis när det gäller logistikresurser som militära transportflyg. I Vitboken identifieras också ett antal områden där Frankrike särskilt avser att vidmakthålla sitt oberoende och sin nationella förmåga, däribland kärnvapnen.¹³⁸

När det gäller den nya Vitboken kan det nämnas att vissa av de som intervjuats har lagt stor vikt vid dokumentet och menar att det är ett manifest och en programförklaring av president Sarkozys och Frankrikes försvars- och säkerhetspolitiska doktrin. Vitboken beskrivs i sammanhanget som ett viktigt ingångsvärde för det franska ordförandeskapet i EU. Andra menar att det bara är en text, som visserligen är ambitiös, men att det är i de efterföljande försvars- och säkerhetspolitiska dokumenten som de reella prioriteringarna kommer att läggas fast. Bland dessa kan nämnas *la Loi de Programmation Militaire* (LPM) och försvarsbudgeten.¹³⁹

LPM, eller Programplanen, innehåller i jämförelse med Vitboken mer av budgethänsyn och en preliminär beräkning av utgifterna för de kommande fyra till fem åren. Den är dock inte bindande. Den föregående LPM gällde åren 2003-2008. Nästa LPM, som väntas under hösten 2008, kommer få löptiden 2009-2014. Vidare kommer en ny försvarsbudget under hösten vilket ytterligare kommer att definiera ramarna för inriktning och prioriteringar.¹⁴⁰ Redan i samband med att Vitboken presenterades gjorde president Sarkozy dock ett antal ekonomiska utfästelser. Under åren fram till 2020 avser han att avsätta 377 miljarder euros till försvaret, varav 200 miljarder euros satsas på materiel. Inflationen ska kompenseras och anslaget kommer att till och med 2011 bibehållas på nuvarande nivå, från och med 2012 kommer budgeten att öka med 1% per år i förhållande till den kompenserade inflationen.¹⁴¹ Vid NATO-toppmötet i Bukarest lovade president Sarkozy att Frankrike inte kommer att sänka sina försvarsambitioner oavsett vilka budgetära svårigheter landet står inför. I dagens osäkra värld vore något sådant helt ansvarslöst enligt presidenten.¹⁴² Det bör i sammanhanget nämnas att den pågående försvarsreformen med stora neddragningar, omstruktureringar och

¹³⁷ Portail du Gouvernement "Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale" s.88-89. Élysée den 17 juni 2008.

¹³⁸ Le Monde.fr den 17 juni 2008a) och FT.com den 16 juni 2008 samt Portail du Gouvernement "Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale" s. 101. För mer om Frankrike och kärnvapnen se ex. Élysée den 21 mars 2008.

¹³⁹ Intervjuer i Paris maj 2008 och Sundberg, Anna, 2003, s. 27-29 samt Le Monde.fr den 18 juni 2008. Det bör i sammanhanget nämnas att avsikten är att den nya Vitboken regelbundet ska uppdateras och revideras.

¹⁴⁰ Intervjuer i Paris maj 2008.

¹⁴¹ Élysée den 17 juni 2008 och Portail du Gouvernement den 17 juni 2008.

¹⁴² Élysée den 3 april 2008b).

rationaliseringar syftar till att modernisera försvaret och till att frigöra medel som ska återinvesteras i försvaret och bl.a. möjliggöra satsningar på materiel.¹⁴³

Mottagandet av Vitboken blev blandat. Å ena sidan talas om att den innebär en välkommen modernisering av försvaret utan att innehålla några större överraskningar. Detta är i sin tur en följd av ”kontrollerat läckage” av information under resans gång och presidentens tydliga ingångsvärden som har framgått i olika deklamationer. Å andra sidan höjs en del röster, från framför allt försvarsanställda men även från oppositionen, om att Vitboken tillsammans med de annonserade neddragningarna får till följd att Frankrike inte längre kommer att vara en militär stormakt.¹⁴⁴ Kritiken avvisas av den politiska ledningen som hävdar att de besparingar som görs kommer att återinvesteras i försvaret och att avsikten är att anpassa verksamheten för att bli mer effektiv. Budskapet från president Sarkozy är tydligt – Frankrike kommer inte att släppa sin stormaktsposition:

*”Je le dis aujourd’hui: la France restera une grande puissance, une grande puissance diplomatique, Monsieur le ministre des Affaires étrangères, et une grande puissance militaire, Monsieur le ministre de la Défense, je m’y engage.”*¹⁴⁵

En del bedömare menar att Frankrikes svaga ekonomi har en direkt effekt på Frankrikes ambitioner för ESFP-samarbetet. I ekonomins spår skulle Frankrike helt enkelt vara tvunget att efterlysa mer av samarbete och en ny typ av samarbete, såsom specialisering och poolning. I debatten lyfts den ekonomiska situationen fram som den enskilt viktigaste begränsande faktorn, *l’ombre budgétaire*. Den franska ledningen tillbakavisar dock att ekonomiska bevekelsegrunder fått ligga till grund för de slutsatser om prioriteringar som gjorts i den nya Vitboken.¹⁴⁶

Partnerskap för ESFP – Storbritannien, Tyskland, m.fl.

När det gäller samarbetet med andra medlemmar har det tidigare framför allt varit Storbritannien och ibland Tyskland som har framhållits som Frankrikes viktigaste samarbetspartners på ESFP-området. Från franskt håll uttrycks även i dag en tydlig önskan om att Storbritannien ska engagera sig. I samband med ett fransk-brittiskt toppmöte sommaren 2007 understryker den franske presidenten

¹⁴³ Le Monde.fr den 16 juni 2008a) och b), Le Figaro den 16 juni 2008 eller Libération.fr den 17 juni 2008.

¹⁴⁴ Se exempelvis Le Monde.fr den 19 juni 2008 och Le Monde.fr den 17 juni 2008b), Le Figaro den 18 juni 2008a) och Le Figaro den 18 juni 2008c) samt Intervjuer i Paris maj 2008.

¹⁴⁵ Élysée den 17 juni 2008 och Le Monde.fr den 19 juni 2008.

¹⁴⁶ Intervjuer i Paris maj 2008, Le Monde.fr den 17 juni 2008b) och Le Figaro den 20 juni 2008.

behovet av ett fransk-brittiskt samarbete som han menar är avgörande för ESFP:s trovärdighet:

”Notre volonté de travailler avec les Anglais est totale et la crédibilité de la défense européenne repose sur la collaboration entre le Royaume Uni et la France.”¹⁴⁷

När det gäller Tyskland framhålls från franskt respektive tyskt håll att länderna samarbetat mycket nära under det föregående tyska ordförandeskapet i EU. Inför det franska ordförandeskapet betonas att samarbetet ska vara mycket nära. ESFP nämns som ett område där länderna tillsammans vill se över de gemensamma prioriteringarna, bl.a. ägnas ett bilateralt toppmöte åt just denna fråga.¹⁴⁸ Det framhålls även att det fransk-tyska samarbetet kommer att utgöra en av möjliga pådrivare och initiativtagare när det gäller ESFP.¹⁴⁹

Från franskt håll uttrycks i övrigt en ny insikt om att det blivit svårare och mindre förutsägbart att peka på vilka medlemsstater som är landets trognaste ESFP-allierade i och med att fler, och i franska ögon ibland oväntade, stater deltagit i insatser. Irland och Sverige nämns liksom Polen, Spanien, Italien och Nederländerna.¹⁵⁰ I och med att det irländska folket avvisade Lissabonfördraget råder under det franska ordförandeskapet också en viss osäkerhet om vilka konsekvenserna blir för ESFP, även om slutsatsen snabbt drogs om att bl.a. det permanenta strukturerade samarbetet får vänta, liksom exempelvis det fördjupade samarbetet inom GUSP.¹⁵¹ Idag tycks Frankrike förespråka bredd snarare än mindre grupper och det talas relativt lite om specifika samarbetspartners och med vem man ska göra vad. Däremot framhålls att ett trovärdigt och effektivt ESFP kräver att alla 27 medlemsstater engagerar sig och att, såsom president Sarkozy uttrycker det, inte fyra medlemsstater ska stå för de övriga medlemmarnas försvar.¹⁵² Utan att här göra någon bedömning av huruvida det stämmer kan det nämnas att det från franskt håll finns de som menar att Sarkozys positiva hållning

¹⁴⁷ Élysée den 20 juli 2007 och Élysée den 26 mars 2008b).

¹⁴⁸ Élysée den 6 december 2007.

¹⁴⁹ Portail du Gouvernement *”Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale”* s. 88.

¹⁵⁰ Intervjuer i Paris maj 2008. Se även Élysée den 27 augusti 2008a) och Ministère de la Défense *”Discours du ministre à Munich”*.

¹⁵¹ Le Figaro den 20 juni 2008 och Intervjuer i Paris maj 2008. För mer om fransk syn på fördjupat samarbete respektive det permanenta strukturerade samarbetet se exempelvis Portail du Gouvernement *”Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale”* s.87-88. Frankrike har för övrigt när det gäller det permanenta strukturerade samarbetet uttryckt sin avsikt att samarbetet ska vara så inklusivt som möjligt.

¹⁵² Élysée den 9 januari 2008 och Élysée den 10 juli 2008.

mot länder i Öst- och Centraleuropa parat med hans inställning till NATO redan skulle ha fått en positiv effekt vad gäller dessa länders intresse för ESFP.¹⁵³

Framtiden för ESFP – Effektivitet, trovärdighet och oberoende

Slutligen något om framtiden och utvecklingen av ESFP på längre sikt. Det är tydligt att franska talare gärna omtalar ESFP i positiva termer. Utvecklingen på området sammanfattas och det hänvisas till de, i franska ögon, mycket påtagliga och viktiga framsteg som EU har gjort på området, exempelvis i form av ett relativt stort antal insatser och en gemensam europeisk säkerhetsstrategi. Samtidigt vill Frankrike blicka framåt. Det har blivit dags för EU att ta nästa steg och bli än mer effektiv, än mer militärt trovärdig och än mer självständig. Detta ska såsom det har framkommit ovan ske genom förbättrad kapacitet men också genom en ökad politisk medvetenhet. Det nya Lissabonfördraget beskrivs som ett viktigt medel, bl.a. genom den höge representanten som kan bli EU:s röst i världen, men även solidaritetsklausulen.¹⁵⁴ När framtiden kommer på tal framhålls dock att nationellt oberoende är av yttersta vikt. Frankrike kommer inte att ingå i något överstatligt försvar. Det är president Sarkozys absoluta övertygelse.¹⁵⁵

¹⁵³ Diplomatie Printemps 2008 och Intervjuer i Paris maj 2008.

¹⁵⁴ Ministère de la Défense den 10 mars 2008, Portail du Gouvernement "*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale*" s. 82-86, s. 88 -90 och Élysée den 2 juli 2007 samt Ministère de la Défense "*Discours du ministre à Munich*".

¹⁵⁵ Élysée den 17 juni 2008. Se även Défense et Sécurité Internationale nr 24 mars 2007 s. 40.

3 Frankrike och den anglosaxiska relationen

I kapitel 3 fokuseras på Frankrikes relation till USA samt till Storbritannien. Vad utmärker relationerna? Vilken betydelse tilldelar Frankrike dessa relationer? Här berörs även relationen till NATO.¹⁵⁶ Hur ska relationen mellan ESFP och NATO se ut?

3.1 Frankrike, USA och Storbritannien – En komplex relation

Frankrikes relation till å ena sidan USA och å andra sidan Storbritannien har bakåt i historien på intet sätt varit problemfri. Det är samtidigt två relationer som har värderats högt av Frankrike och som ur franskt perspektiv varit av betydelse för många länder - när de har fungerat så har det kommit såväl EU som resten av världen tillgodo.

Relationen mellan Frankrike och USA har givit upphov till oräkneliga böcker och artiklar. Ofta har denna komplexa relation varit ganska enkelspårigt beskriven och det har talats om ett samarbete med förhinder, ett konstant gräl eller det andra kalla kriget. Ibland har det hävdats att Frankrike och USA, som båda ser sig som bärare av universella värden, skulle vara alltför lika och att detta skulle vara en förklaring till de återkommande schismerna.¹⁵⁷

Ett vanligt inslag i beskrivningar av den fransk-amerikanska relationen har varit den upplevda anti-amerikanismen i fransk politik. Enligt kritiska röster har den sedan president de Gaulles dagar tagit sig uttryck i en närmast obstinat önskan om att sätta sig emot USA, nästan oavsett ämne.¹⁵⁸ Andra har menat att detta bygger på ett missförstånd. Den franska politiken har varit besk, frän och ärlig, vilket har ingått som ett naturligt led i den franska stormaktens ansvarstagande linje. Det har handlat om att Frankrike har uttryckt sin åsikt, presenterat alternativa lösningar och gått sin egen väg när landet så har önskat oavsett om det rört USA eller inte. Frankrike har inte låtit sig hindras.¹⁵⁹

¹⁵⁶ NATO är de facto ingen anglosaxisk organisation och det kan möjligen ifrågasättas varför avsnittet läggs i detta kapitel. Detta har dock bedömts vara motiverat mot bakgrund av att fransk syn på NATO traditionellt varit mycket präglad av just relationen till USA och Storbritannien.

¹⁵⁷ Holm, Ulla, 2006, s. 28 och Sundberg, Anna, 2003, s. 83.

¹⁵⁸ Holm, Ulla, 2006, s. 98-102 och Sundberg, Anna, 2003, s. 83.

¹⁵⁹ Sundberg, Anna, 2003, s. 83.

Visserligen har det från franskt håll ibland beklagats att landets insatser och stöd till förmån för USA inte har märkts och fått den uppmärksamhet de förtjänat. Men lika ofta har en viss stolthet kunna skönjas över att Frankrike har stuckit ut och det har tolkats som ett tecken på landets styrka och ett uttryck för en fransk särart, *l'exception française*. I den förra studien kunde konstateras att franska talare ofta framhöll skillnaden mellan en trogen och ärlig vän som Frankrike och någon som bara mjäkar med och saknar egen åsikt.¹⁶⁰

Det var också mot denna bakgrund som Irakkrisen 2003 skulle ses enligt den dåvarande ledningen. Även om Irakkrisen av många andra källor beskrevs som ett absolut lågvattenmärke för den fransk-amerikanska relationen och den allvarligaste krisen sedan 1956 då oenigheten gällde Suez, förnekade officiella franska källor sprickan och dess betydelse. President Chirac jämförde det med ett familjegräl: i alla familjer bråkar och diskuterar man men i grunden står man förenade. Den franska officiella bilden av den fransk-amerikanska relationen var, även under Irakkrisen, den av en ovanligt nära relation. Det betonades att Frankrike och USA hade en lång historia av gemensamma strävanden. En nyckelfras som ofta återkom var den att USA och Frankrike stod enade när det blåste hårt. Nämnvärt är även att Jacques Chirac under sin tid vid makten ofta beskrevs som en stor USA-vän – ”en amerikan med fransk accent”. Han berättade själv till synes gärna om sina ungdomsår i USA och sitt personliga intresse för landet.¹⁶¹

I Frankrike betonades vid tiden att den transatlantiska relationen var mycket viktig för såväl Frankrike som för Europa och USA. Det fanns dock hos den förra ledningen en mycket klar bild av vad som saknades i relationen och av vad som alltid skulle eftersträvas, både för egen del, för Europas och USA:s del och i slutändan för hela världen. Detta kan sammanfattas i orden balans och oberoende. Ur franskt perspektiv var detta något naturligt och oproblematiskt, ett övergripande och konstant mål.¹⁶²

Redan president de Gaulle framförde idéerna om en mer balanserad världsordning. Tankarna levde kvar under kalla krigets bipolära blockuppdelning och så även under början av 2000-talet med en amerikansk hegemoni. Det återkommande franska budskapet var att en multipolär värld med flera maktpoler som balanserar varandra, istället för en värld dominerad av en eller två, skulle gynna alla parter. Enligt Frankrike var målet ett sant partnerskap där man som en jämbördig partner skulle kunna erbjuda USA avlastning. Att Frankrike hade vad som beskrevs som en nära relation till USA räckte inte. Ensam hamnade ett land

¹⁶⁰ Kessler, Marie-Christine och Charillon, Frédéric, 2001, s. 111 och Sundberg, Anna, 2003, s. 84.

¹⁶¹ Sundberg, Anna, 2003, s. 85, 91-92.

¹⁶² Sundberg, Anna, 2003, s. 85-86.

alltid i underläge. Relationen borde istället handla om Europa och USA. Detta resonemang tjänade, såsom redan har framgått, som utgångspunkt för den franska synen på EU och framför allt på *Europe puissance*. Frankrike försökte också få USA att inse att EU redan var en värdig partner och att beroendet var ömsesidigt. Att världen har förändrats och gått mot ökad multipolaritet beskrevs av den dåvarande presidenten Jacques Chirac som en pågående, oundviklig process.¹⁶³

Nära samman med dessa resonemang hör strävan efter oberoende. Det handlade om att bibehålla och utöka det nationella och europeiska oberoendet i relation till USA exempelvis genom gemensamma försvarsindustrisatsningar i Europa. En annan aspekt av oberoendet var den franska frispråkigheten som man ville överföra till den europeiska nivån. Europa måste tillåta sig att gå sin egen väg och att tycka annorlunda.¹⁶⁴

Den traditionella franska strävan efter oberoende och balans har ofta utsatts för kritik och tolkats som att Frankrike ville konkurrera ut USA för att låta Europa fylla USA:s plats. Detta har dock tillbakavisats av Frankrike som en grundlös misstolkning. Noterbart är dock att en vanlig slutsats i analyser av franskt agerande är att Frankrikes förhållningssätt till USA och sättet på vilket detta uppfattats (oavsett om det bygger på en missuppfattning eller ej) har fått negativa konsekvenser inte bara för landets relation till USA utan också har stört relationen till andra länder i Europa. Två konkreta exempel som brukar lyftas fram är den misstro som länge mötte franska idéer om ett närmare försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete utanför NATO samt den fransk-tyska relationen som under många år ska ha bromsats av Tysklands missnöje med den franska USA-linjen.¹⁶⁵

När det gäller det fransk-brittiska samarbetet har det traditionellt i mångt och mycket varit präglat av president de Gaulle och av Storbritanniens relation till USA. Under de Gaulles tid vid makten tog sig oron över anglosaxisk dominans uppmärksammade uttryck, bl.a. stoppade Frankrike brittiskt inträde i dåvarande EG. Även om samarbetet sedan dess har utvecklats betydligt, levde länge en del av misstron kvar och har blossat upp när åsikterna gått isär. Medan Frankrike har ifrågasatt Storbritanniens engagemang i Europa har Storbritannien ofta varit kritisk till den franska NATO-politiken och försöken att balansera USA. Även om det tillbakavisas bestämt av franska källor har det ibland hävdats att Frankrike i själva verket skulle vara avundsjuk på Storbritanniens nära relation till USA. Den fransk-tyska relationen har under åren varit en annan åter-

¹⁶³ Holm, Ulla, 2005, s. 8, Holm, Ulla, 2006, s. 40 och Sundberg, Anna, 2003, s. 86.

¹⁶⁴ Sundberg, Anna, 2003, s. 86-87.

¹⁶⁵ Sundberg, Anna, 2003, s. 87.

kommande källa till irritation mellan Frankrike och Storbritannien. Brittiska politiker har ogillat den fransk-tyska dominansen i EU men har haft svårt att få till stånd några alternativ.¹⁶⁶

När den förra studien skrevs, i början av 2000-talet, genomförde Frankrike och Storbritannien regelbundet toppmöten på högsta politiska nivå och hade presenterat flera förslag som kommit att driva på utvecklingen inom EU. Det mest omtalade var deklARATIONEN vid det bilaterala toppmötet i St Malo 1998 som brukar beskrivas som startskottet för ESFP. Samarbetet länderna emellan var också särskilt utvecklat inom det försvars- och säkerhetspolitiska området. Länderna har mångårig erfarenhet av internationella operationer tillsammans, de är båda kärnvapenmakter och är permanenta medlemmar i FN:s säkerhetsråd.¹⁶⁷

Franska politiker framhöll gärna samarbetet när tillfälle gavs. Dessa uttalanden var dock inte lika vanligt förekommande och inte heller lika generella till sin karaktär som när det gällde relationen med Tyskland. Ofta betonades vikten av fransk-brittiskt samarbete inom t.ex. det försvars- och säkerhetspolitiska området, snarare än samarbetets betydelse för EU som helhet. Franska politiker beskrev ofta Storbritannien som en förebild inom det försvarspolitiska området och uttryckte att den då pågående försvarssatsningen bl.a. syftade till att komma upp på Storbritanniens nivå.¹⁶⁸

Vid den aktuella tiden var för övrigt besvikelsen, men inte förvåningen, stor i Frankrike då man upplevde att Storbritannien backade och tonade ned sitt engagemang i ESFP. Förklaringarna som hördes spände från direkta påtryckningar från Bushadministrationen till en rädsla hos den dåvarande brittiske premiärministern Tony Blair om att landet hade gått för långt i sin Europapolitik och nu måste värna sin nära relation till USA. Meningsskiljaktigheter kring olika saksfrågor, som den brittiska EU-rabatten, en fransk-tysk uppgörelse om jordbrukspolitik och Irakkrisen, kom under en period att ytterligare försämma relationen mellan Frankrike och Storbritannien och skapade ömsesidig irritation.¹⁶⁹

I Irakkrisens efterspel återupptog dock Frankrike och Storbritannien sina kontakter och båda sidor uttryckte vilja att lappa ihop samarbetet och gå vidare. Vad som också kunde tolkas som ett positivt tecken var att ett uppskjutet fransk-brittiskt toppmöte trots allt genomfördes, två månader försenat, mitt under pågående Irakkrise, i februari 2003. Toppmötet i Touquet utmynnade i en deklARATION om ett stärkt försvarssamarbete som ledarna själva beskrev som en

¹⁶⁶ Sundberg, Anna, 2003, s. 69-70.

¹⁶⁷ Sundberg, Anna, 2003, s. 69-70.

¹⁶⁸ Sundberg, Anna, 2003, s. 70-71.

¹⁶⁹ Sundberg, Anna, 2003, s. 74-75.

konkretisering av ESFP. Ur franskt perspektiv kunde detta tjäna som en bekräftelse på att Storbritannien inte hade vänt ESFP och Frankrike ryggen.¹⁷⁰

Franska framtidsvisioner rymde vid tiden också ett starkare fransk-brittiskt samarbete. Det handlade inte minst om en medvetenhet från franskt håll om att Storbritannien behövdes för att ESFP skulle bli just så kraftfullt och trovärdigt som Frankrike ville. Att Frankrike tog initiativ inom ESFP-området med andra länder skulle enligt vissa inofficiella källor tolkas som ett försök att väcka Storbritannien och göra dem varse om att utvecklingen gick vidare. Andra, tillika inofficiella källor, gjorde gällande att Storbritanniens betydelse för ESFP inte skulle överdrivas och att projektet kunde leva vidare även utan en av sina ”föräldrar”.¹⁷¹

Den förra FOI-rapporten visade för övrigt att Storbritannien och Frankrike i många avseenden stod närmare varandra när det gäller försvarsfrågor än Frankrike och Tyskland samtidigt som det kvarstod många skillnader. Den kanske viktigaste stötestenen då gällde synen på den transatlantiska relationen och EU som en balanserande motpart till USA. Att Storbritannien och Frankrike inte delade samma vision för EU och ESFP skulle givetvis kunna bli ett kännbart hinder för deras fortsatta samarbete. En åsikt som ibland hördes var dock att just olikheterna kunde fungera som en samlande och pådrivande faktor. Resonemanget gick ut på att EU inte har drivits framåt av de länder som delat samma mål och visioner för Europa utan tvärtom av de länder som har representerat motstående idéer om vart Europa ska. När dessa länder lyckats förena sina motstående bilder i en kompromiss kunde man förvänta sig en bred uppslutning av övriga medlemmar och då kunde integrationen gå vidare. Det här skulle, enligt detta resonemang, vara förklaringen till den traditionella fransk-tyska motorn för EU och den fransk-brittiska motorn inom ESFP-området.¹⁷²

3.2 Frankrike, USA och Storbritannien – Efter maktskiftet?

Under åren som följt efter Irakkrisen har den fransk-amerikanska relationen återhämtat sig. Länderna har exempelvis haft ett väl fungerande samarbete bl.a. kring underrättelser. På den politiska nivån har det däremot funnits en viss kvarvarande

¹⁷⁰ Sundberg, Anna, 2003, s. 75.

¹⁷¹ Sundberg, Anna, 2003, s. 77-78.

¹⁷² Sundberg, Anna, 2003, s. 78.

misstro eller som president Sarkozy betecknat situationen före sitt tillträde - "*une situation d'incompréhension*".¹⁷³

USA och Frankrike - En nystart

Redan tidigt uttalade Nicolas Sarkozy behovet av en förändrad och återupplivad relation och vänskap mellan Frankrike och USA. Han skaffade sig under åren som minister under president Chiracs tid snabbt ett rykte om att vara en stor USA-vän och beundrare. "*Sarkozy l'Américain*" anses även ha anammat den amerikanska retoriken och sättet att använda sig av media på vad som beskrivs som ett amerikanskt sätt.¹⁷⁴ Efter att blivit vald till president gjorde Sarkozy en semesterresa i USA och besökte den amerikanske presidentens sommarresidens vilket kom att tillmätas åtminstone symbolisk betydelse. I media spreds också bilderna av den nye presidenten joggandes i t-shirt med NYPD-tryck och pilot-solglasögon vilket sågs både som en symbol för en ny tid och en ny generation politiker som enligt en fransk forskares ordalag inte fått gaullismen och anti-amerikanismen i modersmjölken.¹⁷⁵

Enligt president Sarkozy själv är målet med *la rénovation* att vinna tillbaka USA:s hjärta och det är tydligt att den nya ledningen tillmäter relationen mellan USA och Frankrike stor betydelse. Det talas om delade värden och intressen, en gemensam historia och en förnyad vänskap mellan två länder som sedan länge är vänner och allierade, i vått och torrt. Från franskt håll framhålls även att relationen är av betydelse för internationell fred och säkerhet.¹⁷⁶ Under ett statsbesök i USA i november 2007 talade den franske presidenten inför den amerikanska kongressen - den första att göra detta på över tio år - och gjorde stor succé hos kongressledamöterna. I talet underströk Sarkozy Frankrikes eviga tacksamhet mot amerikanerna för deras stöd under andra världskriget och pekade på de historiska banden mellan länderna. Ett budskap som har upprepats flera gånger under det gångna året.¹⁷⁷

¹⁷³ Élysée den 6 november 2007 och Diplomatie den 20 september 2007c), SvD den 7 november 2007, Michel, Leo, 2007, s. 13.

¹⁷⁴ Sarkozy, Nicolas, 2007, s. 90-91, NouvelObs.com den 7 november 2007 och Holm, Ulla, 2006, s. 119.

¹⁷⁵ The New York Times den 9 december 2007, Diplomatie den 24 september 2007 och FT.com den 5 november 2007.

¹⁷⁶ Diplomatie den 24 juni 2007, Élysée den 6 november 2007, Diplomatie den 20 september 2007c) och Élysée den 7 november 2007b) samt Diplomatie den 20 september 2007c).

¹⁷⁷ FT.com den 8 november 2007 och Élysée den 7 november 2007b). Se även exempelvis Ministère de la Défense den 6 juni 2007 och Élysée den 6 november 2007.

Enligt utrikesminister Kouchner är dock förändringen i USA-politiken inte personbunden utan en följd av att den nya ledningen inte bygger sin utrikespolitik på anti-amerikanism utan istället har som utgångspunkt att de två länderna är vänner som samarbetar.¹⁷⁸ Den franske presidenten understryker också att han är redo att samarbeta nära med nästa amerikanska president, vem det än blir. Relationen är, återigen, inte knuten till ledarnas personlighet eller politiska hemvist utan är enligt Nicolas Sarkozy djupare än så.¹⁷⁹

Det är i sammanhanget viktigt att nämna att den nya ledningen framhåller att det inte bara är eftersträvansvärt med en förnyad relation mellan Frankrike och USA utan att detsamma bör gälla för Europa och USA. Även när det gäller denna relation lyfts gärna historien och gemensamma värderingar fram liksom kulturella, kommersiella och finansiella utbyten. Det understryks att USA behöver ett starkt Europa som sin partner för att möta aktuella hot som terrorism, global uppvärmning och spridning av massförstörelsevapen. USA har allt att vinna på ett samarbete. Tillsammans kan Europa och USA också sprida värderingar som kan utgöra grund för en stabil multipolär världsordning.¹⁸⁰

Ett omdebatterat närmande

Den förnyelse av relationen mellan Frankrike och USA som president Sarkozy säger sig vilja genomdriva möts dock av viss kritik i Frankrike. Argumenten som i grund och botten är desamma som de som framförs mot närmandet till NATO, som diskuteras i avsnitt 3.4., handlar om att Frankrike förlorar sitt oberoende och får svårare att uttrycka sin egen åsikt och att framstå som en egen fri röst, utan att automatiskt tolkas som allierad med USA. Dessutom sker närmandet, enligt kritikerna, inte gratis utan det finns ett politiskt pris att betala.¹⁸¹

Den förre utrikesministern Hubert Védrine överlämnade under tidig höst 2007 en av president Sarkozy efterfrågad analys om Frankrike och globaliseringen. Även Védrine betonar i sin rapport de inbyggda svårigheterna i relationen mellan Frankrike och USA. Inte minst är det, enligt honom, i realiteten svårt att komma förbi tal om att man är vän och allierad utan att visa det genom någon form av konkret motprestation. Han förutser exempelvis att USA kan komma att ställa krav på ökat franskt engagemang i Irak eller att Frankrike kan komma att ställas inför svåra dilemman om USA unilateralt skulle angripa Iran. Hur ska man

¹⁷⁸ Diplomatie den 20 september 2007a). Se även Élysée den 7 november 2007a). För mer om USA:s syn på Frankrike se Élysée den 14 juni 2008.

¹⁷⁹ Élysée den 6 november 2007b).

¹⁸⁰ Diplomatie den 20 september 2007c).

¹⁸¹ Intervjuer i Paris maj 2008, Le Monde.fr den 1 oktober 2007 och Libération.fr den 8 november 2007a).

hantera framtida meningsskiljaktigheter frågar han sig. Det finns alltid en risk att den ena parten överreagerar och att känslorna kommer i svall.¹⁸²

Från olika håll framförs även kritik mot tidpunkten för närmandet och president Sarkozys upplevda iver att liera sig med den avgående presidenten i USA, dels eftersom denne är nära förknippad med Irak och mycket impopulär i Frankrike, dels eftersom det skulle finnas en risk att Frankrike ”får betala” två gånger – till den avgående presidenten och hans efterträdare.¹⁸³ Kritiker mot den pågående försvarsreformen och den nya Vitboken hävdar även att Frankrike, som i deras ögon är i stånd att nedmontera sitt försvar, kommer att få svårt att kräva inflytande i sin försvagade position.¹⁸⁴ I diskussionen om ett pris och om dålig timing är det nämnvärt att andra källor tvärtom pekar på att ett försvagat USA och en impopulär George W Bush har en del att vinna på en återupprättad relation med Frankrike och att förutsättningarna således skulle vara synnerligen goda. Frankrike skulle ha mindre att frukta och mer att vinna.¹⁸⁵

I sammanhanget kan det vara på sin plats att nämna att det även finns de som menar att Sarkozys USA-politik mycket lite skiljer sig från föregångarnas och att det långt ifrån rör sig om någon *rupture* inom detta område. Det framhålls att Frankrike alltid deltagit lojalt i kriget mot terrorism och att alla presidenter efter de Gaulle, vid någon tidpunkt, har genomfört någon form av charmoffensiv mot USA.¹⁸⁶ Det finns även de som menar att president Sarkozy bara fortsätter på den linje som president Chirac har inlett i och med sin förändrade politik när det gäller Iran, Libanon och Syrien. Möjligen, hävdas det, är det fråga om en ny stil men ingen förändring i sak.¹⁸⁷

När det gäller det tidigare mycket vanligt förekommande talet om fransk anti-amerikanism kan nämnas att president Sarkozy i det närmaste fnyser när ämnet kommer på tal och hävdar att han inte låter sig hämmas av vad en liten del av den franska eliten tänker och som inte enligt hans menande överensstämmer med vad fransmannen i gemen anser.¹⁸⁸ Under sitt statsbesök i USA i november 2007 pekar han på att det faktiskt går att bli vald till Frankrikes president och vara vän

¹⁸² Libération.fr den 6 september 2007 och AFP den 18 september 2007.

¹⁸³ Libération.fr den 9 november 2007, Libération den 8 november 2007b), för ytterligare argument i debatten om tidpunkt se exempelvis Le Figaro den 23 juni 2008.

¹⁸⁴ Le Figaro den 18 juni 2008c).

¹⁸⁵ NouvelObs.com den 7 november 2007, FT.com den 5 november 2007 och Intervju med forskare i Paris maj 2008 samt Bozo, Frédéric, 2008, s. 7.

¹⁸⁶ NouvelObs.com den 7 november 2007, FT.com den 5 november 2007 och Intervju med forskare i Paris maj 2008. Se även Valasek, Tomas, den 29 augusti 2007 och Bozo, Frédéric, 2008, s. 7.

¹⁸⁷ FT.com den 5 november 2007.

¹⁸⁸ Nämnvärt är dock att den franska befolkningen inte är övertygad om behovet av en närmare transatlantisk relation. En mätning från sommaren 2008 visar exempelvis att 53% av de tillfrågade i Frankrike vill se en mer oberoende transatlantisk relation, the German Marshall Fund Q 5.

med USA: *"Et je suis venu vous dire qu'on peut être l'ami de l'Amérique et gagner les élections en France. Ce n'est pas un miracle, c'est une réalité"*.¹⁸⁹ Utrikesminister Kouchner ger också sin bild av den paradox som han anser gäller för relationen: *"When our policies diverge, this is too often called, in the United States, anti-Americanism. When our policies converge, it is too often called, in France, alignment."*¹⁹⁰

I samband med att den franska ledningen i början av sin mandatperiod engagerar sig i frågan om sanktioner mot Iran görs ibland analysen att detta skulle vara ett tecken på att Frankrike närmar sig den amerikanska hållningen gällande Iran och ett tecken på *alignment* i förhållande till USA.¹⁹¹ Även Frankrikes beslut i april 2008 om att utöka sin närvaro i Afghanistan ska enligt vissa bedömare ses mot bakgrund av Frankrikes närmande till USA och NATO. Det skulle vara det pris Frankrike får betala för att manifesteras sin lojalitet och goda vilja.¹⁹²

Den nya ledningen tillbakavisar givetvis allt tal om att Frankrike genom sin USA-politik skulle avsäga sig sitt oberoende, sin yttrandefrihet och sitt manövertrymme. Det betonas att Frankrike även fortsatt kommer att ta sig rätten att gå sin egen väg. *"Nous sommes libres. Nous sommes souverains. Nous sommes indépendants."*¹⁹³ Att vara *"alliés"* betyder inte automatiskt *"alignés"*. I president Sarkozys egna ord till amerikanska kongressen: *"[...] I want to be your friend, your ally and your partner. But I want to be a friend who stands on his own two feet, an independent ally, a free partner."*¹⁹⁴ När det gäller Iran, och förvisso andra frågor, understryker Nicolas Sarkozy att han inte låter sin politik styras av USA:s hållning utan att han förutom franska intressen ser till det internationella samfundet som helhet och en bred enighet.¹⁹⁵ Den förhoppning som uttrycks av den nya ledningen är att Frankrikes närmande till USA ska få många positiva följdverkningar:

*"Plus on est amis avec les Américains, plus on est indépendants, plus on peut construire l'Europe, et notamment l'Europe de la défense. Plus la France prend sa place dans l'OTAN, et plus l'OTAN s'europeanise."*¹⁹⁶

¹⁸⁹ Élysée den 6 november 2007a) och Diplomatie den 24 september 2007.

¹⁹⁰ Diplomatie den 20 september 2007c).

¹⁹¹ Diplomatie den 24 september 2007. Se även Le Monde.fr den 19 september 2007 och Le Monde.fr den 23 september 2007 samt Libération.fr den 18 september 2007.

¹⁹² Portail du Gouvernement den 3 april 2008, Intervjuer i Paris maj 2008 och Le Monde.fr den 4 april 2008. Se även Élysée den 3 april 2008a) och Valasek, Tomas, december 2007, s. 5.

¹⁹³ Élysée den 6 november 2007c) Se även Sarkozy, Nicolas, 2007, s. 90-91.

¹⁹⁴ Élysée den 7 november 2007b), Élysée den 14 juni 2008, Élysée den 27 augusti 2007a), Intervjuer i Paris maj 2008.

¹⁹⁵ Diplomatie den 24 september 2007 och Diplomatie den 20 september 2007c).

¹⁹⁶ Le Monde.fr den 4 april 2008.

I sammanhanget ges ibland också en beskrivning av vad lojalitet och vänskap handlar om. En vän, hävdas från franskt håll, är inte alltid enig, utan tillåter sig att vara uppriktig och ärlig. Inom alla familjer förekommer diskussioner men alla oenigheter till trots är man ändå en familj.¹⁹⁷ Den franske presidenten har också försökt att förklara varför den fransk-amerikanska relationen ibland har utmärkts av slitningar. Kanske, menade Sarkozy, är de två länderna helt enkelt för lika genom att de båda är länder som anser sig ha ett universellt budskap och ett särskilt ansvar.¹⁹⁸ När det gäller den tidigare stötestenen – Irak – understryker den amerikanske presidenten George W Bush och Nicolas Sarkozy att de förvisso inte är helt eniga men att länderna förenas i sin vision av ett demokratiskt, fritt Irak. Den amerikanske presidenten uttrycker även sin tacksamhet över att den franske utrikesministern har gjort en resa till Bagdad för att träffa irakiska ledare och diskutera eventuellt stöd från Frankrike.¹⁹⁹

Varför? – Förklaringar och motiv

I analyser av det franska närmandet till USA förekommer ett antal olika förklaringar. En tolkning som hörs är att den nye presidenten tillhör en ny generation som i sin tur är mer amerikaniserad än sina politiska företrädare. Många menar att närmandet sker av praktiska skäl mer än av ideologiska. Det talas i sammanhanget om en faktisk insikt om att Frankrike och Europa behöver USA och att landet har mer att vinna på att vara med USA än att gå emot. Detta gäller inte minst i relation till övriga länder i Europa. En vanlig slutsats i forskningen är såsom det tidigare nämnts att Frankrike genom sin traditionellt USA-kritiska hållning varit ett hinder för sin egen politik. Nu skulle det enligt en del bedömare finnas en övertygelse hos den nya ledningen om att man för att nå reell framgång i Europa otvetydigt måste närma sig USA, och NATO vilket diskuteras längre fram.²⁰⁰

Det talas också om den ovannämnda insikten om att Frankrike och USA i grunden är lika och står för samma värden. ”Varför slåss mot sin vän?” Från att traditionellt ha varit en stötesten och källa till irritation ses detta nu som en möjlighet. Att Sarkozy tydligt tar ställning och entydigt placerar Frankrike i väst ses av många bedömare som ett tydligt brott med traditionen och som ett konkret bevis för denna insikt. Den förre presidenten Jacques Chirac gjorde aldrig ett lika tydligt ställningstagande, utan framställde alltid Frankrike som något annat än

¹⁹⁷ Diplomatie den 20 september 2007b) och Diplomatie den 20 september 2007c) och Élysée den 7 november 2007b), Élysée den 14 juni 2008.

¹⁹⁸ Élysée den 24 september 2007, se även Holm, Ulla, 2006, s. 98.

¹⁹⁹ Élysée den 7 november 2007a), se även FT.com den 20 augusti 2007.

²⁰⁰ Intervju med forskare i Paris maj 2008.

”bara” ett land i väst.²⁰¹ Enligt president Sarkozys egen analys har denna omvägning snabbt fått effekt genom att öka Frankrikes trovärdighet samtidigt som det har gett politiken en ny tyngd.²⁰²

Entente amicale eller brustna förhoppningar? - Relationen till Storbritannien

När det gäller relationen till Storbritannien kan det konstateras att det även idag är en relation som från franskt håll gärna framhålls. Den brittiske premiärministern Gordon Brown och den franske presidenten känner varandra sedan åren som finansministrar och uttrycker sig i vänskapliga termer. Nicolas Sarkozy beskriver betydelsen av den fransk-brittiska relationen genom att dels blicka bakåt i historien till de gemensamma prövningar som länderna har genomlidit, dels genom att peka på vad länderna kan göra nu och i framtiden om de samarbetar nära. Länderna delar samma värderingar, samma frågor, hopp och fiender. Den franske presidenten säger sig vilja lyfta vänskapen till nya nivåer och gå från det klassiska *entente cordiale* till *entente amicale* eller *”une nouvelle fraternité franco-britannique”*. Tillsammans kan de två länderna, enligt president Sarkozy, så mycket mer än på egen hand.²⁰³

När det gäller den europeiska integrationen understryker president Sarkozy att han länge har burit på övertygelsen om Storbritanniens betydelse för EU. Detta är enligt honom ingen ny insikt utan han hävdar att han även under sin tid som inrikesminister respektive finansminister strävade efter samarbete och att han avser att fortsätta med detta i sin egenskap av president.²⁰⁴ Det uttrycks från franskt håll en tydlig önskan om att Storbritannien ska engagera sig i EU och ESFP. Ekvationen är synnerligen enkel från franskt perspektiv - EU behöver Storbritannien och Storbritannien behöver EU. Sarkozy påpekar också att Storbritannien nu varit medlemmar i EU i 35 år och att det är dags för britterna att inse att detta faktiskt betyder något.²⁰⁵

*”Qui peut penser que l’on peut construire l’Europe de demain sans la Grande-Bretagne? Qui peut penser que la Grande-Bretagne pourra vivre seule, ignorante de l’Europe qui est à trente kilomètres de son île? Mais qui peut penser une chose pareille? Chacun aura besoin de l’autre.”*²⁰⁶

²⁰¹ Élysée den 18 januari 2008 och Intervjuer i Paris maj 2008.

²⁰² Élysée den 18 januari 2008 och Intervjuer i Paris maj 2008.

²⁰³ Élysée den 20 juli 2007, Élysée den 26 mars 2008b) och Élysée den 27 mars 2008a).

²⁰⁴ Élysée den 26 mars 2008b).

²⁰⁵ Élysée den 27 mars 2008a).

²⁰⁶ Élysée den 26 mars 2008b). Se även FT.com den 20 juni 2008.

Den franske presidenten hävdar i övrigt att en dialog kring försvarsfrågor är nödvändig mellan Storbritannien och Frankrike då de dessa två länder representerar 2/3 av Europas försvar, är permanenta medlemmar i FN:s säkerhetsråd och är kärnvapenmakter.²⁰⁷ Vid ett fransk-brittiskt toppmöte i mars 2008 uttrycker de båda länderna avsikten att intensifiera sitt samarbete för att möta globaliseringen. När det gäller försvars- och säkerhetsfrågor understryks att länderna har samma hotbild och att de även idag, tio år efter överenskommelsen i St Malo, vill spela en pådrivande roll för försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete inom ramen för EU och NATO. De betonar att samarbetet ska ske tillsammans med övriga medlemsstater som de för övrigt uppmanar att stärka sin kapacitet.²⁰⁸ Enligt president Sarkozy har de båda länderna viljan att ta gemensamma initiativ för att säkra att EU tar kliv framåt och enligt premiärminister Brown har de ett särskilt ansvar i förhållande till de övriga.²⁰⁹

Samtidigt talas i inofficiella källor om en besvikelse från franskt håll på ett Storbritannien som har ”tappat gnistan” och att Storbritannien för närvarande inte är aktivt i EU och drar sig för stora utspel. Även om den brittiske premiärministern Gordon Brown beskrivs som en vän till Nicolas Sarkozy upplevs han både som inrikespolitiskt svag och ointresserad, utan vilja att driva dessa frågor vidare.²¹⁰ De inofficiella källorna uttrycker dock en tilltro till att Storbritannien, även om landet inte i tillräcklig utsträckning vill spela en aktiv roll i utvecklingen av ESFP, åtminstone inte kommer att försöka stoppa utvecklingen på området. Det berättas även att den nya franska ledningen under det gångna året satt sin tilltro till att situationen skulle förbättras i och med USA:s alltmer positiva inställning till ESFP och Frankrikes ändrade NATO-politik, se kapitel 3.4. Dessa förhoppningar bedöms dock ha kommit på skam och talet om ett andra St Malo har tystnat.²¹¹

²⁰⁷ Élysée den 20 juli 2007, Élysée den 26 mars 2008b) och Élysée den 27 mars 2008a).

²⁰⁸ Élysée den 27 mars 2008b). Se även Élysée den 27 mars 2008c).

²⁰⁹ Élysée den 20 juli 2007.

²¹⁰ Intervjuer i Paris maj 2008, Élysée den 7 juni 2008a) och Élysée den 20 juli 2007. Se även FT.com den 12 november 2007a).

²¹¹ Intervjuer i Paris maj 2008, FT.com den 11 november 2007, FT.com den 12 november 2007b) och Le Monde.fr den 12 september 2007.

3.3 Frankrike och NATO – En medlem med särstatus

På samma sätt som den fransk-amerikanska relationen ofta har tilldragit sig intresse, har Frankrike i NATO varit ett omdiskuterat ämne. Det franska NATO-medlemskapet och inställningen till alliansen är i mångt och mycket präglad av synen på USA, balans och oberoende.

Frankrike blev medlem i NATO när alliansen bildades 1949. Redan 1966 lämnade dock Frankrike de integrerade militära strukturerna och landet har sedan dess haft en särstatus i NATO. Bevekelsegrunderna för president de Gaulles beslut handlade om de franska kärnvapnen, strävan efter oberoende samt missnöje med strukturer som ansågs vara suveränitetsinskränkande, alltför anglo-saxiskt dominerade och utan tillräcklig grad av politisk kontroll och inflytande. Enligt president de Gaulle var NATO en amerikansk ”*machine à dominer l’Europe*”.²¹²

De efterföljande presidenterna efter de Gaulle fram till Jacques Chirac förenades i dennes analys. I Vitboken från 1994 underströks att de principer som fastställdes för relationen till NATO 1966 kvarstod – ”*non-participation in the integrated military organisation, free use of our forces and territory, the independence of our nuclear force, freedom to assess our security in periods of crisis, and freedom to choose our means in case of action*”.²¹³

Mot denna bakgrund upplevdes Frankrike av övriga allierade i många avseenden länge som en broms och konservativ kraft i NATO som efter kalla kriget motsatte sig alliansens vidgade fokus både vad avsåg medlemmar, geografisk räckvidd och uppgifter.²¹⁴

Den mest dramatiska förändringen av fransk NATO-politik sedan utträdet 1966 var den påbörjade återintegrationen i NATO:s integrerade militära strukturer i mitten av 90-talet. President Jacques Chirac hade redan under valrörelsen, innan sitt makttillträde 1995, visat en med franska mått ovanligt öppen attityd till NATO. Beslutet om att närma sig NATO och överväga ett återinträde i de integrerade militära strukturerna fattades i spåren av kriget på Balkan, insikten om behovet av interoperabilitet men också ur drömmen om ESFP. Ett vid tiden vanligt sätt att beskriva Frankrikes politik var att landet var ”mer atlantiskt idag för att vara mer europeiskt imorgon”. Insikten fanns om att en förändring var nödvändig då den egna traditionella inställningen till NATO satte hämsko på det

²¹² Erhart, Hans-Georg, 2000, s. 13 och Wedin, Lars, 2007, s. 276-278.

²¹³ Gregory, Shaun, 2000, s. 104-107

²¹⁴ Sundberg, Anna, 2003, s. 92-93.

europiska försvarssamarbetet genom att övriga medlemmar såg det som ett medel att konkurrera ut NATO och USA. Frankrike valde dock avsluta den påbörjade återintegrationen redan 1997 bl.a. på grund av att USA inte uppfattades som tillräckligt tillmötesgående.²¹⁵

Trots att återintegrationen avslutades har Frankrike sedan mitten av nittioalet successivt ökat sitt engagemang i NATO utan att för den skull formellt släppa på sin särstatus. När den förra rapporten skrevs, i början av 2000-talet, ingick Frankrike i NATO:s alla politiska strukturer som t.ex. Nordatlantiska rådet (NAC), men stod fortfarande utanför de integrerade militära strukturerna som the Nuclear Planning Group (NPG) och the Defence Planning Committee (DPC), som hade skapats efter att Frankrike hade lämnat de militära strukturerna 1966. Fram till mitten av nittioalet var Frankrike endast observatör i NATO military committee men sedan dess är Frankrike åter aktiv medlem och överbefälhavaren respektive försvarsministern deltar i möten i relevanta organ.²¹⁶

Från franskt håll betonades i början av 2000-talet ofta och gärna att landet, trots sin särstatus, var full medlem i alla andra avseenden och bidrog till NATO:s budget och deltog i operationer under NATO-befäl.²¹⁷ I fokus för det franska officiella budskapet när det gällde NATO låg vanligen det kollektiva försvaret och den transatlantiska länken. Skrivningar av detta slag fanns så gott som alltid med i sammanhang där fransk försvars- och säkerhetspolitik avhandlades.²¹⁸

I grova drag rymde den dåvarande franska NATO-debatten huvudsakligen tre perspektiv. Det första synsättet som framfördes av både forskare och praktiker var att NATO var något ofarligt och obetydligt men att NATO hade sitt eget liv och levde vidare trots sin irrelevans. Det andra synsättet, som var det mest positiva, sammanfattade ganska väl den då officiella franska bilden av NATO som en fortsatt viktig försvarsallians, dock inte utan förbehåll. Det tredje

²¹⁵ Holm, Ulla, 2006, s. 105-106. Noterbart är att det i rapporten omväxlande används begrepp som återintegration, återinträde och normalisering för att beskriva Frankrikes förändrade relation till NATO.

²¹⁶ Portail du Gouvernement "Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale" s. 108. Se även Le Monde.fr den 13 september 2007. För mer om Frankrike och ISAF se exempelvis Michel, Leo, 2007, s. 7-10.

²¹⁷ Ett flertal uppgörelser undertecknades dock för att bl.a. säkra att Frankrike, trots sin särstatus, vid behov skulle kunna delta i en NATO-operation men också avtal om ex. underrättelseutbyte. Franskt deltagande i operationer under NATO-befäl har dock ibland utsatts för kritik i Frankrike. Från officiellt håll har deltagandet försvarats och kritiken bemötts med hänvisning till effektivitetsaspekter. Förre utrikesministern Hubert Védrine menade att kritiken byggde på en missuppfattning: "...by a confusion between autonomy of decision and autonomy in the execution. The first is essential, the second in the context of a coalition is absurd." Se Gregory, Shaun, 2000, s. 15, s. 46-47 och Michel, Leo, 2007, s. 2 samt Wedin, Lars, 2007, s. 278 och Sundberg, Anna, 2003, s. 93.

²¹⁸ Sundberg, Anna, 2003, s. 94.

synsättet var det mest kritiska. NATO beskrevs som en död organisation utan framtid. Anhängare till denna linje fanns både bland forskare och tjänstemän.²¹⁹

När det gäller Frankrikes särstatus i NATO var detta inget ämne som dryftades i officiella källor. I den allmänna debatten förekom dock varierade beskrivningar av dess betydelse och konsekvenser. De som var mest kritiska till denna särstatus hävdade att Frankrike genom att stå utanför viktiga fora saknade möjlighet att fullt ut påverka. De menade att Frankrike i många fall påverkades av beslut och utvecklingar som landet inte hade varit med att utforma. En annan aspekt som lyftes fram var att interoperabiliteten försämrades av särstatusen. Vissa upplevde också att bilden av en särling gav en känsla av utanförskap i de fora där man faktiskt deltog.²²⁰

De som istället var mer positivt inställda till denna särskilda status menade att det var överdrivet att tala om ett utanförskap. Frankrike deltog i alla viktiga operationer och i beslutsprocessen. Det pekades på att Frankrike genom åren hade lärt sig att hantera sin ställning och utnyttja den, vilket hade bidragit till större frihet och manöverutrymme än vad som var fallet för övriga medlemmar. Det betonades också att det fanns länder i NATO som inte ville att Frankrike skulle återinträda eftersom de då skulle vara tvungna att dela med sig av kakan. För att slippa detta underlättade de livet för Frankrike utanför de integrerade militära strukturerna. Ett bevis för att särstatusen hade många fördelar skulle för övrigt vara det avbrutna återinträdet. Frankrike var då närmare än på länge, men valde att avstå, vilket tolkades som att fördelarna med utanförskapet inte kunde vara negligerbara.²²¹

Eftersom Frankrike hade sitt huvudsakliga fokus på Europa och ESFP relaterade den politiska ledningen i princip alla resonemang om NATO till de åtaganden som Frankrike hade i EU och till de visioner landet hade för utvecklingen av det europeiska samarbetet. Det officiella budskapet var att NATO och ESFP skulle fungera som komplement och att satsningen på ESFP inte skulle uppfattas som ett hot mot NATO. Bilden av ett jämbördigt förhållande som framfördes när det gäller Frankrike, Europa och USA återkom när det handlade om ESFP och NATO. I det officiella budskapet kunde det dock skönjas en viss oro över att konkurrenssituationer skulle kunna uppstå och det underströks att detta måste uppmärksammas. I NATO-sammanhang betonades att åtagandena måste ske i enlighet med processen i EU, och detsamma framhölls reflexmässigt när nya beslut fattades i EU. De fick inte ske i strid med NATO. Detta var givetvis också ett sätt att betona att den ena satsningen inte uteslöt den andra utan att båda

²¹⁹ Sundberg, Anna, 2003, s. 94.

²²⁰ Sundberg, Anna, 2003, s. 95-96.

²²¹ Sundberg, Anna, 2003, s. 95-96.

skulle ha en roll att spela. I franska ögon var NATO viktigt men inte tillräckligt.²²²

Den allmänna debatten var mer splittrad. De som var mest kritiska menade att NATO var en konkurrent som störde utvecklingen av ESFP. De som var mest positiva talade om ESFP och NATO som välbehövliga komplement. Det är i huvudsak samma länder som ska använda samma resurser för att hantera samma kriser. De underströk NATO:s roll som diskussionsforum, dess betydelse för interoperabiliteten och den transatlantiska länken. En tredje grupp menade att de två inte går att jämföra. De betonade att EU och ESFP var så mycket mer än vad NATO någonsin kan bli.²²³

Inom ramen för ESFP lade som bekant Frankrike fokus på kapacitet och behovet av en trovärdig förmåga. Detta väckte frågor om duplicering. I officiella franska deklARATIONER avhandlades inte dupliceringsproblematiken nämnvärt. När den omtalades konstaterades att onödig duplicering skulle undvikas men vad som uppfattades som onödigt ur franskt perspektiv var inte helt klargjort. Av franska förslag om att utveckla europeiska kapaciteter och uttalanden om ESFP kunde slutsatsen dras att Europa inte skulle nöja sig med att luta sig mot NATO utan behövde skaffa sig en egen fullgod kapacitet. Berlin+ överenskommelsen mellan EU och NATO välkomnades visserligen men den betraktades inte som en praktisk förutsättning för ESFP, däremot en politisk.²²⁴

Även inofficiella källor tonade ned dupliceringens baksidor. Vissa bedömare hävdade att duplicering både var något ofarligt och något nödvändigt på vägen mot ett oberoende och fullvärdigt ESFP. Andra menade att det av framför allt ekonomiska skäl var onödigt men i realiteten inte var ett stort problem.²²⁵

När det gäller framtiden och ett eventuellt återinträde i de militära strukturerna tycktes vid den aktuella tiden de flesta bedömare vara överens om att ämnet inte skulle komma att tas upp på den högsta politiska nivån under den dåvarande presidenten Chiracs mandatperiod, under förutsättning att inget oförutsett inträffade. Den avbrutna processen i mitten av nittiotalet beskrevs som en stor prestigeförlust för presidenten och ämnet var i början av 2000-talet ännu i det närmaste tabubelagt.²²⁶

²²² Sundberg, Anna, 2003, s. 96.

²²³ Sundberg, Anna, 2003, s. 97-98.

²²⁴ Sundberg, Anna, 2003, s. 97-98.

²²⁵ Sundberg, Anna, 2003, s. 97.

²²⁶ Sundberg, Anna, 2003, s. 100.

Ibland hävdades att Frankrike vid den aktuella tiden visade upp en mer samarbetsvillig och förändrad hållning gentemot NATO. Även om denna bild fick sig en rejäl törn av Frankrikes agerande under Irakkrisen kunde det konstateras att Frankrike successivt ökade sitt engagemang och ställde sig positiv till den pågående reformprocessen i NATO. Frankrike hade länge förespråkat reformer i NATO och välkomnade reformerna med att den franska linjen äntligen sjunkit in och att man fått andra med sig i båten. President Chirac uttryckte förhoppning om ett mer effektivt och flexibelt NATO.²²⁷

Ur franskt perspektiv tillhörde framtiden ESFP. Även om Frankrike satte större värde än vad många tror på den transatlantiska länken ansåg Frankrike att Europa var redo att stå på egna ben. Detta behövde dock inte innebära att man ville att NATO helt skulle försvinna. Balansen och oberoendet skulle dock öka.²²⁸

3.4 Frankrike och NATO – Efter maktskiftet?

Under senare år, framför allt under åren 2002-2004, har Frankrike ökat sitt deltagande i NATO avsevärt. Det har konkretiserats bl.a. genom aktivt deltagande i övningar men även i insatser som KFOR i Kosovo och i ISAF i Afghanistan samt deltagande i NRF.²²⁹ Frankrike bidrar både med styrkor och flyg- och sjöstridskrafter samt ledningskapacitet. Sedan 2004 finns närmare 300 franska officerare i NATO varav drygt hundratalet i de integrerade ledningsstrukturerna, varav några på ledande poster.²³⁰ I nuläget står Frankrike endast utanför the Nuclear Planning Group (NPG) och the Defence Planning Committee (DPC).²³¹

Under valrörelsen var relationen till NATO ingen huvudfråga och ett eventuellt återinträde i de integrerade militära strukturerna var inget som bedömdes som särskilt troligt.²³² Nicolas Sarkozy hävdade dock redan innan han blivit vald att Frankrike sakligt och pragmatiskt borde reflektera över sin relation till NATO och anpassa sin retorik till verkligheten. Frankrike, hävdade han, är i realiteten en aktiv medlem som skulle kunna få än mer inflytande i NATO och mer stöd för ESFP:

²²⁷ Sundberg, Anna, 2003, s. 100-101 och Portail du Gouvernement "Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale" s. 108. Se även Le Monde.fr den 13 september 2007.

²²⁸ Sundberg, Anna, 2003, s. 101.

²²⁹ KFOR står för Kosovo Force, ISAF för International Security Assistance Force och NRF för the NATO Response Force, för mer se <http://www.nato.int/issues/index.html>

²³⁰ Bozo, Frédéric, 2008, s. 6 och Michel, Leo, 2007, s. 10-11.

²³¹ Bozo, Frédéric, 2008, s. 7.

²³² Intervjuer i Paris maj 2008 och Bozo, Frédéric, 2008, s. 3 samt Michel, Leo, 2007, s. 1.

”Si la France veut vraiment peser sur l’évolution de l’OTAN tout en invitant, avec plus de résultats, ses alliés européennes à s’engager résolument dans une Défense européenne indépendante, elle devra adapter son discours aux réalités de notre continent.”²³³

Frankrike i NATO - En förnyad relation

Nicolas Sarkozy uttryckte också snart efter att han hade tillträtt sin vilja att normalisera och förändra relationen, *une rénovation*, genom att återinträda i NATO:s integrerade militära strukturer.²³⁴ Det uttalade syftet handlar om att Frankrike som fullt integrerad medlem har större möjlighet att vinna inflytande och att vara med att påverka i lika stor utsträckning som landet de facto deltar. Det handlar både om inflytande i form av ledning och officerare i strukturerna, och om att lättare kunna vara med och påverka NATO:s framtida utveckling och reformering samt om att få mer av inflytande över NATO:s operationer. Men franska politiker talar även om en insikt om att Frankrike behöver ändra sin politik mot NATO för att få ett ökat stöd för ESFP. Trots att landet är mycket aktivt i NATO uppfattas det av de allierade ofta som en bromskloss och skapar genom att delvis stå utanför en misstro hos de allierade som spiller över på ESFP:

”Ma conviction est que l’Europe de la défense ne progressera pas si nous ne changeons pas de comportement vis-à-vis de l’OTAN. Alors que nous sommes les meilleurs élèves de l’OTAN [...] nous sommes trop souvent perçues par nos partenaires comme ceux qui donnent en permanence le sentiment de vouloir empêcher l’OTAN de se transformer ou d’évoluer.”²³⁵

Inofficiella källor talar också om en praktiskt sinnad president som helt enkelt inte fått några övertygande svar av sina förtrogna på vad Frankrike egentligen tjänar på att stå utanför och att han utav detta skulle ha dragit slutsatsen att tiden var mogen för en förändring.²³⁶ President Sarkozy medgav i sitt tal inför den amerikanska kongressen i november 2007 att han inte vägledades av ideologiska skäl utan att det gäller att se på ESFP och NATO ur ett strängt pragmatiskt perspektiv – i dagens osäkra värld behövs både EU och NATO.²³⁷ Även i den

²³³ Défense et Sécurité Internationale nr 24 mars 2007 s. 42.

²³⁴ Élysée den 27 augusti 2007a) och Diplomatie den 24 september 2007.

²³⁵ Ministère de la Défense den 11 september 2007 och Élysée den 18 januari 2008 samt Le Figaro den 17 juni 2008a). Se även Bozo, Frédéric, 2008, s. 6-7, s. 12.

²³⁶ Intervjuer i Paris maj 2008.

²³⁷ Élysée den 7 november 2007b) och Élysée den 27 augusti 2007a).

nya franska Vitboken framhålls att NATO spelar en central roll för såväl Europas som Frankrikes säkerhet.²³⁸

I spåren av den nya hållningen talas om behovet av en folklig upplysningskampanj i Frankrike. Avsikten behöver förankras så att befolkningen inser att mycket i själva verket redan har förändrats sedan de Gaulles beslut att delvis lämna alliansen.²³⁹ Precis som det idag finns ett glapp mellan hur verkligheten ser ut och hur Frankrike i NATO uppfattas av de allierade är okunnigheten stor hos delar av den franska befolkningen. Det handlar både om att det franska folket inte är medvetet om i vilken utsträckning Frankrike faktiskt redan bidrar till NATO, men också om en förändrad omvärld och ett USA som inte längre är lika dominerande. NATO har fått nya uppgifter, en bredare medlemskrets och ett arbetssätt och rutiner som enligt vissa bedömare efterhand blivit mer flexibelt.²⁴⁰

Inte utan krav - Franska villkor och principer

I samband med att ambitionen att återinträda i NATO:s integrerade militära strukturer framfördes presenterades också ett antal villkor och krav från fransk sida. I allmänna ordalag handlar det om att ESFP ska stärkas så att Europa får en effektiv och oberoende försvarsförmåga samt att USA ska ge denna utveckling sitt fulla stöd. Frankrike och franska officerare ska dessutom erbjudas plats i NATO:s strukturer.²⁴¹ Utrikesminister Kouchner uttrycker det första kravet på följande sätt:

*”But make no mistake about it. It is only in the framework of the strengthening of European defense that we will consider our role in NATO might change”.*²⁴²

I Vitboken förekommer också en uppräknig över ett antal principer som uppges ha varit vägledande sedan de Gaulles tid och som likaledes ska gälla framöver,

²³⁸ Portail du Gouvernement *”Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale”* s. 99 och s. 102.

²³⁹ Noterbart är att det i linje med denna ambition förs en diskussion i Vitboken om missförstånd som brukar förekomma i debatten, se Portail du Gouvernement *”Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale”* s. 100-102. Det framhålls dock från annat håll att den franska opinionen är mer NATO-vänlig än vad som är fallet i andra länder som brukar betecknas som atlantiska, se Bozo, Frédéric, 2008, s.11. I *”Transatlantic Trends 2008”* från the German Marshall Fund uppger 62 % av de tillfrågade i Frankrike att de anser att NATO är av betydelse för landets säkerhet, vilket kan jämföras med 55% i Italien, 68% i Storbritannien och 51 % i Polen (Q11).

²⁴⁰ Portail du Gouvernement *”Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale”* s. 107, Leo Michel, 2007, s. 2 och Intervjuer med forskare i Paris maj 2008.

²⁴¹ Diplomatie den 24 september 2007.

²⁴² Diplomatie den 20 september 2007c). Se även Élysée den 7 november 2007b).

även om det framhålls att det är av yttersta vikt att dessa principer sätts i sin nya kontext.²⁴³

1. Frankrike bibehåller rätten att självständigt analysera omvärldsläget och att fritt besluta om deltagande i operationer;
2. Fortsatt fransk kontroll över de franska kärnvapnen;
3. Frankrike har full beslutanderätt när det gäller sina styrkor och inga franska styrkor ska i fredstid stå under permanent NATO-befäl.²⁴⁴

När det gäller USA:s syn på ESFP efterlyster den nya ledningen, i början av mandatperioden, mer av stöd från USA:s sida för ESFP. Utrikesminister Kouchner beskrev den utveckling han ville se: *"[...]America has moved from hostility to skepticism and from skepticism to acceptance. Next step must be support."*²⁴⁵ Under det gångna året tycks det också som om det har skett en förändring av den amerikanska hållningen i linje med detta önskemål i och med att den amerikanske presidenten George W Bush, men även exempelvis USA:s NATO ambassadör Victoria Nuland, vid flera tillfällen har uttalat sitt fulla stöd till ESFP. Bushs deklARATION vid NATO-toppmötet i Bukarest i april 2008 beskrivs av Frankrike som en historisk omsvängning och en vändpunkt.²⁴⁶ Den amerikanske presidenten framhöll i sitt tal betydelsen av ett starkt ESFP:

*"Building a strong NATO Alliance also requires a strong European defense capacity. So at this summit, I will encourage our European partners to increase their defense investments to support both NATO and EU operations. America believes if Europeans invest in their own defense, they will also be stronger and more capable when we deploy together."*²⁴⁷

Vid ett toppmöte mellan EU och USA i juni 2008 underströk den amerikanske presidenten *"support for a strong Europe capable of being a strong partner with the United States in the advance of freedom and prosperity around the world"*.²⁴⁸ Den franske presidenten tackade George W Bush för dennes uttryckliga stöd. Genom att erkänna att både NATO och ESFP behövs samt att USA och Europa har ett ömsesidigt behov av varandra öppnas, enligt president Sarkozy, dörren för ett franskt närmande till NATO.²⁴⁹

²⁴³ Portail du Gouvernement *"Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale"* s. 108-110.

²⁴⁴ Portail du Gouvernement *"Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale"* s. 108-110.

²⁴⁵ Diplomatie den 20 september 2007c).

²⁴⁶ Se bl.a. Élysée den 3 april 2008c). Se även Washington Post den 29 oktober 2007 och United States Mission to NATO den 22 februari 2008.

²⁴⁷ The White House den 2 april 2008.

²⁴⁸ The White House den 10 juni 2008.

²⁴⁹ Élysée den 3 april 2008b).

En återintegration - När? Hur?

När president Sarkozy först talade om ett återinträde och uttryckte villkoren för detta ville han inte ge någon tidsplan för när processen skulle kunna vara avslutad. Det var tydligt att han först förväntade sig vissa ”motinsatser” från EU:s medlemsstater avseende förbättrad kapacitet men även konkreta erbjudanden om poster inom NATO.²⁵⁰

Den mest troliga utvecklingen är dock att Frankrike den här gången verkligen kommer att återinträda och att detta kommer att ske under 2009. Ett sådant tidsförhållande har senare också uttalats av den franske presidenten. Vid NATO-toppmötet i Bukarest hävdade president Sarkozy att processen bör avslutas och de nödvändiga besluten fattas efter att det franska ordförandeskapet i EU avslutas i december 2008. Ett officiellt återinträde kan sedan vara att vänta vid NATO-toppmötet och tillika NATO:s 60-års jubileum våren 2009, i tyska Kehl respektive franska Strasbourg.²⁵¹ En vanlig analys är att Frankrike kommer att återintegreras till fullo i kommandostrukturerna men att det ändå blir ett återinträde i begränsad form eftersom ingen tycks förvänta sig att Frankrike kommer att ingå i NPG. Ett inträde i NPG skulle vara oförenligt med de grundprinciper som Frankrike har uppgett ska gälla även efter återinträdet. Kärnvapnen är starkt förknippade med det nationella oberoendet. I president Sarkozys ord är kärnvapnen landets livförsäkring och den ultimata garanten för säkerheten men också något som en stormakt bör ha.²⁵²

En del jämför med den förra presidenten, Jacques Chirac, och dennes försök att närma sig alliansen under mitten av nittiotalet och hävdar att skillnaden är påtaglig. Om Frankrike då ställde mer konkreta krav som visade sig svåra att få genomförda har man nu visat prov på större taktkänsla och inte bara ”stövlat på”. Ibland talas även om en större politisk övertygelse hos Nicolas Sarkozy, en känsla av delade värderingar och av samhörighet med USA som mer eller mindre saknades hos Jacques Chirac. Det finns också en känsla av att det är nu eller aldrig. Frankrike kan inte misslyckas en gång till med äran i behåll. En del pekar i sammanhanget på att USA:s roll i världen i stort och även i alliansen har

²⁵⁰ Diplomatie den 24 september 2007.

²⁵¹ Portail du Gouvernement den 16 juni 2008 och Élysée den 3 april 2008b) samt Bozo, Frédéric, 2008, s. 5. Nämnvärt är att det delade fransk-tyska värdskapet i president Sarkozys ordalag, från den 3 april 2008b, är en viktig symbol: *”le symbole de l’amitié franco-allemande, de la réconciliation européenne et du partenariat transatlantique”*. Se även Élysée den 3 april 2008c).

²⁵² Intervjuer i Paris maj 2008 och Utrikespolitiska institutet den 5 september 2008 samt Le Monde.fr den 17 juni 2008c) och Élysée den 21 mars 2008.

förändrats mycket under senare år och att landets dominans och engagemang inte är detsamma varför den skulle ”skrämma” mindre.²⁵³

Det förmedlas ibland också en bild i media och i forskningen av att Frankrike överskattade andra NATO-länders förväntningar och mottagande när det sist begav sig. Det hävdas att den dåvarande ledningen trodde att det franska närmandet enbart skulle ses som positivt och att landet skulle mötas av öppna armar, därav de skarpa kraven. Besvikelsen var därför stor när dessa positiva reaktioner nästan helt uteblev. Idag talas om att mottagandet har varit gott både från andra allierade och från tjänstemän i NATO-strukturerna. Under 2007 inleddes diskussioner mellan Frankrike och flera av de allierade.²⁵⁴ Att andra stater kan få betala ett pris i och med att ännu en stat ska vara med och dela på poster framhålls dock från vissa håll. Medan andra källor pekar på att det idag finns luft i NATO:s strukturer och att det finns utrymme för de ca 8-900 franska officerare som det kan bli tal om. En annan möjlighet som har nämnts är att det skapas nya strukturer på franskt territorium.²⁵⁵

En återkommande slutsats i inofficiella källor är att den nya hållningen i förhållande till NATO främst är en symbolisk och politisk förändring snarare än en praktisk. Det blir en formalisering av vad som i realiteten redan har gällt eftersom utvecklingen snarare har varit successiv och pågått under ett tiotal år.²⁵⁶ I sammanhanget hävdas att Frankrikes särstatus efterhand har urholkats och tappat i betydelse, även om det såsom nämnts finns de som anser att den fortfarande tjänar sitt syfte.²⁵⁷ Det officiella franska huvudbudskapet gällande NATO kan i korta ordalag sammanfattas med – Vi är med och vi är aktiva. Detta är något som ofta poängteras av den politiska ledningen, oavsett om det handlar om att delta i insatser eller om att bidra till budgeten. *”L’Alliance atlantique, c’est notre alliance: La France est l’un de ses membres fondateurs et l’un de ses principaux contributeurs.”*²⁵⁸

²⁵³ Intervjuer i Paris maj 2008 och Kamp, Karl-Heinz, 2007, s. 6-7 och Bozo, Frédéric, 2008, s. 5 samt Tham Lindell, Magdalena och Berglund, Kristina, 2008, s. 22-23.

²⁵⁴ Le Monde.fr den 13 september 2007, Le Figaro den 17 juni 2008a), AFP den 18 september 2007, Michel, Leo, 2007, s. 12. Se även Tham Lindell, Magdalena och Berglund, Kristina, 2008, s. 23-24, s. 29.

²⁵⁵ Le Figaro den 17 juni 2008a), Intervjuer i Paris maj 2008 och Michel, Leo, 2007, s. 12 samt Valasek, Tomas, december 2007, s. 4.

²⁵⁶ Intervjuer i Paris maj 2008 och Réforme 03/09 april 2008 s. 1.

²⁵⁷ Intervjuer i Paris maj 2008.

²⁵⁸ Élysée den 3 april 2008b), Diplomatie den 20 september 2007c) och Intervjuer i Paris maj 2008.

Argument och motargument

Det är förvisso viktigt att framhålla att återinträdet i de integrerade militära strukturerna är en fråga som väckt viss politisk debatt i Frankrike. Frågan skär mellan olika politiska läger och kritiker finns både till höger och till vänster. Kritiken handlar om att Frankrike sällar sig till USA:s läger och riskerar att få rollen som knähund – en roll som i franska ögon traditionellt snarare har tillskrivits Storbritannien. Det handlar både om att Frankrike skulle få svårare att tala fritt och gå sin egen väg såsom landet gjorde under Irakkrisen, men också om att Frankrike i omvärldens ögon kommer att buntas samman med USA på ett icke önskvärt sätt. Kritiska röster inom socialistpartiet hävdar att ett återinträde är Sarkozys främsta mål och att detta är ett stort misstag eftersom han genom att gå i linje med Bush-administrationen väljer bort ESFP.²⁵⁹

I sammanhanget är det intressant att nämna att försvarsminister Hervé Morin i ett tal i september 2007 visserligen uttalar ett starkt stöd för en förändrad NATO-politik men samtidigt pekar på en reell risk att Frankrikes internationella ställning riskerar att urholkas och att man uppfattas som automatiskt i USA:s läger. Att Frankrike länge haft en autonom utrikespolitik och ett oberoende försvar är i hans ögon bland annat en följd av den särstatus landet har i NATO. Försvarsministern framhåller även risken att Frankrike i likhet med andra länder skulle komma att luta sig för mycket mot NATO och på sikt tappa sin oberoende försvarsförmåga.²⁶⁰

Efter att Vitboken publicerats sommaren 2008 gör vissa kritiker tolkningen av dess innehåll att de tidigt framförda förbehållen för ett franskt återinträde har tonats ned och att Frankrike nu tycks redo att återinträda till vilket pris som helst. Anmärkningsvärt är att denna kritik även hörs inom presidentens eget parti och att detta skylls på att Sarkozy skulle ha duperats av USA.²⁶¹ I media görs analysen att Frankrike tonar ned sina villkor och krav för ett återinträde i NATO som en effekt av nejjet i folkomröstningen i Irland. De bistra politiska realiteterna och insikten om att övriga medlemsstater inte är så engagerade i att bidra till stärkandet av ESFP skulle enligt detta resonemang få Frankrike att tona ned kraven för att inte riskera sitt återinträde i NATO.²⁶²

²⁵⁹ Le Monde.fr den 16 juni 2008a) och b) samt Le Figaro den 18 juni 2008b), Le Figaro den 17 juni 2008b) samt Le Monde.fr den 24 september 2007.

²⁶⁰ Ministère de la Défense den 11 september 2007.

²⁶¹ Le Monde.fr den 17 juni 2008c) och FT.com den 19 juni 2008.

²⁶² Le Monde.fr den 17 juni 2008c) och FT.com den 19 juni 2008.

Även om militären allmänt brukar anses vara mer positivt inställd till ett återinträde hörs det en del oro över vilket ekonomiskt pris Frankrike och det franska försvaret kommer att få betala när det blir dags att fylla på med officerare i NATO-strukturerna. Medan vissa hävdar att Frankrike har officerare att fylla upp med i NATO pekar andra på bristande språkkunskaper och behovet av utbildningsinsatser och, senare, utgifter i form av traktamenten osv. ”Det kan bli en chock.” En annan aspekt av detta som lyfts fram är risken för en växande känsla av olust när nedskärningar genomförs vid regementen i Frankrike samtidigt som det blir dags att bidra till NATO.²⁶³

Ett av argumenten för återinträde är såsom det framgått ovan att Frankrike lättare kan vara med och påverka förändringen av NATO. Frankrike har länge förespråkat reformer, förenklade strukturer och rationaliseringar. Frågan har fått ny aktualitet mot bakgrund av den allt mer ansträngda ekonomin i NATO:s medlemsstater. Försvarsministern pekar på det i NATO stora antalet officerare, kommittéer och högkvarter och menar att ytterligare effektiviseringar måste genomföras. Reformerna av försvarsplaneringsprocessen måste fortsätta så att den anpassas till den nya tid alliansen verkar i. Processen måste förenklas samtidigt som den ska fylla sitt syfte både vad gäller styrkegenerering till insatser och planering av framtida behov. En annan viktig fråga ur franskt perspektiv är finansieringen där man enligt försvarsministern borde kunna få till stånd en harmonisering med reglerna i EU.²⁶⁴ Andra framtidsfrågor som Frankrike anser måste lyftas är NRF, kapacitetsbrister och behovet av en gemensam doktrin för de allierade. Det kommande NATO-toppmötet 2009 beskrivs som ett lämpligt tillfälle att föra framtidsdiskussionen vidare och utvärdera de förändringar som redan har skett sedan toppmötet i Prag 2002.²⁶⁵

NATO och ESFP - Två komplementära aktörer

När det gäller relationen mellan NATO och ESFP kan det konstateras att det från franskt håll inte förespråkas någon ansvarsuppdelning. Enligt Vitboken vore det realistiskt att försöka göra en uppdelning utifrån konflikters art och intensitet. Det går exempelvis inte att tillskriva NATO ansvaret för högnivåkonflikter och låta EU ta konflikter av lägre intensitet, som stabiliseringsinsatser och återuppbyggnad, eftersom det i huvudsak är samma medel som efterfrågas och en konflikt inte utvecklar sig linjärt utan olika faser överlappar varandra. Det går

²⁶³ Intervjuer i Paris maj 2008 och Utrikespolitiska institutet den 5 september 2008 samt Newsweek den 28 juni 2008 och Michel, Leo, 2007, s. 11.

²⁶⁴ Ministère de la Défense ”*Discours du ministre à Munich*” och Portail du Gouvernement ”*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale*” s. 107. Se även Bozo, Frédéric, 2008, s. 8.

²⁶⁵ Portail du Gouvernement ”*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale*” s. 105-107.

enligt Vitboken inte heller att finna någon naturlig geografisk uppdelning. För att illustrera detta pekas på NATO:s engagemang på Balkan och EU:s engagemang i Aceh, Indonesien.²⁶⁶

Grundbudskapet är att bägge organisationerna behövs och att de inte ska konkurrera med varandra. Det finns kriser till alla. De två ska komplettera varandra utan att för den skull vara identiska och utan att släppa sitt respektive oberoende.²⁶⁷ Vad som utmärker NATO och särskiljer alliansen från EU är det kollektiva försvaret som även fortsatt ska vara en uppgift för NATO. Försvarsministern hävdar att det är artikel 5 och det kollektiva försvaret som är NATO:s grundbult.²⁶⁸ NATO har även en viktig roll att spela som länk mellan Europa och Nordamerika.²⁶⁹ EU ska samtidigt ha en fullgod förmåga och inte, som försvarsministern uttrycker det, nöja sig med att vara NATO:s civila arm. EU skiljer sig för övrigt från NATO genom sin unika uppsättning av instrument för kris-
hantering.²⁷⁰

President Sarkozy understryker också att ett starkt ESFP och ett starkt Europa, som kan säkra sitt eget försvar, inte är någon nackdel för USA utan en tillgång. USA och NATO har allt att vinna på att kunna bli avlastade av ett effektivt Europa.²⁷¹ Den franske presidenten betonar att det inte handlar om att välja mellan ett starkt ESFP eller ett starkt NATO utan att man kan få både och: *"Ce n'est pas la politique européenne de défense où l'OTAN, c'est l'OTAN, l'alliance avec les Américains et une politique de sécurité européenne autonome"*.²⁷² NATO och ESFP är i franskt hänseende två sidor av samma mynt: *"...les opposer n'a aucun sens parce que l'OTAN et l'UE sont pour nous les deux volets d'une même politique de sécurité et défense"*.²⁷³

²⁶⁶ Portail du Gouvernement *"Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale"* s. 101.

²⁶⁷ Ministère de la Défense *"Discours du ministre à Munich"* och Portail du Gouvernement *"Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale"* s. 99 och s. 102.

²⁶⁸ Ministère de la Défense *"Discours du ministre à Munich"* och Portail du Gouvernement *"Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale"* s. 101.

²⁶⁹ Portail du Gouvernement *"Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale"* s. 102.

²⁷⁰ Ministère de la Défense *"Discours du ministre à Munich"*.

²⁷¹ Diplomatie den 24 september 2008 och Diplomatie den 20 september 2007c). Se även Portail du Gouvernement *"Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale"* s. 102.

²⁷² Élysée den 10 juli 2008 och Élysée den 26 mars 2008b).

²⁷³ Ministère de la Défense *"Discours du ministre à Munich"* och Portail du Gouvernement *"Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale"* s. 99 samt Élysée den 18 januari 2008.

Framtiden för NATO – Ingen gränslös utveckling

När det gäller NATO:s utveckling är framtida utvidgningar en viktig fråga. Allmänt kan sägas att Frankrike är mer positivt inställd till utvidgningen av NATO, än vad som fallet gällande utvidgning av EU. Det kan konstateras att president Sarkozy uttalar sig positivt om den pågående utvidgningen av NATO. Han välkomnar Kroatien och Albanien medlemskap samtidigt som han framhåller sin åsikt att Georgien och Ukraina på sikt, när de är politiskt redo, ska beredas plats.²⁷⁴ Ur ett franskt perspektiv är det dock viktigt att någonstans avgränsa alliansens upptagningsområde och att redan nu ta diskussionen om var gränserna går. Frankrike motsätter sig en utveckling som skulle kunna leda till vad som brukar kallas ”*global NATO*” vilket skulle kunna leda till konkurrens med FN och en tydlig uppdelning av världen i ”vi” som är med mot de ”andra” som står utanför.²⁷⁵

²⁷⁴ Élysée den 3 april 2008b) och Élysée den 3 april 2008c) En förekommande tolkning är dock att Nicolas Sarkozy i grund och botten är emot NATO-medlemskap för Georgien och Ukraina, se bl.a. Le Monde.fr den 12 september 2007.

²⁷⁵ Intervjuer med forskare och tjänstemän i Paris maj 2008, Ministère de la Défense ”*Discours du ministre à Munich*” och Défense et Sécurité Internationale nr 24 mars 2007 s. 42. För mer om fransk syn på framtida utvidgning se Portail du Gouvernement ”*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale*” s. 105 och Le Monde.fr den 12 september 2007 samt Bozo, Frédéric, 2008, s. 8-9.

4 Slutsatser

Det övergripande syftet med rapporten har varit att analysera fransk utrikes- och säkerhetspolitik efter maktskiftet. Efter att i föregående kapitel ha gjort en genomgång av vilka prioriteringar Frankrike traditionellt har gjort och vilka prioriteringar landet gör idag fokuseras i slutsatserna på förändringarna som sådana och konsekvenserna av dessa.

4.1 *Une rupture?* – Komparativ analys

Avsikten är här att genom en komparativ analys av innehållet i de bakåtblickande avsnitten och innehållet i de avsnitt som beskriver nuläget få fram en bild av huruvida det har skett en påtaglig förändring av politiken eller inte. Att enkelt och entydigt fastställa detta är dock inte utan svårighet. Ofta har politiken ändrat sig i vissa delar medan den i andra delar har varit konstant. En annan svårighet är att det i vissa fall kan ha varit en successiv förändring av politikens innehåll under en längre tid och att den nya ledningen kanske har accelererat och konkretiserat en omsvängning utan att nödvändigtvis ha initierat den. Det är därför viktigt att påminna om att syftet inte varit att identifiera *vad* som drivit fram en förändring eller att exakt tidsbestämma *när* den skett.

Inledningsvis är det intressant att nämna några ord om de två personer som i mångt och mycket står i fokus för jämförelsen. Även om det förvisso är Frankrike som är studieobjekt för kroppsligas landet i många avseenden av presidenten, i det aktuella fallet, Jacques Chirac och Nicolas Sarkozy. Det är uppenbart att det med den nye presidenten har skett en generationsväxling i Élyséepalatset. Det handlar givetvis om ålder och bakgrund men det är också en fråga om personlighet och stil.

Förändringen på presidentposten får, om man bortser från sakfrågor, genomslag i form av en annan retorik, en annan ton och en ny intensitet. Jacques Chirac hade på sin tid en förkärlek för historiska referenser i sina tal. Historiens tyngd, tidigare erfarenheter och Frankrikes unika ställning var återkommande budskap. Den nye presidenten har hellre blicken riktad framåt och talar hela tiden om rörelse och förändring. En otålighet lyser igenom. För att hårdra det kan man hävda att medan Chirac talade om arvet Frankrike hade att förvalta, vill Sarkozy bryta med det gamla och gå vidare. Ytterligare en skillnad, och som fransmännen tycks ha haft svårt att fördrå, är att privatpersonen Nicolas och presidenten Sarkozy sammanblandats. Steget uppfattades som alltför stort mellan den upphöjde president de varit vana vid, till den nyskilde joggande presidenten i pilotglasögon.

När det gäller EU kan det konstateras att EU även fortsatt, i linje med traditionell fransk politik, har mycket hög prioritet. EU beskrivs som ett nödvändigt verktyg för länderna i Europa att möta hot och utmaningar. Även om den inte helt har försvunnit är det däremot påtagligt att den nya ledningen valt att tona ned en faktor som traditionellt varit mycket framträdande i franska politiska beskrivningar av drivkrafter och mål för den europeiska integrationen. Det handlar om den tidigare så vanligen förekommande beskrivningen av EU som en balanserande kraft i förhållande till USA. Det behöver visserligen inte betvivlas att Frankrike fortfarande vill att EU ska vara en fullfjädrad stormakt inom alla områden, men detta ställs snarare i relation till världen som helhet och till EU-medlemmarnas väl och ve än specifikt i relation till USA. Stormaktsambitionerna uttrycks för övrigt inte heller lika ofta som tidigare.

Vad gäller Frankrikes roll i EU har det skett en förändring till följd av folkomröstningen 2005. Sedan tre år tillbaka har Frankrike befunnit sig i en för landet unik situation, utan jämförelse med vad som gällt under hela EU-historien. Traditionellt har Frankrike beskrivits som ett av de mest EU-centrerade länderna och haft en naturlig ledarroll. Det egna budskapet har varit att förväntningar vilar på Frankrikes axlar och att landet i egenskap av grundarland och en global stormakt med universella värderingar haft ett särskilt ansvar i EU. Sedan folkomröstningen 2005 har Frankrike dock tonat ned denna traditionella bild. Den nya ledningen vill visserligen ta nya tag och bevisa sin plats i EU och sitt engagemang – något som tidigare har varit något naturligt och självklart. Men den uttalade ambitionen är att det ska ske med något högre grad av lyhördhet både till den egna befolkningen och till andra länder. Det tycks inte heller vara lika angeläget att lyfta fram landets historiska roll och att rida på gamla meriter i EU-sammanhang. Även om sådana referenser förekommer är de långt ifrån lika vanliga som tidigare. Istället betonas framåtblickande resonemang och de nya förutsättningar som EU:s medlemmar har att förhålla sig till - efter nejjet, efter utvidgningen och i och med globaliseringen.

Differentiering, ett EU med olika konstellationer och i olika hastigheter var länge en fransk vision av hur samarbetet borde utvecklas på längre sikt. Resonemangen gick ut på att de som ville gå snabbare och längre fram inte skulle bromsas av de som hade andra prioriteringar. Den nya ledningen uttrycker däremot att EU i första hand bör gå framåt tillsammans. Hela familjen om 27 medlemsstater behövs för att EU ska bli starkt, effektivt och trovärdigt. Det är dock viktigt att inte dra alltför långtgående slutsatser gällande detta budskap. Det är snarare så att det ska ses mot bakgrund av den franska ordföranderollen och viljan att vara en enande faktor. Även om Frankrike säkerligen ytterst vill se ett samlat EU enligt logiken ju fler desto starkare, så kommer landet även framöver att välkomna

initiativ i en mindre krets av länder, inom ramen för EU, så att framsteg och utveckling möjliggörs, exempelvis på materielsidan.

Ytterligare en faktor i landets nya linje i EU är att synen på den traditionella huvudpartnern, Tyskland, har förändrats. De två länderna har liksom tidigare regelbundna kontakter, gör gemensamma utspel och tar initiativ tillsammans, men samtidigt lyfts i synnerhet från franskt håll behovet av en bredare bas fram. Dessa tankegångar hördes även ibland i början av 2000-talet men i och med att det absolut överskuggande budskapet då var den fransk-tyska motorn så var trovärdigheten lägre. Det kan också noteras att de länder som främst figurerade i dessa sammanhang var Beneluxländerna, medan det nu talas om Italien och Spanien. Men även länderna i Öst- och Centraleuropa som Polen lyfts fram som viktiga samarbetspartners och inspirationskällor. Detta står i stark kontrast mot budskapet i början av 2000-talet när det från Frankrikes håll kunde skönjas en viss oro över den då förestående utvidgningen österut. Idag hörs inte längre något tal om att dessa länder är andra klassens EU-medlemmar, vilket Jacques Chirac lät antyda på sin tid genom att ställa dem i kontrast till de mer erfarna grundarländerna.

När det gäller utvecklingen av EU kan det konstateras att den fortsatta utvidgningen av EU har varit en återkommande fråga under det gångna året. Det fortsätter att finnas en skepsis kring utvidgningen hos den franska befolkningen. När det hos den förra ledningen talades om ett dolt motstånd, om än ibland illa dolt, så har president Sarkozy varit mycket tydlig när det gäller sin syn på Turkiets medlemskapsansökan. Som det redan nämnts har dock presidenten delvis tonat ned sitt mest öppna motstånd efter hand. Detta skulle kunna vara en effekt av landets ordförandeskap och en vilja att inför denna period inte driva en fråga som är så kontroversiell. Detta motsägs dock av att presidenten inte har dragit sig för att i andra frågor talat fritt även när det rört upp känslor. Det troliga är att det inte rör sig om någon omsvängning i sak utan snarare om taktik.

I övrigt kan konstateras att Frankrike successivt har förändrat sin syn på EU:s beslutsprocess och gått från att vara i det närmast strikt förespråkare av enhällighet till att öppet välkomna ökade inslag av majoritetsbeslut men även nya former av samarbeten som poolning av försvarsresurser och till och med specialisering. Frankrike vidhåller dock sin syn på EU som ett samarbete där staterna utgör det viktigaste inslaget. I likhet med de Gaulle, och dennes efterträdare, vill Nicolas Sarkozy inte att EU utvecklas till någon superstat. Frankrike motsätter sig också idéer om ett överstatligt EU-försvar.

ESFP behåller även idag sin ställning som ett av Frankrikes mest prioriterade politikområden. Argumenten går liksom tidigare ut på att EU behöver en egen fullgod förmåga för att med trovärdighet värna sin egen säkerhet och kunna bidra

till internationell fred och säkerhet. Däremot tycks det som om den nya franska ledningen, precis som när det gäller EU som helhet, har tonat ned det tidigare budskapet om ESFP som ett verktyg för att uppnå balans, i synnerhet i relation till USA och NATO. Detta är emellertid troligare utslag för pragmatism och en praktisk hållning snarare än någon ideologisk omsvängning. Budskapet fick helt enkelt en alltför negativ klang i andras öron. Det långsiktiga målet om ett starkt ESFP som ett fullvärdigt komplement till NATO finns dock kvar.

I början av 2000-talet präglades de politiska deklARATIONERNA om ESFP ofta av frustration och irritation. Frustration över att framstegen var så få och att utvecklingen gick så långsamt. Irritation över att andra länder inte satsade på att utveckla sin nationella försvarskapacitet och över att de inte hade insett att EU kunde bli en stormakt. Nu läggs inte längre fokus i deklARATIONERNA lika ofta på bristerna och hindren för ESFP:s utveckling. Oftare talas om att EU redan är en global spelare och att EU på många sätt redan bidrar till internationell fred och säkerhet. I flera deklARATIONER sammanfattas utvecklingen och det framhålls att EU har genomfört ett stort antal insatser, att länderna har enats om en gemensam säkerhetsstrategi, att de har en unik bredd av instrument osv. Blicken är även inom detta område samtidigt riktad framåt. Det är enligt Frankrike hög tid att ta nästa steg, bli än mer effektiv och förbättra kapaciteten ytterligare. Lissabonfördraget beskrivs som ett viktigt medel men även försvarsindustrisamarbeten. Det hinder som kvarstår är ur franskt perspektiv framför allt oviljan hos medlemsstaterna att verkligen satsa på en förbättring av kapaciteten. Det tidigare så ofta framträdande hindret i form av misstro mot Frankrike och franska avsikter hoppas man i stor utsträckning, åtminstone för tillfället, ska vara avvärjt i och med Frankrikes närmande till USA och NATO.

Relationen till USA skulle kunna vara ett av de utrikespolitiska områden där det tydligast kan talas om en omsvängning. Eller? Den nya ledningen beskriver det själv som om den genomför en medveten förändring av de transatlantiska förbindelserna. Den vill göra upp med gamla bilder av anti-amerikanism och, som Sarkozy uttrycker det, en gång för alla vinna USA:s hjärta tillbaka. Det är dock inte så enkelt som det kan synas att kalla det för en omsvängning. Vad som är tydligt, förutom det uttalade budskapet om en förnyad relation, är att det finns en ny form av hjärtlighet. Men i många avseenden är mycket i princip detsamma som tidigare. Även Chirac talade på sin tid om den nära relationen och det ömsidiga behovet länderna emellan. Även Chirac tackade för stödet under andra världskriget och beskrev de historiska banden mellan länderna. Sarkozy understryker i likhet med Chirac att Frankrike inte vill lägga sig platt inför USA utan stå upp för sin åsikt även om den går i strid med USA:s. Skillnaden ligger snarare i att Jacques Chirac försökte kombinera tal om det europeiska stormaktsbygget och fransk storhet med tal om fransk lojalitet med USA. Medan Nicolas Sarkozy

i sina deklamationer inför en amerikansk publik avstår från att lika starkt ge uttryck för sådana idéer som i amerikanska öron lätt kan uppfattas som irriterande och typiskt franska i en negativ bemärkelse. Det är retoriken och förpackningen som har förändrats snarare än innehållet. Därtill kommer att den förre presidenten inte lika tydligt, som den nuvarande, beskrev landets hemvist i den västerländska världen utan var mer otydlig på denna punkt. Landets särstatus i NATO spädde ytterligare på bilden av en särling.

När det sedan gäller NATO har det de facto skett en förändring i och med att det idag finns en uttalad ambition att återinträda i de integrerade militära strukturerna. Någon sådan avsikt har inte uttalats sedan mitten av nittio-talet. Den förra ledningen underströk visserligen att NATO hade en roll att spela för det kollektiva försvaret men lyckades genom sin bibehållna särstatus parat med sitt tal om balans inte övertyga om sin lojalitet och framför allt inte nå ut med bilden av Frankrike som en aktiv NATO-medlem. Den nya ledningen uttrycker att det finns ett behov av NATO och att Frankrike till fullo vill delta i alliansen för att öka sitt inflytande och sin roll. Det är dock viktigt att understryka att inte heller detta tycks handla om någon stor ideologisk omsvängning eller om en ny syn på alliansen eller på USA. Frankrike vill fortfarande inte ha ett NATO dominerat av USA utan vill se en jämbördig relation mellan Europa och USA. Frankrike förespråkar, i likhet med tidigare, reformer av NATO och vill att ESFP fortsätter att stärkas och utvecklas.

Slutligen några ord om relationen mellan Frankrike och Storbritannien. Det är tydligt att budskapet i de officiella deklamationerna i det närmaste är identiskt med tidigare. Nu som då betonas att det är en viktig relation och att Frankrike vill se ett nära samarbete, både inom ramen för EU men också bilateralt och i internationella forum som FN:s säkerhetsråd. Nu som då talas om en frustration i Frankrike över att Storbritannien är alltför passiv i EU i allmänhet och i synnerhet när det gäller ESFP. Det är samtidigt tydligt att det på det personliga planet bör finnas större möjligheter till att dra jämt än på Chiracs och Blairs tid då oenigheten ofta var stor och relationen tidvis frostig. Idag är det snarare brittiska inrikespolitiska hänsyn som kan sätta hämsko på relationen och på Storbritanniens engagemang i EU. Bättre förutsättningar bör finnas för länderna att samarbeta kring internationella frågor, som reformeringen av FN:s säkerhetsråd och G8, där samsynen är större.

4.2 *Et puis?* - Konsekvensanalys

Avsikten med detta avsnitt är att mot bakgrund av vad som framkommit i ovanstående jämförelse diskutera möjliga konsekvenser och effekter av dagens politik och av eventuella förändringar. Vilka kan konsekvenserna bli för Frankrike, för EU och för ESFP? Hur påverkas relationen till USA och Storbritannien? Och vilka blir effekterna för NATO? Det handlar här både om att diskutera den närmaste framtiden och på längre sikt. Det är samtidigt viktigt att understryka att Frankrikes agerande och politik långt ifrån är den enda faktor som styr utvecklingen och eventuella konsekvenser. Den inrikespolitiska situationen i Storbritannien, USA:s nya president, den fortsatta fördragsprocessen i EU och en påtaglig förändring av hotbilden är exempel på andra faktorer som skulle kunna ha betydelse. Därtill kommer självklart att det alltid är svårt att blicka framåt och spekulera om framtiden.

Ett aktivt Frankrike som är tillbaka i EU med ny energi, och kanske i betraktarens ögon uppvisar något som kan tolkas som en ny lyhördhet, borde kunna få positiva återverkningar för EU som helhet och för ESFP. Därtill kommer en ny öppenhet för breda lösningar och den positiva inställningen till samarbeten med fler länder utanför den traditionella inre cirkeln. Frankrikes roll i tillkomsten av Lissabonfördraget och förhandlingarna som föregick beslutet är exempel på detta. Frankrike skulle därmed ha goda möjligheter att åter ikläda sig den traditionella rollen av motor och initiativtagare i EU men med en större bas än tidigare. Ytterligare en faktor att ta med i beräkningen är den svaga franska ekonomin som inom vissa områden, som försvarsmateriel, kan vara en faktor som accelererar utvecklingen genom att mer av samarbete i EU blir nödvändigt för att nå de mål som landet satt upp. Det bör även nämnas att det i nuläget råder en unik situation med en gynnsam kontext där inget land aktivt söker att underminera ESFP - till och med USA är positivt - vilket skulle kunna ha en gynnsam effekt på ESFP.

Parallellt som dessa positiva tecken finns det dock annat som ökar osäkerheten. Den nya franska ledningen har visat att den inte drar sig för att driva sin linje och uttrycka kritik även i frågor där den står relativt isolerad vilket i sin tur irriterar både andra medlemsstater och EU:s institutioner. Det har bl.a. handlat om frågor som den europeiska centralbanken och den irländska folkomröstningen. Nämnvärt är att president Sarkozy inte har dragit sig för att tala fritt även under det franska EU-ordförandeskapet då han annars uttryckt sin ambition att undvika diskussion och schismer och istället fokusera på de gemensamma värdena och få konkreta resultat. Irritation och tal om fransk arrogans har redan börjat höras igen, vilket givetvis går stick i stäv med den förmedlade bilden av ny pragmatism och lyhördhet. Möjligen skulle Frankrike på detta sätt åter kunna hamna i en sits

då landet blir en broms för den utveckling man förespråkar. Det kan också sättas ett frågetecken för hur långt Frankrike i realiteten är berett att gå inom områden som poolning och specialisering. Det nationella oberoendet är och har traditionellt varit en nyckelingrediens i fransk syn på försvaret och försvarssamarbete.

Vad gäller relationen till Tyskland har denna gått upp och ner och varierat i intensitet över åren. Att relationen i nuläget inte är av det mest hjärtliga och intensiva slaget är således inget anmärkningsvärt. Den mest troliga utvecklingen är också att man även denna gång tar tag i saken och ser till att hålla lågan vid liv. Vad som nu ändå kan sägas vara nytt är den generationsväxling hos ledarna som skett och som gör att de inte längre ser riktigt samma trängande behov av ett samarbete som sina företrädare. Både på grund av att historien kommer allt längre bort men också på grund av att den exklusiva relationen och den fransk-tyska motorn spelar mindre roll i det utvidgade EU än tidigare. Möjligen skulle detta i sin tur kunna göra relationen än mer känslig för schismer och få länderna att i större utsträckning gå egna vägar. De två länderna har traditionellt gärna löst sina meningsskiljaktigheter internt och inte, mer än i undantagsfall, gjort dem till en EU-fråga.²⁷⁶ Ytterligare en faktor att påminna sig om är att det fransk-tyska samarbetet inom EU inte främst har utmärkts av sammanfallande synsätt, utan att det snarare handlat om komplementära än identiska intressen och en förmåga att kompromissa. Om kompromissandet byts ut mot mer av öppen konflikt påverkas hela EU och vi kan få en situation där läger ställs mot läger.

När det gäller den återupprättade relationen till USA är det tydligt att Frankrike, precis som den franske presidenten hoppas, kan vinna i inflytande såväl globalt som i EU och i NATO. USA är givetvis en mäktig vän att ha vid sin sida och ger dessutom Frankrike ökad trovärdighet i mångas ögon som tidigare har betvivlat fransk lojalitet med USA. Samtidigt kan Frankrike i delar av världen få betala ett pris för sin återupprättade relation med USA. Det finns en risk att Frankrike tvärtom skulle förlora i anseende hos en del länder som har beundrat och beaktat Frankrike som en oberoende röst och som fruktar att landet nu ska tappa denna roll. Bland mer USA-kritiska länder finns det säkerligen också en tendens att per automatik bunta samman Frankrike med USA. Denna risk ska samtidigt inte överdrivas eftersom Frankrike visserligen stod upp mot USA i fråga om Irak men i andra frågor stått bakom USA. Frankrike deltar exempelvis i kriget mot terrorism och insatser i Afghanistan sedan flera år. Bilden av Frankrike som en lojal partner är således inte helt ny.

²⁷⁶ Se exempelvis EU-toppmötet i Nice december 2000 som av de dåvarande ledarna beskrevs som det första tillfälle då de inte lyckats överbrygga meningsskiljaktigheter och istället vädrade skiljelinjerna inför öppen ridå, Sundberg, Anna, 2003, s. 71.

Det verkliga testet av den transatlantiska relationen, och beviset för om det är en hållbar nystart eller ej, kommer att komma vid nästa stora fråga där ländernas åsikter går isär. Kommer Sarkozy då att hålla fast vid sitt tal om oberoende och stå upp för sina värderingar även om de inte sammanfaller med USA:s? Kommer USA att acceptera detta utan att hänfålla åt traditionella anklagelser om anti-amerikanism? Tar man sig igenom situationen med relationen i behåll eller får man än en gång börja om? Även om det är svårt att sja om framtiden och hur länder kan agera i en hypotetisk tvist är det högst sannolikt att den franske presidenten kommer att välja att ta strid för sin linje. President Sarkozy har redan visat sin vilja att lyfta på stenar och inte dra sig för diskussion utan tvärtom sett det som ett sundhetstecken. Det kan även spela en roll att han inte har valt att närma sig USA av ideologisk övertygelse, så mycket som av praktiska och pragmatiska skäl. Franska intressen och EU har givetvis högre prioritet för Frankrike. Det finns dessutom ett mycket högt inrikespolitiskt pris att betala. En fransk president får inte uppfattas som underdånig USA. För president Sarkozy skulle det därför vara ytterst viktigt att bevisa att han trots sin nya relation med USA inte böjer sig och att ingen kan betvivla vare sig hans eller Frankrikes oberoende.

Det franska närmandet till NATO och i slutändan ett formellt återinträde i de integrerade militära strukturerna kan komma att medföra en nytändning även av NATO. I och med att Frankrike som under decennier har vänt delar av alliansen ryggen väljer att förnya sin roll i strukturerna kan alliansen få ny trovärdighet. Det blir en bekräftelse av att alliansen fortfarande räknas. Vill man vara negativ kan man fråga sig om detta är eftersträvansvärt för ett land som i grund och botten prioriterar ESFP-samarbetet, men vill man anta ett mer positivt synsätt kan det hävdas att det ger Frankrike möjligheten att vara med och forma utvecklingen av alliansen i en riktning som passar Frankrike. I sammanhanget kan konstateras att Frankrike genom sin nya ställning och sin nya inställning stärker upp den europeiska flanken i NATO så att jämvikten ökar, vilket för övrigt har varit ett franskt önskemål under decennier.

Det är också mycket tänkbart att en tydligare lojalitet mot NATO ökar Frankrikes trovärdighet och att landet därmed slipper att ifrågasättas. Detta kan, precis som president Sarkozy uttryckt förhoppning om, föda *goodwill* som kan spilla över på ESFP så att intresset från andra mer skeptiska länder kan växa. En del menar för övrigt att detta har blivit fallet under det dryga år som gått sedan de första uttalandena om ett återinträde hördes och att det bland annat fått konkret genomslag i USA:s mer positiva uttalanden om ESFP.²⁷⁷ Det skulle även kunna hävdas att det franska närmandet till NATO banar väg för förbättrade EU-NATO rela-

²⁷⁷ Élysée den 3 april 2008b). Se även Kamp, Karl-Heinz, 2007, s. 6-7.

tioner i allmänhet eftersom Frankrike tidvis både utgjort och uppfattats som ett hinder. Samtidigt bör detta inte överdrivas eftersom det i nuläget mer påtagliga hindret i form av Cypern-Turkietproblematiken förblivit olöst.

När det gäller Frankrikes position i NATO och hur bestående en nytändning kan bli är det beroende av vilken politik Frankrike väljer att driva när landet väl är på plats i NATO. Kommer Frankrike att alltför hårt driva på om ett självständigt ESFP kan det även framledes komma att bli slitningar och förnyad misstro.

De mer praktiska konsekvenserna av ett franskt återinträde kommer troligen inte att vara särskilt märkbara i jämförelse med dagens situation. Rent numerärt kommer visserligen Frankrike att öka sin närvaro i NATO-strukturerna med flera hundra officerare, varav en del kan förmodas få relativt höga poster. Frankrike kan därmed samtidigt som man avsåger sin särstatus få ett större inflytande, både rent formellt genom sin oreserverade närvaro och ökade numerär, men också genom att landet placeras mer i centrum. Det lär dock inte handla om några större effekter och förändringar för NATO. Frankrike deltar redan idag i stor utsträckning och i alla avseenden. Mottagandet av det franska närmandet har dessutom varit gott från de allierade och det tycks inte finnas någon större oro för att Frankrike ska komma att ta plats på bekostnad av någon annan. Tongångarna kan visserligen komma att ändras när förhandlingarna konkretiseras och det kan bli tal om justeringar av de befintliga strukturerna. Samtidigt är villigheten att acceptera Frankrike större idag än om man jämför med situationen i mitten på nittioalet då Frankrike senast närmade sig NATO. Då var NATO mer sammanhållet än i dagsläget. Nu är USA:s ställning i alliansen inte lika stark och reformviljan hos fler länder större.

När det gäller de krav och villkor som Frankrike har ställt upp för ett eventuellt återinträde är de till sin natur mycket olika vilket kan komma att få vissa konsekvenser. Kravet på synlighet i strukturerna är förvisso mätbart vilket möjliggör en bedömning av när det kan anses vara uppfyllt. Det andra kravet, om att ESFP ska stärkas, är däremot mer allmänt formulerat och frågan är vad Frankrike i realiteten menar med detta krav. Och kanske än viktigare, när kan det anses vara uppfyllt? Även om detta krav säkerligen analyseras och konkretiseras i slutna förhandlingar så kan det medföra konsekvenser för den inrikespolitiska debatten och trovärdigheten. Det kan bli svårt att för hemmaopinionen påvisa att kraven har uppfyllts och redan nu kritiserar den nya ledningen för att efterhand ha tonat ned villkoren. Sammantaget är detta en känslig fråga som skulle kunna få återverkningar inrikespolitiskt men även pressa Frankrike till att antingen ställa än mer tydliga krav på övriga EU-medlemmar och deras satsning på ESFP eller att tvärtom tona ned kraven om man gör bedömningen att gensvaret inte är tillräckligt.

I sammanhanget har det även hörts viss oro i Frankrike över att Storbritannien indirekt, genom sin passivitet i EU och ESFP, skulle orsaka att det franska kravet inte blir uppfyllt och Frankrikes återinträde i NATO därmed blir mer osäkert. Detta kan, vid sidan om behovet av en bredare maktbas för landet, också vara en förklaring till att Frankrike i ESFP-sammanhang talar om fler länder som viktiga samarbetspartners. Landet inser att det inte kan hänga upp sitt favoritprojekt på ett land som inte helt är med i matchen, sin stora militära kapacitet till trots. Vinner EU-kritiska Tories i nästa brittiska val kommer med största sannolikhet den fransk-brittiska relationen påverkas mycket märkbart. Mycket talar för att Frankrike då inte längre kommer att besväras av ett passivt Storbritannien utan av ett Storbritannien som aktivt bromsar EU:s utveckling och ESFP:s framsteg.

Avslutningsvis, några sammanfattande reflektioner om de 17 månader som Nicolas Sarkozy och den nya regeringen styrt landet. Det har varit en händelserik period där den nya ledningen har låtit budskapet från valrörelsen om ett brott med det gamla genomsyra mycket av reformarbetet, såväl inrikespolitiskt som utrikespolitiskt. Det vore dock en överdrift att hävda att Nicolas Sarkozy helt brutit med det gamla, samtidigt vore det en underdrift att påstå att allt är sig likt. Sanningen är någonstans däremellan. Nu återstår nästan fyra år då man med en majoritet i parlamentet i ryggen kan fortsätta att driva sin politik. Om presidenten orkar att hålla ångan uppe kan vi förvänta oss många nya utspel som inte låter någon betvivla att Frankrike är tillbaka.

Källförteckning

Skriftliga källor

AFP den 18 september 2007 "*NATO's door open for French return but at what price?*"

www.iiss.org/whats-new/iiss-in-the-press/press-coverage-2007/september-2007
den 19 februari 2008

Aggestam, Lisbeth, 2004, "A european foreign policy? – Role conceptions and the politics of identity in Britain, France and Germany" Stockholms universitet, department of Political Science

Aggestam, Lisbeth, 2006, "*What role for the EU in security and defence? British, French and German views of the ESDP*" Utrikespolitiska institutet, september 2006

Barysch, Katinka, juni/juli 2007, "*Sarkozy, secularism and Turkey's European future*" CER Bulletin, issue 54 www.cer.org.uk/articles/54_barysch.html den 19 februari 2008

BBC News den 6 maj 2007 "*The new face of France under Sarkozy*" www.newsvote.bbc.co.uk den 19 februari 2008

BBC News den 8 februari 2008 "*Profile: Nicolas Sarkozy*" www.newsvote.bbc.co.uk 6 maj 2008

Bozo, Frédéric, 2008, "*Alliance atlantique: la fin de l'exception française?*" Document de travail, Fondation pour l'Innovation Politique, februari www.fondpol.org

Centre for European Reform juli 2008 "*The CER guide to the French Presidency*" Briefing Note

Charillon, Frédéric (red.), 2001, "Les politiques étrangères – ruptures et continuités", La Documentation Française: Paris

Courrier International den 9 maj 2007a) "*Non, Sarkozy n'est pas un libéral!*" www.courrierinternational.com/imprimer.asp?obj_id=73704 den 24 april 2008

Courrier International den 9 maj 2007b) "*Sarkozy décroche le mandat du changement*" www.courrierinternational.com/imprimer.asp?obj_id=73620 den 24 april 2008

Courrier International den 6 mars 2008 "*Ne l'enterrez pas trop vite*" nr 905 www.courrierinternational.com/imprimer.asp?obj_id=83240 den 24 april 2008

Courrier international den 17-23 april 2008a) *"Hansel et Gretel avancent à tâtons"* s. XXXI nr 911

Courrier international den 17-23 april 2008b) *"La folie Sarkozy"* nr 911

Défense et Sécurité Internationale nr 24 mars 2007 *"La politique de défense selon Nicolas Sarkozy"* s. 40-42

Diplomatie den 24 juni 2007 *"Joint press conference given by M. Bernard Kouchner, Minister of Foreign and European Affairs, and Ms Condoleezza Rice, US Secretary of State"* www.diplomatie.gouv.fr den 21 september 2007

Diplomatie den 24 juli 2007 *"Discours du Secrétaire d'Etat chargé des Affaires européennes, M. Jean-Pierre Jouyet"* www.diplomatie.gouv.fr den 9 maj 2008

Diplomatie den 27 augusti 2007 *"Lettre de mission de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République, adressée à M. Bernard Kouchner, ministre des Affaires étrangères et européennes"* www.diplomatie.gouv.fr/fr/article-imprim.php3?id_article=53421 den 20 september 2007

Diplomatie den 28 augusti 2007 *"XVème conférence des ambassadeurs, discours de M. Jean-Pierre Jouyet"* www.diplomatie.gouv.fr den 16 oktober 2007

Diplomatie den 20 september 2007a) *"Déplacement aux États-Unis, entretien du Ministre des Affaires étrangères et européennes, M. Bernard Kouchner, avec la radio 'National Public Radio'"* www.diplomatie.gouv.fr den 25 september 2007

Diplomatie den 20 september 2007b) *"Déplacement aux États-Unis, discours du Ministre des Affaires étrangères et européennes, M. Bernard Kouchner, devant la Communauté française"* www.diplomatie.gouv.fr den 25 september 2007

Diplomatie den 20 september 2007c) *"The United States, France, and Europe in an uncertain world"* www.diplomatie.gouv.fr den 25 september 2007

Diplomatie den 24 september 2007 *"Interview de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République, accordée au New York Times"* www.diplomatie.gouv.fr/fr/article-imprim.php3?id_article=54260 den 25 september 2007

Diplomatie den 23 januari 2008 *"Voeux de M. Jean-Pierre Jouyet, Secrétaire d'État chargé des Affaires européennes, aux Français de Bruxelles"* www.diplomatie.gouv.fr/fr/article-imprim.php3?id_article=58675 den 9 maj 2008

Diplomatie den 26 februari 2008 *"Déplacement à Bruxelles, intervention du M. Jean-Pierre Jouyet, devant le "Think Tank" "The Centre" – Extraits"* www.diplomatie.gouv.fr den 9 maj 2008

Diplomatie den 24 april 2008 "*Deplacement en Allemagne, discours du Ministre des Affaires Étrangères et Européennes, M. Bernard Kouchner, à l'Université Humboldt*" www.diplomatie.gouv.fr den 9 maj 2008

Diplomatie den 13 maj 2008 "*Point de presse conjoint de M. Bernard Kouchner et de M. Jean-Pierre Jouyet*" www.diplomatie.gouv.fr

Diplomatie den 11 juli 2008 "*Remise du Livre blanc sur la politique étrangère et européenne de la France à M. Bernard Kouchner*" www.diplomatie.gouv.fr/fr/article-imprim.php3?id_article=64433 den 15 augusti 2008

Diplomatie Printemps 2008 "*Entretien de M. Jean-Pierre Jouyet avec 'La revue internationale et stratégique'*" www.diplomatie.gouv.fr/fr/article-imprim.php3?id_article=63302 den 12 juni 2008

DN den 6 maj 2008 "*Ny koll på Frankrike*" www.dn.se den 6 maj 2008

E24.se den 5 oktober 2007 "*Europa i otakt*" www.e24.se den 16 oktober 2007

Élysée "*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale – Dossier de Presse*" http://www.elysee.fr/documents/index.php?lang=fr&mode=view&cat_id=8&press_id=1512

Élysée "*Entretien de Monsieur le Président de la République au Figaro*"

Élysée den 16 maj 2007 "*Déclarations de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République, et de Mme Angela Merkel, Chancelière de la République fédérale d'Allemagne lors de la rencontre franco-allemande*" www.elysee.fr/elysee/root/bank/print/77013.htm den 14 september 2007

Élysée den 23 maj 2007 "*Point de presse conjoint de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République, et de M. José-Manuel Barroso, Président de la Commission Européenne, à l'issue du déplacement à Bruxelles*" www.elysee.fr/elysee/root/bank/print/77289.htm den 14 september 2007

Élysée den 8 juni 2007 "*Point de presse de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République, à l'issue de l'entretien avec M. Tony Blair, Premier Ministre de Grande-Bretagne, lors du Sommet du G8*" www.elysee.fr

Élysée den 23 juni 2007 "*Conférence de presse finale de M. Nicolas Sarkozy Président de la République à l'issue du Conseil européen*" www.elysee.fr

Élysée den 2 juli 2007 "*Allocution de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République, à l'occasion de la grande réunion publique sur le thème de l'Europe*" www.elysee.fr/elysee/root/bank/print/78984.htm den 14 september 2007

Élysée den 20 juli 2007 "*Conférence de presse conjointe de M. Nicolas Sarkozy Président de la République, et de M. Gordon Brown, Premier ministre du Royaume-Uni*" www.elysee.fr/elysee/root/bank/print/79140.htm den 14 september 2007

Élysée den 27 augusti 2007a) "*Allocution de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République, à l'occasion de la conférence des Ambassadeurs*" www.elysee.fr/elysee/root/bank/print/79272.htm den 14 september 2007

Élysée den 27 augusti 2007b) "*Lettre de mission de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République, adressée à M. Bernard Kouchner, ministre des Affaires étrangères et européennes*"

Élysée den 24 september 2007 "*Interview du Président de la République The New York Times*" www.elysee.fr

Élysée den 6 november 2007a) "*Allocution de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République Française, à l'occasion du dîner offert par M. George W. Bush, Président des États-Unis d'Amérique et Mme Laura Bush*" www.elysee.fr

Élysée den 6 november 2007b) "*Allocution de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République Française, à l'occasion de la rencontre avec les membres du French-american Business Council (FABC)*" www.elysee.fr

Élysée den 6 november 2007c) "*Discours de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République Française, devant la Communauté Française, ambassade de France, Washington*" www.elysee.fr

Élysée den 7 november 2007a) "*Conférence de presse conjointe de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République Française et de M. George W. Bush, Président des États-Unis d'Amérique*" www.elysee.fr

Élysée den 7 november 2007b) "*Speech by M. Nicolas Sarkozy, President of the Republic, before the Congress of the United States of America*" www.elysee.fr

Élysée den 13 november 2007 "*Discours du Président de la République Française M. Nicolas Sarkozy devant le Parlement européen*" www.elysee.fr

Élysée den 6 december 2007 "*Point de presse conjoint de M. le Président de la République et de Mme Angela Merkel, Chancelière de la République fédérale d'Allemagne*" www.elysee.fr

Élysée den 14 decembar 2007 "Conférence de presse de M. le Président de la République" www.elysee.fr

Élysée den 8 januari 2008 "Conférence de presse de de M. le Président de la République" www.elysee.fr

Élysée den 9 januari 2008 "Intervention de M. le Président de la République, Voeux aux Parlementaires et au Conseil de Paris" www.elysee.fr

Élysée den 18 januari 2008 "Voeux au corps diplomatique allocution du Président de la République, M. Nicolas Sarkozy" www.elysee.fr den 9 maj 2008

Élysée den 3 mars 2008 "Conférence de presse conjointe de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République Française et de Mme Angela Merkel, Chancelière de la République fédérale d'Allemagne" www.elysee.fr

Élysée den 21 mars 2008 "Discours de M. le Président de la République, Présentation du SNLE 'le Terrible', Cherbourg" www.elysee.fr

Élysée den 26 mars 2008a) "Discours de M. le Président de la République devant le Parlement britannique" www.elysee.fr

Élysée den 26 mars 2008b) "Entretien de M. le Président de la République avec la BBC (radio)" www.elysee.fr

Élysée den 27 mars 2008a) "Allocution de M. le Président de la République devant la Communauté Française" www.elysee.fr

Élysée den 27 mars 2008b) "Déclaration du Sommet Franco-Britannique" www.elysee.fr

Élysée den 27 mars 2008c) "Conférence de presse conjointe de M. Nicolas Sarkozy Président de la République Française et de M. le Premier ministre britannique" www.elysee.fr den 9 maj 2008

Élysée den 3 april 2008a) "Intervention de M. le Président de la République, Sommet de l'OTAN, réunion consacrée à l'Afghanistan, Bucarest" www.elysee.fr

Élysée den 3 april 2008b) "Intervention de M. le Président de la République, Sommet de l'OTAN, Bucarest" www.elysee.fr

Élysée den 3 april 2008c) "Conférence de presse conjointe de M. Nicolas Sarkozy Président de la République Française et de Mme Angela Merkel, Chancelière de la République fédérale d'Allemagne, Sommet de l'OTAN, Bucarest" www.elysee.fr

Élysée den 14 juni 2008 "*Conférence de presse conjointe de M. Nicolas Sarkozy Président de la République Française et de M. George W. Bush, Président des États-Unis d'Amérique, Palais de l'Élysée*" www.elysee.fr

Élysée den 17 juni 2008 "*Discours de M. le Président de la République sur la Défense et la Sécurité Nationale*" www.elysee.fr

Élysée den 20 juni 2008a) "*Conférence de presse de M. Nicolas Sarkozy Président de la République lors du Conseil européen de Bruxelles*" www.elysee.fr

Élysée den 20 juni 2008b) "*Conférence de presse de M. Nicolas Sarkozy Président de la République à l'issue du Conseil européen de Bruxelles*" www.elysee.fr

Élysée den 10 juli 2008 "*Discours de M. le Président de la République, Strasbourg – Parlement européen*" www.elysee.fr

Élysée den 13 juli 2008a) "*Discours de M. le Président de la République à l'occasion du dîner du Sommet de Paris pour la Méditerranée*" www.elysee.fr

Élysée den 13 juli 2008b) "*Discours de M. le Président de la République Sommet de Paris pour la Méditerranée*" www.elysee.fr

EurActiv.com den 28 juni 2004 "*Sarkozy seeks to widen Franco-German axis*" <http://www.euractiv.com/en/future-eu/sarkozy-seeks-widen-franco-german-axis/article-118055> den 2 juli 2008

EurActiv.com den 3 april 2008 "*Sarkozy in U-turn over Turkey referendum*" <http://www.euractiv.com/en/enlargement/sarkozy-turn-turkey-referendum/article-171300> den 2 juli 2008

EurActiv.com den 25 juni 2008 "*France scraps referendum on Turkey's EU bid*" http://www.euractiv.com/en/enlargement/france-scraps-referendum-turkey-eu-bid/article-173616?_print den 2 juli 2008

Erhart, Hans-Georg, 2000, "*France and NATO: change by rapprochement? asterix' quarrel with the Roman Empire*" Hamburger Beiträge zur Friedensforschung und Sicherheitspolitik, nr 121 januari

European Security Review 35 2007 s. 5-8 "*Sarkozy's Brave New World: France's foreign security and defence policy*" ISIS Europe, www.isis-europe.org

Fokus den 5-13 juni 2008 "*Så ska EU närma sig Afrika*" s. 34-35

Friends of Europe den 8 september 2006 "*Nicolas Sarkozy's European Vision*" www.friendsofeurope.org/Portals/6/documents/Reports/FoE den 13 september 2007

FT.com den 20 augusti 2007 "*Kouchner visits Iraq in bid to ease crisis*"
www.ft.com den 21 september 2007

FT.com den 14 september 2007 "*The shadow of a doubt about Sarkozy*"
www.ft.com den 20 september 2007

FT.com den 24 oktober 2007 "*Omni-president Sarkozy seeks a fourth way*"
www.ft.com den 12 november 2007

FT.com den 5 november 2007 "*Sarkozy brings new cordiality but no 'rupture' in US policy*" www.ft.com den 12 november 2007

FT.com den 8 november 2007 "*Sarkozy warns Congress of Wall St excesses*"
www.ft.com den 12 november 2007

FT.com den 11 november 2007 "*Sarkozy fears UK will resist its Nato plans*"
www.ft.com den 12 november 2007

FT.com den 12 november 2007a) "*Brown should get a Europe policy*"
www.ft.com den 12 november 2007

FT.com den 12 november 2007b) "*Sarkozy fears defensive Brown will resist push for EU military*" www.ft.com den 12 november 2007

FT.com den 17 maj 2008 FT.com den 17 maj 2008 "*Defiant UMP gives Sarkozy humiliating rebuff*" www.ft.com den 23 juni 2008

FT.com den 16 juni 2008 "*Sarkozy proposes bigger military role for EU*"
www.ft.com den 15 augusti 2008

FT.com den 20 juni 2008 "*Sarkozy hails Brown's stance on treaty*" www.ft.com
den 23 juni 2008

FT.com den 3 juli 2008 "*Sarkozy: reckless and sometimes also right*"
www.ft.com den 15 augusti 2008

FT.com den 5 juli 2008 "*Barroso at odds with Sarkozy over ECB*" www.ft.com
den 15 augusti 2008

FT.com den 6 juli 2008 "*Sarkozy the heckler*" www.ft.com den 15 augusti 2008

FT.com den 7 juli 2008 "*Crises curb Sarkozy's options*" www.ft.com den 15
augusti 2008

FT.com den 21 juli 2008 "*Sarkozy all discretion on Dublin visit*" www.ft.com
den 15 augusti 2008

FT.com den 28 juli 2008 "*Sarkozy must take a more subtle approach*"
www.ft.com den 15 augusti 2008

- Grant, Charles, den 8 maj 2007 "*Nicolas Sarkozy: turkophobe and protectionist?*", Centre for European Reform
- Grant, Charles, den 23 april 2007 "*Sarkozy – the new Napoleon*" Comment and Analysis, Centre for European Reform
www.cer.org.uk/articles/grant_guardian_blog_23april07.html den 19 februari 2008
- Gregory, Shaun, 2000, "French defence policy into the twenty-first century", Macmillan press Ltd: Hampshire
- Holm, Ulla, 2005, "*Fransk udenrigspolitik er først og fremmest EU-politik*", DIIS Brief, april 2005 www.diis.dk
- Holm, Ulla, 2006, "*Det gamle Frankrig i det nye Europa*" Dansk Institut for Internationale Studier www.diis.dk/sw31689.asp den 13 september 2007
- IISS Strategic Comments Augusti 2007 "*Reforming Europe – The EU moves on*" Issue 06 www.iiss.org/stratcom
- International Herald Tribune den 24 juni 2008 "*French Senate drops measure requiring referendum on Turkish EU entry*"
<http://www.iht.com/articles/ap/2008/06/24/europe/EU-GEN-France-EU-Turkey.php> den 2 juli 2008
- Kamp, Karl-Heinz, 2007 "*The NATO Summit in Bucharest: The Alliance at a Crossroads*" NATO Research paper nr 33 November 2007
- Kessler, Marie-Christine och Charillon, Frédéric, 2001, "*Un 'rang' à réinventer*" s. 101-131 i "*Les politiques étrangères – ruptures et continuités*" av Charillon, Frédéric (red.), 2001, La Documentation Française: Paris
- Le Figaro den 31 januari 2008 "*8 propositions pour donner à l'Union une défense commune*" www.lefigaro.fr den 24 juni 2008
- Le Figaro den 16 juni 2008 "*Le nouveau visage de l'armée*" www.lefigaro.fr den 24 juni 2008
- Le Figaro den 17 juni 2008a) "*L'Otan se félicite du retour de la France*" www.lefigaro.fr den 24 juni 2008
- Le Figaro den 17 juni 2008b) "*Le PS regrette 'le retour de la France dans l'Otan'*" www.lefigaro.fr den 24 juni 2008
- Le Figaro den 18 juni 2008a) "*Rassemblement à Paris*" www.lefigaro.fr den 24 juni 2008

- Le Figaro den 18 juni 2008b) *"l'UE de la défense a disparu"* www.lefigaro.fr den 24 juni 2008
- Le Figaro den 18 juni 2008c) *"Livre blanc sur la défense une espérance déçue"* www.lefigaro.fr den 24 juni 2008
- Le Figaro den 20 juni 2008 *"Mettre en oeuvre les décisions prises"* www.lefigaro.fr den 24 juni 2008
- Le Figaro den 23 juni 2008 *"La défense, cartes sur table"* www.lefigaro.fr den 24 juni 2008
- Le Monde.fr *"Mme Royal dénonce la première année 'ratée' du président"* den 23 april 2008 www.lemonde.fr den 24 april 2008
- Le Monde.fr *"Nicolas Sarkozy est le Président le plus impopulaire..."* den 23 april 2008 www.lemonde.fr den 24 april 2008
- Le Monde.fr den 23 maj 2007 *"Bruxelles attend les choix de M. Sarkozy sur la Turquie"* www.lemonde.fr den 24 april 2008
- Le Monde.fr den 12 september 2007 *"La France envisage un retour complet dans l'OTAN"* www.lemonde.fr den 14 september 2007
- Le Monde.fr den 13 september 2007 *"La France se rapproche de l'Otan"* www.lemonde.fr/web/depeches/texte/0,14-0,39-32405709,0.html den 14 september 2007
- Le Monde.fr den 19 september 2007 *"Sur l'Iran, Paris appuie la politique américaine, mais ne s'aligne pas entièrement"* www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-957197,0.html den 21 september 2007
- Le Monde.fr den 23 september 2007 *"Dominique de Villepin lance une nouvelle charge contre Nicolas Sarkozy"* www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-958554,0.html den 25 september 2007
- Le Monde.fr den 24 september 2007 *"La France et l'OTAN ou le retour à Canossa, par Yves Boyer"* www.lemonde.fr den 25 september 2007
- Le Monde.fr den 1 oktober 2007 *"Une diplomatie incohérente, par Ségolène Royal"* www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0a2-3232,50-961576,0.html den 2 oktober 2007
- Le Monde.fr den 7 oktober 2007 *"En visite à Ankara, M. Kouchner tente de réchauffer les relations franco-turques"* www.lemonde.fr den 16 oktober 2007

Le Monde.fr den 13 november 2007a) *"Fillon, droit dans ses réformes"*
www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-977584,0.html den 16
november 2007

Le Monde.fr den 13 november 2007b) *"Réforme des institutions: les choix de
l'Élysée"* www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-977672,0.html den
16 november 2007

Le Monde.fr den 11 december 2007a) *"Laurent Fabius: "Je n'aurais pas reçu
avec le tapis rouge M. Kadhafi. C'est déplacé"* www.lemonde.fr den 14
december 2007

Le Monde.fr den 11 december 2007b) *"Nicolas Sarkozy obtient la création d'un
groupe de réflexion sur l'Union, avec un mandat limité"*
www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-988297,0.html den 14
december 2007

Le Monde.fr den 4 april 2008 *"Rapprochement franco-américain sur l'OTAN"*
www.lemonde.fr den 24 april 2008

Le Monde.fr den 23 april 2008 *"Nicolas Sarkozy a-t-il tenu ses promesses?"*
www.lemonde.fr den 24 april 2008

Le Monde.fr den 24 april 2008 *"Trop Nicolas, pas assez de Sarkozy"*
www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0a2-3232,50-1037954,0.html den
24 april 2008

Le Monde.fr den 16 juni 2008a) *"Hervé Morin: 'prenons une défense
d'avance'"* [www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0a2-823448,50-
1058547,0.html](http://www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0a2-823448,50-1058547,0.html) den 16 juni 2008

Le Monde.fr den 16 juni 2008b) *"Nicolas Sarkozy redéfinit la politique de
défense pour les quinze années à venir"*
www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0a2-823448,50-1058574,0.html
den 16 juni 2008

Le Monde.fr den 17 juni 2008a) *"Les priorités du Livre blanc sur la défense"*
www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-1059094,0.html den 23 juni
2008

Le Monde.fr den 17 juni 2008b) *"Le PS dénonce des 'conclusions définies par
une logique budgétaire'"* [www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-
1059111,0.html](http://www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-1059111,0.html) den 23 juni 2008

Le Monde.fr den 17 juni 2008c) *"Nicolas Sarkozy défend le retour de la France
dans la structure militaire de l'OTAN"* www.lemonde.fr den 23 juni 2008

- Le Monde.fr den 18 juni 2008 "*Livre blanc sur la défense: deux des auteurs s'expliquent*" www.lemonde.fr den 23 juni 2008
- Le Monde.fr den 19 juni 2008 "*Un groupe de généraux dénonce 'l'imposture' du Livre blanc de la défense*"
www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0,50-2-823448,50-1060566,0html
den 23 juni 2008
- Le Monde.fr den 10 juli 2008 "*Des couacs dans les priorités françaises, par Thomas Ferenczi*" www.lemonde.fr den 15 augusti 2008
- Le Monde.fr den 14 juli 2008a) "*Nicolas Sarkozy rassemble les deux rives de la Méditerranée*" www.lemonde.fr den 15 augusti 2008
- Le Monde.fr den 14 juli 2008b) "*Pour la presse mondiale, L'UPM doit faire ses preuves*" www.lemonde.fr den 15 augusti 2008
- Le Monde.fr den 14 juli 2008c) "*Trente-trois articles, de bonnes intentions et des questions en suspens*" www.lemonde.fr den 15 augusti 2008
- Le Point.fr den 4 december 2007 "*L'appel de Nicolas Sarkozy à Vladimir Poutine embarrasse l'UE*" www.lepoint.fr/content/a_la_une/article?id=213024
den 8 januari 2008
- Le Point.fr den 6 december 2007 "*Bataille de mots autour de l'adhésion de la Turquie à l'UE*" www.lepoint.fr/content/monde/article?id=213502 den 8 januari 2008
- L'Express den 22 april 2008a) "*Un an de Sarkozy: l'opposition se déchaîne*" www.lexpress.fr den 24 april 2008
- L'Express den 22 april 2008b) "*Nouveau sondage calamiteux pour Sarkozy*" www.lexpress.fr den 24 april 2008
- L'Express den 23 april 2008 "*Pourquoi Sarkozy dirige seul*" www.lexpress.fr
den 24 april 2008
- L'Express den 24 april 2008 "*Nicolas Sarkozy a 90 minutes pour convaincre*" www.lexpress.fr den 24 april 2008
- Libération.fr den 6 september 2007 "*Védrine appelle la France à plus de 'modestie'*" www.liberation.fr den 14 september 2007
- Libération.fr den 18 september 2007 "*Kouchner, 'sous-fifre des Américains' ou visionnaire?*" www.liberation.fr den 21 september 2007
- Libération.fr den 21 september 2007 "*Sarkozy nous bombarde*" www.liberation.fr den 21 september 2007

Libération.fr den 8 november 2007a) "*Reconquête*" www.liberation.fr den 12 november 2007

Libération.fr den 8 november 2007b) "*Glamour, gloire et Sarkozy aux États-Unis*" www.liberation.fr den 12 november 2007

Libération.fr den 9 november 2007 "*Comment Sarkozy a séduit l'Amérique*" www.liberation.fr den 12 november 2007

Libération.fr den 7 februari 2008 "*Débat sur le traité de Lisbonne: 'bonne nuit les petits' à l'Assemblée nationale*" www.liberation.fr den 7 februari 2008

Libération.fr den 9 juni 2008 "*Chirac boycotte les cérémonies du 14 juillet*" www.liberation.fr den 23 juni 2008

Libération.fr den 17 juni 2008 "*Défense: 54000 postes, victimes colatérales de l'austérité*" www.liberation.fr den 23 juni 2008

Michel, Leo, 2007, "*NATO's 'French Connection': Plus ça change...?*" den 13 april 2007, Institute for National Strategic Studies, National Defense University

Ministère de la Défense "*Discours du ministre à Munich*" www.defense.gouv.fr/ministre/layout/set/print/content/view/full/118363 den 9 maj 2008

Ministère de la Défense den 6 juni 2007 "*Discours du ministre de la Défense, Hervé Morin, prononcé au cimetière américain de Colleville*" www.defense.gouv.fr/ministre/layout/set/print/content/view/full/93352 den 9 maj 2008

Ministère de la Défense den 11 september 2007 "*Discours de M. Hervé Morin, Université de la Défense – Toulouse*" www.defense.gouv.fr/ministre/layout/set/print/content/view/full/105652 den 9 maj 2008

Ministère de la Défense den 10 mars 2008 "*Discours du ministre SIGEM*" www.defense.gouv.fr/ministre/layout/set/print/content/view/full/122404 den 9 maj 2008

Newsweek den 28 juni 2008 "*The military fights back*" www.newsweek.com/id/143670 den 2 juli 2008

NouvelObs.com den 7 november 2007 "*La diplomatie de Nicolas Sarkozy aux États-Unis n'est pas en rupture*" <http://tempsreel.nouvelobs.com/actualites/20071107.OBS3476/> den 12 november 2007

- Paris Match "72% de mécontent pour Nicolas Sarkozy" den 22 april 2008
www.parismatch.com/parismatch/layout/set/print/dans-l-oeil-de-match/reportage
 den 24 april 2008
- Portail du Gouvernement "*Livre Blanc sur la Défense et la Sécurité Nationale*"
http://www.premier-ministre.gouv.fr/IMG/pdf/livre_blanc_tome1_partie1.pdf
- Portail du Gouvernement den 3 april 2008 "*Sommet de l'OTAN: des décisions à la hauteur des enjeux*" www.premier-ministre.gouv.fr den 16 juni 2008
- Portail du Gouvernement den 25 april 2008 "*Le chef de l'Etat précise la politique étrangère de la France*" www.premier-ministre.gouv.fr den 16 juni 2008
- Portail du Gouvernement den 17 juni 2008 "*Le chef de l'Etat fixe le cap*"
www.premier-ministre.gouv.fr den 23 juni 2008
- Réforme 03/09 april 2008 s. 1-2 "*L'intégration à l'OTAN est déjà faite*" IFRI
 Rieker, Pernille, 2005a) "*French foreign policy and the limits of Europeanisation – The changing French position on EU enlargement*" NUPI
 paper 692
- Rieker, Pernille, 2005b) "*Power, principles and procedures: reinterpreting French foreign policy towards the USA (2001-2003)*" International Politics 42 s.
 264-280
- Rieker, Pernille, 2006, "*From Common defence to Comprehensive Security: Towards the Europeanization of French Foreign and Security Policy?*", Security
 Dialogue vol. 37, nr 4, December
- Rieker, Pernille, 2008, "*Frankrike med ny kurs?*" Hvor hender det? 19, 10 mars
 2008 NUPI
- Sarkozy, Nicolas, 2007, "Ensemble", XO Éditions: Saint-Amand-Montrond.
- Sundberg, Anna, 2003, "*Fransk försvars- och säkerhetspolitik – Mål, prioriteringar och drivkrafter*" Försvarets forskningsinstitut, Underlagsrapport,
 oktober FOI-R--0964--SE
- Sundberg, Anna, 2008, "*Delrapportering: Frankrike efter maktskiftet*"
 Försvarets forskningsinstitut, Memo 2432, juni
- SvD den 13 september 2007 "*Frankrike vill ha ny framtidsplan för EU*"
www.svd.se/dynamiskt/utrikes/did_17071225.asp den 2 oktober 2008
- SvD den 7 november 2007 "*USA och Frankrike begraver stridsyxan*"
www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_569893.svd den 12 november 2008

- SvD den 14 november 2007 "*Sarkozy vill försvara Europas identitet*"
www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_591785.svd den 16 november 2007
- SvD den 8 februari 2008 "*Frankrike godkände nya EU-fördraget*"
www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_850161.svd den 19 februari 2008
- SvD den 15 juni 2008 "*Sarkozy till Prag för EU-samtal*"
http://www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_1369167.svd den 2 juli 2008
- SvD den 2 september 2008 "*Kouchner en svårfångad revolutionär*" s. 11
- Sörensson, Karl, 2008, "*Beyond Françafrique – The foundation, reorientation and reorganisation of France's Africa politics*" Försvarets forskningsinstitut, Användarrapport, juli FOI-R--2553--SE
- Tham Lindell, Magdalena och Berglund, Kristina, 2008 "*The Future Direction of NATO*" Försvarets forskningsinstitut, Underlagsrapport, mars FOI-R--2492--SE
- The Economist den 17 mars 2007a) "*Jacques Chirac's poisoned legacy*" s. 12
- The Economist den 17 mars 2007b) "*It all went wrong*" s. 27-29
- The Economist den 23 juni 2007 "*The reforming juggernaut*" s. 29-30
- The Economist den 30 juni 2007 "*The Sarko show*" s. 32-33
- The Economist den 11 augusti 2007 "*Disillusion across the Rhine*" s. 23-24
- The Economist den 1 september 2007 "*Running fast, but where is he going?*" s. 23-24.
- The German Marshall Fund "*Transatlantic Trends 2008 – Topline Data*"
http://www.transatlantictrends.org/trends/doc/2008_English_Top.pdf
- The New York Times den 20 september 2007 "*The French Revolution*"
www.nytimes.com den 21 september 2007
- The New York Times den 9 december 2007 "*Jogging politique*"
www.nytimes.com den 19 februari 2008
- The White House den 2 april 2008 "*President Bush visits Bucharest, Romania, discusses NATO*"
www.whitehouse.gov/news/releases/2008/04/print/20080402-2.html den 23 juni 2008

The White House den 10 juni 2008 *"Fact Sheet: The United States and the European Union: Working together to Advance Freedom and Prosperity Around the World"* US-EU Summit 2008

www.whitehouse.gov/news/releases/2008/06/print/20080610-6.html den 23 juni 2008

UE2008.fr *"Présidence française du Conseil de l'Union Européenne, Programme de travail"* 1er juillet-31 décembre 2008

<http://www.ue2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/ProgrammePFUE/ProgrammeFR.pdf> den 18 augusti 2008

United States Mission to NATO den 22 februari 2008 *"U.S. Ambassador to NATO Victoria Nuland's Speech in Paris"*

<http://nato.usmission.gov/Article.asp?ID=21A35613-E9D6-431D-9FD5-36FDD1389EB0> den 23 juni 2008

Valasek, Tomas, den 29 augusti 2007 *"Sarkozy on America and the world"*

Centre for European Reform <http://centreforeuropeanreform.blogspot.com> den 19 februari 2008

Valasek, Tomas, december 2007 *"The roadmap to better EU-NATO relations"*, Briefing note, Centre for European reform www.cer.org.uk

Washington Post den 29 oktober 2007 *"Saying Yes to France"* www.gmfu.org den 14 december 2007

Wedin, Lars, 2007, "Marianne och Athena – Franskt militärt tänkande från 1700-talet till idag" Försvarshögskolan

Muntliga källor Sverige

Handelshögskolan i Stockholm den 23 november 2007 Tal av Frankrikes Premiärminister François Fillon

Försvarets forskningsinstitut den 14 april 2008 *"Marianne och Athena – Franskt militärt tänkande från 1700-talet till idag"* Seminarium med Lars Wedin.

Folk och Försvar den 7 maj 2008 *"Franska ordförandeskapet"* Seminarium, huvudtalare Pierre Yves Boissy, Ministère de la Défense. Kommentatorer: Gunilla Herolf, Jan Hyllander och Lars Lindblad.

Franska institutet den 4 juni 2008 *"What To Expect From The French EU-Presidency?"* Seminarium, huvudtalare Joël de Zorzi, Frankrikes ambassadör. Panel: Martin Ådahl, Göran von Sydow, Anna Ritter och Annika Ström-Melin.

Utrikespolitiska institutet den 5 september 2008 "*The French White Paper on Defence and National Security*" Roundtable, huvudtalare Michel Miraillet
Ministère de la Défense

Försvarsmakten den 17 september 2008.

Muntliga källor Frankrike

Intervjuer i Paris den 19-22 maj 2008:

Alexis Morel, Sous-direction des Affaires stratégiques, Ministère des Affaires Etrangères, Quai d'Orsay

Bastien Irondelle, Chercheur, Centre d'études et de recherches internationales, SciencesPo (CERI)

Bertil Dahlroth, Försvarsattaché, Sveriges ambassad

Bruno Tertrais, Maître de recherche, Fondation pour la Recherche Stratégique (FRS)

Etienne de Durand, Directeur du centre des études de sécurité, Institut Français des relations internationales (IFRI)

Frédéric Bozo, Professeur des Universités, UFR d'études européennes, Intégration et Coopération dans l'Espace Européen (ICEE), Sorbonne, Paris III

Julie Mercier, Délégation aux Affaires Stratégiques, Ministère de la défense

Jörgen Cederberg, Délégation aux Affaires Stratégiques, Ministère de la défense

Kristina Bergendal, Ambassadråd, Sveriges ambassad

Philippe Coquet, Commandant et Chercheur, Laboratoire de Recherche sur la Défense Département études de sécurité, IFRI

Philippe Moreau Defarges, Chercheur, IFRI

Pierre Yves Boissy, Délégation aux Affaires Stratégiques, Ministère de la défense

Yann Bied-Charreton, Commodore, Délégation aux Affaires Stratégiques, Ministère de la défense

